

МІЖНАРОДНІ НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ІНТЕРНЕТ-
КОНФЕРЕНЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ
www.economy-confer.com.ua

Реформування економічної системи країни в умовах фінансової нестабільності

*Збірник тез
міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції*

28 листопада 2014 р.

Тернопіль
2014

"Реформування економічної системи країни в умовах фінансової нестабільності": матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції економічного спрямування. - Тернопіль, 2014. – 132 с.

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей економічної наукової інтернет-конференції «Реформування економічної системи країни в умовах фінансової нестабільності», які оприлюднені на інтернет-сторінці www.economy-confer.com.ua

Адреса оргкомітету:
46001, Україна, м. Тернопіль, а/с 71
тел. 0977547363
e-mail: economy-confer@ukr.net

Оргкомітет економічної наукової інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. В збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірність несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерело є обов'язковим.

ЗМІСТ

Економіка та підприємництво

<i>Бучинская Олена Вікторівна</i> ПРОГНОЗУВАННЯ РІВНЯ ПОТЕНЦІЙНОЇ СПОЖИВЧОЇ НЕОБХІДНОСТІ В ПРОДУКЦІЇ АПК З УРАХУВАННЯМ ЦИКЛІЧНОСТІ ЕКОНОМІКИ.....	8
<i>Гук О.В., Кольцова Є.М.</i> ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ ТА МОТИВАЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	11
<i>Гук Ольга Володимирівна, Анікіна Марина Юріївна</i> СУЧАСНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	13
<i>Гук Ольга Володимирівна, Краснощок Аліна Олександрівна</i> АНТИКРИЗОВЕ ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	15
<i>Гук Ольга Володимирівна, Цибуленко Марія Олександрівна</i> ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	17
<i>Даниленко Александра Андреевна</i> РЕФОРМИРОВАНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ В ПОЛЬШЕ. ИСТОРИЧЕСКИЙ АСПЕКТ.....	19
<i>Дядюк Марина Анатоліївна, Цилюрик Віктор Вікторович</i> ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ.....	21
<i>Кравченко Марина Олегівна</i> ЕКОНОМІЧНА СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА: ГЕНЕЗИС ТА ЕВОЛЮЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ.....	23
<i>Макар Ірина Анатоліївна</i> ПРИРОДНО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА УМОВ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ СКОТАРСТВА В КАРПАТСЬКОМУ РЕГІОНІ.....	28
<i>Макар Оксана Павлівна, Петько Галина Василівна</i> ПРОБЛЕМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ.....	31
<i>Матвієнко-Біляєва Галина Леонідівна, Криштова Наталія Євгенівна</i> КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	34
<i>Онопрієнко Юлія Юріївна</i> ФІНАНСОВА СТРАТЕГІЯ ЯК ОДИН ІЗ ГОЛОВНИХ ЕЛЕМЕНТІВ ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА.....	37

Рябоконь М.В. НЕОБХОДИМЫЕ МЕРЫ ДЛЯ ВЫХОДА УКРАИНЫ ИЗ КРИЗИСА СВЯЗАННЫЕ С ФИНАНСОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ ОТЕЧЕСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ.....39

Стадник Олена Вікторівна ПРОЦЕС УПРАВЛІННЯ СТРАХОВИМ ПОРТФЕЛЕМ У СИСТЕМІ СТРАТЕГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ СТРАХОВИКА.....41

Черніговець Катерина Валеріївна УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ЯК СКЛАДОВА СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА.....42

Менеджмент. Маркетинг

Бурий Сергій Антонович РОЛЬ МЕНЕДЖМЕНТУ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ В ДЕРЖАВІ.....45

Дулин Ігор Степанович ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО МАРКУВАННЯ ТОВАРІВ В УКРАЇНІ.....47

Дяченко Лідія Антонівна ДО ПИТАННЯ ПРО РЕФОРМИ У СИСТЕМІ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ.....49

Ільницька-Гикавчук Галина Ярославівна РОЗВИТОК ЕКОЛОГІЧНОГО БРЕНДИНГУ В УКРАЇНІ.....51

Полковникова Марина Павловна СУЩНОСТЬ И ОСУЩЕСТВЛЕНИЕ ИНФОРМАЦИОННОГО МАРКЕТИНГА РЕГИОНА.....52

Полковникова Марина Павловна, Меньяйлова Алена Игоревна ИСТОРИЯ ВОЗНИКНОВЕНИЯ БРЕНДА ТЕРРИТОРИИ.....54

Соколюк К. Ю., Кровіцка Я. А. ІНТЕРНЕТ МАРКЕТИНГ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ 55

Чупріна Маргарита Олександрівна, Скляр Анна Юрійівна СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО ДІЯЛЬНОСТІ МЕНЕДЖЕРІВ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА.....57

Юрчак Е.В. ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ БРЕНДИНГУ СТОСОВНО РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ.....59

Облік, статистика і аудит

**Білобровенко Тетяна Володимирівна НЕОБХІДНІСТЬ
УДОСКОНАЛЕННЯ КОНТРОЛЮ ПДВ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ
НЕСТАБІЛЬНОСТІ.....63**

**Болтач Сергій Юрійович МЕХАНІЗМ ТА ІНСТРУМЕНТИ
ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ І
ЗАМОВНИКАМИ В СУЧАНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....67**

**Коваль Н.І., Чорнобров О.В.СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ
РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ.....69**

**Мельник Юлія Анатоліївна, Антошкіна Ганна Сергіївна
ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ ЩОДО ФОРМУВАННЯ
АУДИТОРСЬКИХ ЗВІТІВ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ МІЖНАРОДНИХ
СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ.....71**

**Сливінська Оксана Богданівна СТАТИСТИЧНА ІНФОРМАЦІЯ
ЯК РЕЗУЛЬТАТ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ
СТАТИСТИКИ.....73**

Економічний аналіз. Економіко-математичне моделювання

**Гнатківський Богдан Михайлович, Брездень Наталія Ігорівна
ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ІНФЛЯЦІЇ І БЕЗРОБІТТЯ.....76**

**Думбрава Анастасія Ігорівна КРИЗОВІ ЯВИЩА В ЕКОНОМІЦІ
УКРАЇНИ.....79**

Банківська справа. Фінанси, грошовий обіг та кредит

**Вдовенко Л.О., Красножон О.І. ДЕРЖАВНА ФІНАНСОВА
ПІДТРИМКА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВ АПК.....83**

**Вдовенко Л.О., Лесик В.Р. ПЕРЕШКОДИ В КРЕДИТУВАННІ
АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....85**

**Гувернат Анастасія Василівна ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ ФОНДОВИХ БІРЖ В УКРАЇНІ.....88**

**Полагнин Д.Д., Мігай Ю.Я. АНАЛІЗ ОКРЕМИХ ПИТАНЬ
ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ
ЕТАПІ.....89**

**Трубачева Катерина Дмитрівна ВИКОРИСТАННЯ
КОЕФІЦІЄНТІВ ШАРПА ТА СОРТИНО В ОЦІНЮВАННІ
УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ ПОРТФЕЛЕМ.....92**

Податкова система. Бюджетна система.
Правові відносини в економічній системі

**Гнатківський Богдан Михайлович, Митко Ольга Ігорівна
РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....95**

**Зробок Віктор Богданович АНТИМОНОПОЛЬНА ПОЛІТИКА
ДЕРЖАВИ В УМОВАХ РИНКОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ.....98**

**Мартинюк Юлія Олександрівна БЮДЖЕТНА
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ.....99**

**Оненко Юлія Юріївна ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМНО-
ЦІЛЬОВОГО МЕТОДУ БЮДЖЕТУВАННЯ МІСЦЕВИХ
БЮЖЕТІВ.....102**

**Підласко Ольга Миколаївна ОСОБЛИВОСТІ СПЛАТИ ТА
ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ ПОДАТКОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ТОВАРОВИРОБНИКАМИ.....104**

**Фалатюк Людмила Анатоліївна ОСОБЛИВОСТІ МИТНОГО
ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ.....109**

Інвестиційно-інноваційні процеси в економіці

**Бондар Н.І., Матвейчук О.В., Ординська Е.А. ВПЛИВ
МОНОПОЛІЗАЦІЇ РИНКОВИХ СТРУКТУР НА СТАН СУЧАСНОЇ
ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....112**

**Гнітецький Євген Віталійович ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ВІДБОРУ
ІННОВАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВО В МЕЖАХ ТЕХНОПАРКУ.....117**

**Гоцій Мар'ян Ігорович ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ
ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ.....118**

Гусаковська Тетяна Олександрівна, Кужель Наталя Леонідівна
**ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЯК ЗАПОРУКА УСПІХУ В
ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....120**

Пинко Валерія Сергіївна **КЛАСТЕР ЯК СТИМУЛ ІННОВАЦІЙНОГО
РЕГОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ
ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ.....122**

Світова економіка та міжнародні відносини

Галковский Сергей Васильевич, Чичко Татьяна Сергеевна
**ПРОБЛЕМЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ЦЕН НА
ПРОМЫШЛЕННУЮ ПРОДУКЦИЮ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ
И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ.....128**

ПРОГНОЗУВАННЯ РІВНЯ ПОТЕНЦІЙНОЇ СПОЖИВЧОЇ НЕОБХІДНОСТІ В ПРОДУКЦІЇ АПК З УРАХУВАННЯМ ЦИКЛІЧНОСТІ ЕКОНОМІКИ

Бучинская Олена Вікторівна

старший викладач кафедри маркетингу, Київський національний економічний університет ім.В.Гетьмана

Процес виробництва продукції АПК має сенс лише тією мірою, якою ця продукція може бути доцільно використаною, тобто на задоволення різноманітних потреб, як самих виробників, так і зовнішніх споживачів – незалежно від їх можливого міста перебування. Коли всі ці потреби виражені в натуральних показниках, можна вести мову про сукупний об'єм потреб в продукції АПК. В умовах ринкових відносин поняття потреб для кожного окремого виробника трансформується в поняття споживчої необхідності, оскільки під впливом ринкових механізмів споживачі змушені обмежувати певні власні потреби за рахунок збільшення інших. Наприклад, із врахуванням динаміки цін заміщувати молоко та м'ясо – чаєм та картоплею, натуральні тканини – синтетичними, мінеральні добрива – залученням додаткових земель тощо. По-друге, наявність потреби в продукті не обов'язково гарантує можливість його реалізації окремими виробниками. Для тих, хто в умовах конкуренції не в змозі реалізувати свій продукт, він залишається позбавлений споживчої необхідності та цінності.

Відповідно, при плануванні господарської діяльності не можна обмежуватись перспективною оцінкою рівня попиту на продукцію АПК. Слід також оцінювати рівень потенційної споживчої необхідності тієї частини даної продукції, яка буде створюватись різними виробниками, враховуючи потенціал наявних конкурентних переваг.

Таким чином, споживча необхідність та зацікавленість в продукції окремих суб'єктів господарської діяльності (виробників, регіонів, країн) є тією частиною потреб, яка може бути задоволеною на основі конкурентних переваг.

Об'єм та структура споживчої необхідності продукції АПК залежить, по-перше, від об'єму та структури продукції, необхідної для задоволення потреб виробників даної продукції, тобто від «внутрішнього обороту» господарства (насіння, корма, продовольство, добрива, резервні фонди тощо); по-друге, від об'єму та структури попиту зовнішніх споживачів (підприємств, населення). Таким чином, споживча необхідність – поняття більш широке, ніж попит, оскільки воно пов'язано з проблемою

відтворення валового продукту, а не тільки тієї його частини, яка вступає в процес обміну з різноманітними підприємствами та населенням.

Рівень споживчої необхідності продукції АПК залежить від багатьох природніх, соціальних та економічних факторів.

Щодо природніх факторів – це, по-перше, регіональні розбіжності в об'ємах та структурі попиту на насіння, корма, продукцію продовольчого призначення (по мірі зв'язку із специфікою природних умов, розселення та розміщення виробництва). По-друге, це річні та сезонні коливання попиту, а також відмінності, що визначають конкурентні переваги.

Щодо соціальних факторів – це міжрегіональні відмінності в рівнях прибутків різних соціальних груп, в статевій, національній та конфесійній структурі населення; відмінності в соціальній політиці різноманітних держав: чисельність військовослужбовців та інших груп населення, що знаходяться на бюджетному забезпеченні продовольством; пільги та привілеї окремим виробникам, що автоматично підвищують їхню конкурентоспроможність.

Щодо економічних факторів - це розбіжності у нормах затрат сільськогосподарської сировини на виробництво кінцевої продукції, динаміка виробництва заміників, об'єми та структура експортно-імпорتنних операцій, пропорції в цінах на різні види послуг та товарів, динаміка цін. Якщо звернутися до аналізу динаміки споживчої необхідності картоплі, то виявиться, що протягом останнього десятиліття для України вона знизилась виключно у зв'язку із скороченням норм витрат на насіння; потреба в насінні зернових культур зменшилась за рахунок відчутного скорочення посівних площ. Навпаки, зменшення споживчої необхідності вітчизняної продукції тваринництва здебільшого обумовлене зниженням платоспроможності українців, при одночасному збільшенні імпорту та зниженні запасів. Попит на м'ясомолочну продукцію за найбільш заможними групами населення є насиченим. Проблема росту об'ємів виробництва і збуту продукції тваринництва в Україні гальмується низьким рівнем платоспроможності менш забезпечених верств населення.

При плануванні споживчої необхідності продукції особливе значення має оцінка, по-перше, об'ємів продукції, яка може бути реалізована на неконкурентній, або на обмежено конкурентній основі (V_0). Сюди можна умовно віднести внутрішньогосподарський обіг, стійкі замовлення, частину продукції, що швидко псується та має незначний термін зберігання. По-друге, об'єм реалізації на основі вільної конкуренції (V_v), тобто

$$V = V_0 + V_v$$

В якості найважливіших факторів конкурентоспроможності, перш за все, необхідно враховувати наступні:

- Перспективні показники якості продукції ймовірних конкурентів;
- Перспективні показники собівартості їхньої продукції;
- Перспективні показники меж рентабельності.

Проводячи оцінку можливих переваг якості продукції, необхідно враховувати специфіку перспективного платоспроможного попиту різноманітних соціальних груп – міського та сільського населення, молоді та пенсіонерів – як з боку технологічних переваг (харчова та виробнича цінність, термін зберігання якості, зручність у використанні тощо), так і товарного вигляду.

Наприклад, відомо, що групи населення, що мають високі статки, можуть собі дозволити придбання екологічно чистої продукції, незважаючи на їх відчутно більш високу ціну. Враховуючи цей факт, в процесі планової діяльності можна розраховувати на переваги у конкурентоспроможності подібної продукції, перш за все на родючих ґрунтах волого дефіцитних районів, де можливо отримати високі врожаї з мінімальними затратами на добрива та засоби боротьби із шкідниками та хворобами рослин. Аналогічно в природній зоні можна сподіватися на конкурентоспроможне виробництво, в тому числі із доставкою до столу споживачів, парного молока, м'яса, свіжих овочів, фруктів та ягід, що реалізуються за високими цінами.

В процесі перспективно орієнтованого аналізу порівняльної собівартості потенційних конкурентів необхідно оцінити можливості забезпечити переваги перед ними – якщо не за матеріальними, тоді за трудовими затратами, за нагальними витратами, витратами на зберігання, транспортування та реалізацію продукції. Також, повинна бути прийнята до уваги принципова можливість здешевлення продукції, що означає, підвищення конкурентоспроможності за рахунок укрупнення підприємств, розвитку інтеграційних процесів, за рахунок скорочення земельної ренти, податкових платежів тощо.

Не можна недооцінювати вплив на конкурентоспроможність змін в соціальних формах ведення господарства. Слід враховувати, що критерії рентабельності суттєво різняться для дрібнотоварного, капіталістичного та кооперативного господарства: якщо підприємець-капіталіст стає неконкурентоспроможним, як тільки рівень цін наближається до собівартості його продукції, то кооперативне та дрібне фермерське господарство будуть продовжувати наповнювати ринок своєю продукцією, навіть коли вона стане неприбутковою, але такою, що дозволяє зберігати мінімум фонду оплати праці кооператорів та фермерів.

Тільки здійснивши ранжирування всіх суб'єктів господарської діяльності за рівнем конкурентоспроможності, стає можливим визначити ту частину сукупної потреби в продукції АПК, яка забезпечить споживчу

необхідність продукції найбільш конкурентоспроможних власників товарних ресурсів.

Під час оцінки перспективної споживчої необхідності продукції АПК важливо пам'ятати, що в агросфері «рік на рік не схожий», а тому, подібні оцінки повинні здійснюватись на базі не тільки середніх багаторічних, але й стохастичних балансів, враховуючи можливі коливання в об'ємах товарних ресурсів потенційних конкурентів в різні роки. Наприклад, при співставленні перспективної конкурентоспроможності українського зерновиробництва з американським та канадським враховується наступне: з одного боку заокеанські виробники мають такі переваги перед українськими, як низька матеріаломісткість та праце місткість виробництва зерна, налагоджена система комерційних зв'язків та державної підтримки виробників. Але, з іншого боку, на Україні набагато нижчою є оплата праці зерно виробників, нижчі рентні платежі, в деяких регіонах якість ґрунтів дозволяє мінімізувати затрати на добрива та вийти на світовий ринок з екологічно чистою продукцією. Крім того, географічне положення дозволяє з відносно меншими транспортними затратами продавати зерно в такі країни, як Іран, Китай, Єгипет, Сирія, Греція.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ ТА МОТИВАЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Гук О.В.

кандидат економічних наук, доцент, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»

Кольцова Є.М.

студентка, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»

Система цілей і завдань будь-якого підприємства орієнтована на утримання більшої долі певного ринку, підвищення якісних характеристик товару, максимально ефективного використання всіх задіяних ресурсів і головне – отримання прибутку. Таких позитивних змін можна досягти скоординувавши зусилля усіх працівників за певний проміжок часу, що в свою чергу зумовлює максимальну віддачу від витрачених сил та інтелекту в процесі діяльності – ефективність праці, яку керівники компанії повинні підвищувати і стимулювати.

Підвищення ефективності трудових ресурсів можливе за умови: введення виробничих норм, сучасної мотиваційної політики та різних

методів стимулювання. Вирішення даної проблеми набуває особливої актуальності для вітчизняних підприємств. В Україні відбувається розвиток приватного підприємництва і конкуренції, однак мотиваційним методам не приділено достатньої уваги.[1]

Ріст інфляції, зменшення доходів населення, зниження суспільного попиту, скорочення обсягів виробництва, ріст безробіття та посилення соціальної наруги стали потужними стимулами для започаткування власного бізнесу.

Згідно соціологічних досліджень тільки 5-7% населення здатні вести свій бізнес, а інші хочуть працювати на великому підприємстві. Тому, більшість населення України надають перевагу роботі в крупних компаніях і будуть займатися тією діяльністю, до якої найбільш схильні, щоб стабільно отримувати гідну оплату.

Великі організації, не залежно від форм власності, мають перелік переваг перед приватними фірмами: великі можливості у придбанні сучасної техніки, зосереджений великий інтелектуальний капітал, задоволення соціальних і економічних потреб. У великій організації людина відчуває себе більше впевнено і захищено ніж у малій. [4]

Звичайно, малий та середній бізнес має теж свої переваги: простота контролю та організації виробництва; наявність сприятливих умов для виконання оперативних рішень; великі шанси на швидкий фінансовий успіх. Але недостатність коштів для залучення інвестицій, невизначеність строків діяльності, а також не завжди правильно організований менеджмент стримують розвиток мотивації праці.

Виходячи з цього варто проаналізувати наступне: великі чи малі підприємства більш ефективно використовують трудові ресурси. Недоліки є у них двох, зокрема через значну кількість працівників на великому підприємстві, керівники не встигають здійснювати контроль та мотивацію персоналу, а в малих підприємствах працівники часто піддаються жорсткій експлуатації: робота без вихідних, відпусток за низьку заробітну плату, яка надається нерегулярно. [2]

Вітчизняні підприємці повинні звернути свою увагу на зарубіжний досвід ефективного використання трудових ресурсів і працювати в наступних напрямках: отримання підтримки з боку держави; створення системи мотивації, що передбачає достойний рівень заробітної плати та отримання соціальних гарантій.

Розглянемо зарубіжний досвід використання системи мотивацій. В США, Франції, Німеччині вони орієнтовані значною мірою на якість продукції і використовують у практиці технологічні надбавки, соціальні гарантії, спираючись на ініціативність, професійну майстерність персоналу. Японія звертає увагу на такі фактори, як вік, стаж та результативність. Швеція – на солідну заробітну плату, використовуючи

диференційовану систему пільг та податків. Великобританія – на дохід і тому заохочує робітників, що приймають участь у формуванні прибутку. Для всіх цих країн спільним є надання соціальних гарантій: допомога при виході на пенсію, дотримання норм, створення твердої соціальної політики.[3]

Проаналізувавши всі чинники, фактори та різноманітні особливості, що впливають на мотиваційні системи, можна виділити один напрям, в якому Україна сильно відстає – соціальне забезпечення. Тому держава необхідна створити сприятливі умови для стабілізації соціальної політики, економічної ситуації в країні, що підвищить ефективність використання трудових ресурсів на підприємстві.

Список використаних джерел:

1. Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. С.Ф. Покропивного. – К.: КНЕУ, 2000. – С. 274 – 403.
2. Колот А. М. Мотивація персоналу: Підручник. — К.: 2004. — 345 с
3. Галайда Т. О. Сучасні методи стимулювання праці на підприємствах / Т. О. Галайда, Л. В. Цись // Економіка і регіон. – 2009. – №3. – С. 147-151
4. Каверин С.Б. Мотивація праці - М.: «Інститут психології РАН», 1998. — 224 с.

СУЧАСНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Гук Ольга Володимирівна

кандидат економічних наук, доцент, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»

Анікіна Марина Юріївна

студентка, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»

На сьогоднішній день економіка України має низку значних соціальних та економічних проблем. Згідно опитування здійсненого Українським центром економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова існують наступні соціально-економічні проблеми (рис. 1):

- низький рівень заробітної плати (на думку 35% респондентів);
- високий рівень безробіття (так вважає 24% опитуваних);
- високі ціни на продовольчі продукти (11%),
- підвищення тарифів на послуги житлово-комунального господарства (10%);

- висока оплата за навчання у вищих навчальних закладах (10%);
- низька якість медичного обслуговування (10%).

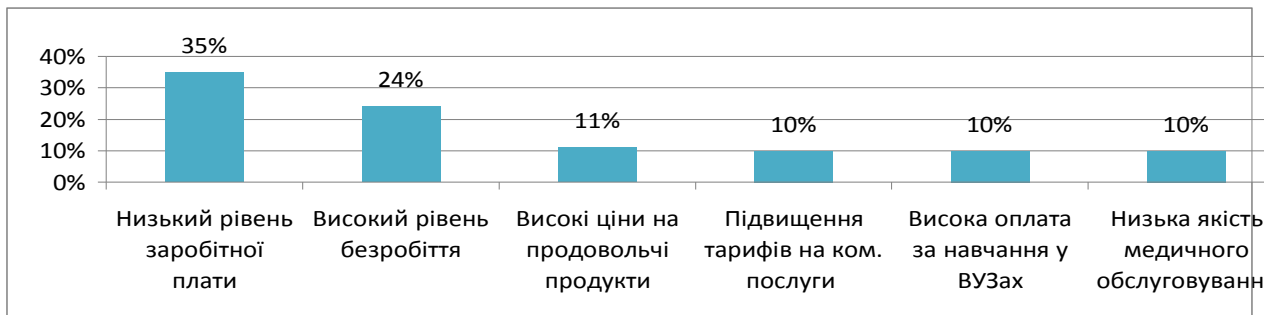

Рис.1. Результати опитування Українським центром економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова

З огляду на ці соціально-економічні показники Україна займає останні позиції рейтингів. Зокрема, в 2013 році Україна опинилась у групі країн із валовим доходом нижчим за середній і зайняла 136-е місце в рейтингу Світового банку за рівнем валового доходу на душу населення – на одного українця припало 3500 доларів [1].

Сучасний етап розвитку трансформаційного суспільства характеризується великою проблемою зайнятості населення. Економічно активне населення у віці 15-70 років у I кварталі 2014 року становить 21 млн. 284,5 тис.осіб. Серед них, за даними Державної служби статистики, отримали роботу 19 млн. 401,2 тис.осіб, а безробітними залишились 1 млн. 883,3 тис.осіб [2].

Для того, щоб країна була конкурентоспроможною потрібно щоб був високим рівень освіченості. Але, на жаль, в Україні значний відсоток громадян не може дозволити собі платне навчання. Тому, на противагу соціально-економічним проблемам державі доцільно більше вкладати в освіту і зробити її доступною для всіх прошарків суспільства. Працівники з вищим рівнем освіти стануть більш конкурентоспроможними на ринку праці, що дасть можливість отримати їм бажану роботу та заробітну плату. Як наслідок зросте життєвий рівень населення країни.

Очевидно, що Україна має великий економічний потенціал, зокрема володіє майже половиною всіх європейських запасів чорноземів, вагомим відсотком світових запасів природних ресурсів, вигідним географічним положенням. Підтримка з боку держави в напрямку активного розвитку і підтримки малого і середнього бізнесу прискорять темпи та зміни економічного розвитку країни, що в свою чергу прямо-пропорційно залежать від чисельності населення, його вікової, освітньої, професійної та соціальної структур.

Таким чином, Україна потребує здійснення виваженої державної соціально-економічної політики, яка буде спрямована на одночасне подолання інфляції та безробіття.

Список використаних джерел:

1. Інформаційне агентство УНІАН. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.unian.ua/society/813105-ukrajina-136-ta-v-sviti-zagrivnem-dohodu-na-dushu-naselennya.html>
2. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

АНТИКРИЗОВЕ ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Гук Ольга Володимирівна

кандидат економічних наук, доцент, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»

Краснощок Аліна Олександрівна

студентка, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»

На даному етапі розвитку Україна перебуває в періоді загострення соціально-економічних проблем, що несприятливо впливають на її економічне становище. Ринкові умови господарювання стають все більш жорсткими, зростають вимоги споживачів, і багато підприємств в Україні знаходяться в кризовому стані або на межі банкрутства. Тому, питання запобігання настанню кризових явищ набуває особливої актуальності. Турбулентне середовище, нестабільні умови функціонування та процес трансформації на підприємствах зумовлюють необхідність здійснення антикризового управління, адже його основною метою є розробка та нейтралізація найбільш небезпечних економічних явищ, які і призводять до кризи.

Антикризове управління є мікроекономічною категорією і відображає виробничі відносини, що формуються на рівні підприємства при його оздоровленні або ліквідації [1, 27]. Фінансову кризу на підприємствах характеризують за трьома параметрами:

- 1) фактори виникнення кризи та зниження рентабельності підприємства;
- 2) вид кризи;
- 3) стадія розвитку кризи.

Виокремлення даних ознак дозволяє виявити фінансову неспроможність підприємства та сформувавши перелік антикризових заходів. Відомо, що загальних заходів, щодо ліквідації кризи не існує, але антикризове управління дає можливість розглядати кризові ситуації на підприємствах та аналізувати шляхи вирішення проблем. Для підтримання фінансової рівноваги, забезпечення фінансової стабільності, прибутковості та платоспроможності потрібно так організувати роботу підприємства, щоб операційна, інвестиційна та фінансова діяльність здійснювалася з врахуванням вимог політики антикризового фінансового управління. Механізм антикризового управління повинен здійснюватися поетапно (рис.1) [2, 98].

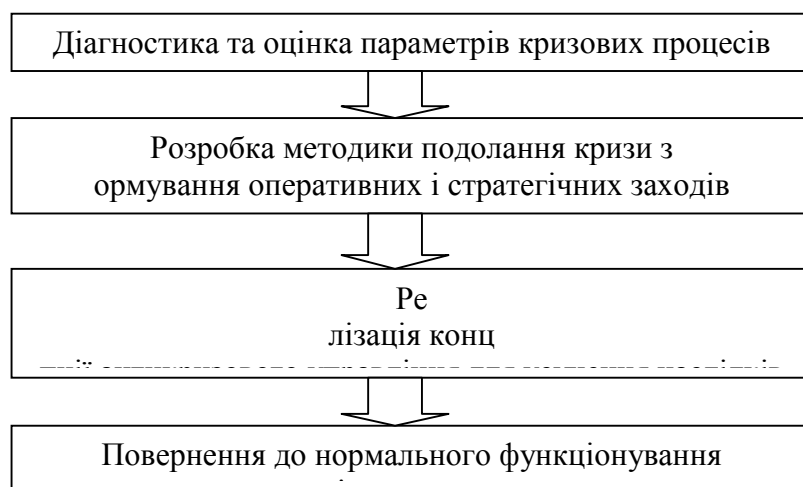

Рис.1. Етапи реалізації механізму антикризового управління на підприємстві

Інноваційна діяльність як елемент формування ефективної антикризової політики підприємств сприяє запобіганню розвитку кризи на підприємствах. Ретроспективний аналіз свідчить, що тільки модернізація та постійні впровадження нововведень можуть стати гарантом довгострокової стійкості та стабільності. В Україні відбуваються позитивні тенденції інноваційного розвитку, які мають перемінний характер, що зумовлене відсутністю довгострокових планів та ефективної законодавчої бази з боку держави. Щоб запобігти кризовим ситуаціям доцільно використати наступні перетворення антикризового характеру:

- застосування інноваційних технологій, з метою покращення процесу виробництва;
- ефективне використання науково-технічного потенціалу підприємства;
- виготовлення продукції лише на основі вивчення попиту;

- забезпечення високої якості продукції та обслуговування споживачів;
- застосування політики обмеженого бюджету;
- посилений контроль за своєчасним погашенням дебіторської заборгованості;
- постійний аналіз збуту готової продукції з метою забезпечення зростання обсягу реалізації.

Таким чином, антикризове фінансове управління повинне здійснюватись безперервно на кожному підприємстві і становити систему заходів, спрямованих не тільки на вихід підприємства з фінансової кризи, але й на запобігання виникнення кризової ситуації.

Список використаних джерел:

1. Теория и практика анти кризисного управления: учеб. / [Базаров Г.З., Беляев С.Г., Белых Л.П.]; под ред. В.И. Кошкина. – М.: Закон и право: ЮНИТИ, 1996. – 469 с.
2. Василенко В.О. Антикризове управління підприємством: [Навч. Посібник]. / В.О. Василенко - К.: ЦУЛ, 2003. - 504 с.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Гук Ольга Володимирівна

кандидат економічних наук, доцент, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»

Цибуленко Марія Олександрівна

студентка, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»

Економіка кожної країни – одна з найважливіших складових відображення життєдіяльності, а її розвиток створює передумови для благополуччя соціального та економіко-політичного становища населення.

Економіка України розвивається в напрямку формування системи складних діалектичних зв'язків як на мікро-, так і макрорівнях, що зумовлюють виникнення проблем, які, у свою чергу, сповільнюють тенденції розвитку, ефективності економічного майбутнього.

Українська економіка в сучасних реаліях перебуває у дуже складних умовах: воєнні дії, невизначеність в системі політичних процесів та внутрішньо-національна роздвоєність, економічна криза та інші фактори,

що сповільнюють її розвиток. Розглянемо основні перспективи розвитку економіки нашої держави:

1) Покращення умов ведення бізнесу за рахунок удосконалення законодавчої бази, державна підтримка в напрямку подолання кризових явищ;

2) Економічне зростання в сфері виробництва конкурентоспроможних товарів;

3) Зміцнення конкурентної позиції малих та середніх підприємств, збільшення їх кількості шляхом підтримки та регулювання з боку держави;

4) Покращення інвестиційного клімату за рахунок залучення інвесторів;

5) Створення позитивної платформи для співпраці з країнами міжнародного сектору, особливо Європи, що є передумовою для розвитку підприємництва;

6) Скасування або різке зниження обмежень в торгівлі в рамках зв'язків «Україна – Європа» – це, у свою чергу, є базою для розширення експорту та дозволить покрити збитки товаровиробників, які втратили сегмент російського ринку після того, як українські товари пройдуть сертифікацію за європейськими стандартами;

7) Активізація системи контролю за поверненням сумарної експортної виручки до нашої держави, а також її продажу в більшій мірі – це чинники, що є передумовою для укріплення курсу національної валюти за короткостроковою перспективою. В разі покращення ситуації на Сході України, може відбутися відмова на валютному ринку від інструментів адміністративного регулювання;

8) Інфляція – не лише негативний фактор, але і як мотив для інтенсифікації українського товаровиробництва. За умов зменшення імпорту це може слугувати потужним фактором для подолання кризи в економіці України за середньостроковою перспективою;

9) Розвиток аграрного сектору економіки, що сприятиме економічному зростанню з огляду на перспективи нарощування експортного збуту, якщо ввізне мито буде скасоване і відкритий європейський ринок для України;

10) За прогнозними оцінками експертів, може спостерігатись певне утримання порівняно низьких інфляційних темпів в середньостроковій перспективі. За даними прогнозних усереднених показників індексу споживчих цін та індексу цін виробників їх дані становлять 105,7% та 107,7%. [1].

Отже, українську економіку в сучасних трансформаційних процесах можна підняти на вищі щаблі розвитку, зробивши правильний орієнтир - на перспективи її розвитку. Зміцнюючи законодавчу базу, здійснюючи

виважену державну соціально-економічну політику, стимулюючи малий та середній бізнес, підвищуючи конкурентоспроможність товарів та займаючи правильну нішу на світовому економічному просторі та інші фактори Україна зможе стати однією з лідируючих країн у довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел:

1. Українські реформи: ризики та перспективи розвитку [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ireu.org.ua/2014/07/10/ukraïnski-reformi-riziki-ta-perspektivi-rozvitku/>.

РЕФОРМИРОВАНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ В ПОЛЬШЕ. ИСТОРИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Даниленко Александра Андреевна

магистр, преподаватель кафедры "Экономика и предпринимательство",
ЛИ "МАУП"

Реформирование польской экономики (1989-1991 гг), в первую очередь было направлено на решение трех основных задач. Первой задачей была монетарная и ценовая стабильность, второй - структурная перестройка административно-командной экономики в рыночную, и третьей - расширение международной помощи.

Для того чтобы достигнуть положительного результата в каждой из областей, реформатор Лешек Бальцерович (вице-премьер и министр финансов Польши), принялся вытеснять государство из реального сектора экономики. Ключевой этап польской перестройки - стремительная приватизация. Всего за два года в руках корпоративного сектора оказалось 45% всей промышленности. Причем ключевое условие аукционов - никаких ваучеров, как в соседней Украине или России, продажа только за наличные.

Одним из первых законов польского правительства стал закон об иностранных инвестициях. Этот документ отменял ограничения на долю акционерного капитала для иностранцев, устанавливал налоговые льготы для зарубежных инвесторов, причем в районах с высоким уровнем безработицы льгот было больше.

Часть импортных лицензий была отменена, выдача оставшихся - максимально упрощена. Кроме того, половина всех экспортных квот также была упразднена. Новый закон устранил все ограничения на вывоз прибыли и размер инвестиций.

Для формирования конкурентной среды ряд крупных госмонополий

на рынке сельхозпродукции, транспортных перевозок, угольной и металлургической промышленности был ликвидирован.

Запад на это преобразование Польши отреагировал стремительно. Парижский и Лондонский клубы (объединения стран-кредиторов и иностранных банков-кредиторов) согласились на списание половины внешнего долга государства. В 1991 году Варшава была в большом долгу перед этими клубами - \$ 48,5 млрд.

А в рамках программы PHARE (Poland, Hungary Aid for the Reconstruction of the Economy, финансовая программа Евросоюза для стран - кандидатов на вступление в ЕС) с 1990 по 2000 год Польше было выделено \$ 3,4 млрд. Основная часть финансовой помощи пошла на поддержку малого и среднего бизнеса. А именно - на образовательные программы и кредитование малого предпринимательства.

Новый закон о предпринимательской деятельности дал первый, но очень мощный толчок развитию частного сектора. В первые два года реформ в Польше было зарегистрировано 600 тыс. предприятий, которые дали рабочие места 1,5 млн человек.

В 1995 году появилась первая программа поддержки малых и средних предприятий. Правительство резко упростило открытие и ведение бизнеса в Польше и приложило максимум усилий, чтобы открыть для предпринимателей все возможные кредитные ресурсы. Появился целый ряд государственных и региональных фондов, предоставлявших частному сектору выгодные займы.

Ультралиберальные реформы преобразили Польшу. В 1992 году рост ВВП составил 2,6%, а через три года вырос до 7%. И хотя либерализация цен вытолкнула на рынок огромную денежную массу, правительство смогло сдержать инфляцию жесткими фискальными мерами, такими как: увеличение процентных ставок на кредиты и повышение налога на прирост фонда заработной платы. Годовые темпы инфляции снизились с 70% в 1991 году до 28% в 1995-м.

По оценкам Польского агентства иностранных инвестиций (ПАИИ), к 1997 году объем иностранных вложений в страну достиг \$ 20,6 млрд, а к сегодняшнему дню уже превысил \$ 160 млрд - вчетверо больше, чем в Украину.

Еще более благоприятной бизнес-атмосфера стала после налоговой реформы. Правительство Лешека Миллера (премьер-министр Польши в 2001-2004 годах) снизило налог на прибыль для предпринимателей с 27% до 19%.

И все же Польша смогла воспользоваться преимуществами евроинтеграции и сегодня вошла в шестерку крупнейших экономик ЕС.

Пять ключевых шагов к процветанию Польши:

1. Быстрая и прозрачная приватизация, исключительно за наличный

расчет

2. Упразднение всех препятствий на пути иностранных инвестиций
3. Адаптация законодательства к правовым нормам ЕС и вступление в Евросоюз
4. Снижение налогов, упрощение процедуры регистрации и ведения малого бизнеса, открытие кредитных линий для предпринимателей
5. Тотальный контроль над доходами чиновников и членов сейма, борьба с коррупцией.

Список использованной литературы:

1. Кто есть кто в мировой политике / Редкол.: Кравченко Л. П. (отв.ред) — К.:Знание Украины, 2009 — С.41
2. Международный ежегодник политика и экономика. Выпуск 2008 г./ Институт мировой экономики и международных отношений; Гл.ред. О. Н. Рыков. — К.:Политическая пресса, 2008 — С. 226—244
3. Борецкий Р. «План Бальцеровича» и вокруг него // Корреспондент. — 2012. — № 12

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ

Дядюк Марина Анатоліївна

кандидат економічних наук, доцент, Харківський державний університет харчування та торгівлі

Цилюрик Віктор Вікторович

студент, Харківський державний університет харчування та торгівлі

Галузеве та організаційно-економічне різноманіття підприємств вимагає поглиблення теоретичних і методичних розробок, спрямованих на дослідження специфіки окремих напрямів діяльності конкретних підприємств певної галузі та розширення практичних рекомендацій відповідно до логіки їхнього функціонування. Забезпечення високої ефективності використання ресурсного потенціалу в торгівлі є проблематичним питанням, до розв'язання якого, на нашу думку, слід підходити комплексно, із використанням сучасних науково-методичних розробок та обов'язковим урахуванням галузевих особливостей, притаманних торгівлі [1-5].

Вивчення ефективності реалізації ресурсного потенціалу та його локальних складових за стратифікованою вибіркою підприємств роздрібної торгівлі, що представлена сукупністю із 10 великих

підприємств (мереж) та 22 середніх та малих підприємств (самостійних магазинів) за період 2007–2012 рр., виходячи із положень результатно-витратного підходу [4, 5], було здійснено за показниками потенціаловіддачі та рентабельності ресурсного потенціалу.

Із проведених розрахунків з'ясовано, що за групою торговельних мереж у динаміці спостерігалася стійка тенденція до зростання, темпи якого становили 276,5%. Найбільші темпи зростання були відзначені у 2008 та 2010 рр. – 140,7 та 147,9% відповідно. На окремих підприємствах, що входять до зазначеної групи, спостерігалися різноспрямовані тенденції зміни цього показника. За групою середніх та малих підприємств ефективність реалізації ресурсного потенціалу мала негативні тенденції: відбувалося зниження з 30% у 2008 до 3% у 2010 р., зрештою ефективність реалізації ресурсного потенціалу знизилася майже вдвічі. Ефективність реалізації локальних ресурсних потенціалів мала подібні тенденції: за групою великих підприємств найшвидшими темпами розвивалися та генерували віддачу технічний, просторовий та ресурсний потенціали; за групою середніх та малих підприємств найшвидше зниження ефективності спостерігалось за просторовим, ресурсним, кадровим і технічним потенціалами. Виключенням став фінансовий потенціал, ефективність якого збільшилася на 135,5%.

Внутрішньогруповий аналіз окремих підприємств виявив змінювані та навіть різноспрямовані тенденції показників ефективності використання локальних складових ресурсного потенціалу, що негативно позначилося на загальній ефективності його використання на досліджуваних підприємствах. Великі підприємства роздрібної торгівлі, зокрема торговельні мережі, мають помітні тенденції до нарощування потенціалу та підвищення ефективності його використання. На середніх та малих підприємствах роздрібної торгівлі зменшення ефективності використання ресурсного потенціалу за всіма складовими загрожує значним зниженням конкурентоспроможності та є індикатором того, що на підприємствах відбуваються кризові процеси.

Висновки. Ефективність використання ресурсного потенціалу в торгівлі значною мірою залежить від формату діяльності підприємств. Результати дослідження підтверджують, що набагато ефективніше ресурсний потенціал використовується великими підприємствами. Абсолютні величини й темпи зміни показників потенціаловіддачі та рентабельності за групою великих підприємств торгівлі є більшими за відповідні показники малих і середніх підприємств.

Напрямами підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу підприємств торгівлі є усунення диспропорцій локальних складових ресурсного потенціалу та підвищення загального рівня

збалансованості структури ресурсного потенціалу, а також підвищення темпів генерування обсягів прибутку.

Список використаних джерел:

1. Андрушків Б. Шляхи підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства / Б. Андрушків, Л. Мельник, О. Погайдак // Формування ринкової економіки в Україні. – 2012. – Вип. 27. – С. 3–7.
2. Гросул В. А. Структуризація ресурсного потенціалу підприємств торгівлі / В.А. Гросул, О.М. Филипенко // Бізнес інформ, 2013. – № 12. – С. 192-197.
3. Краснокутська Н. С. Потенціал торговельного підприємства: теорія та методологія дослідження : монографія / Н. С. Краснокутська. – Х. : ХДУХТ, 2010. – 247 с.
4. Оцінка економічного потенціалу підприємств роздрібної торгівлі / Н. О. Власова, О. В. Носова, Н. С. Краснокутська, О. С. Маковоз. – Хар. : ХДУХТ, 2010. – 189 с.
5. Шталь Т. В. Комплексне оцінювання стану й ефективності використання ресурсного потенціалу торговельного підприємства / Т. В. Шталь // Держава та регіони. Серія Економіка та підприємництво. – 2004. – № 4. – С. – 269–273.

ЕКОНОМІЧНА СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА: ГЕНЕЗИС ТА ЕВОЛЮЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ

Кравченко Марина Олегівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту Національного технічного університету «Київський політехнічний інститут»

Дослідження генезису та еволюції в економіці дозволить краще зрозуміти проблеми й перспективи аналізу та забезпечення економічної стійкості підприємства в сучасних умовах. Категорія «стійкість» зазвичай використовувалася в галузях науки, пов'язаних з вивченням механізмів функціонування складних систем – біології, економіці, математиці, механіці, фізиці, психології тощо. Останнім часом, коли економічні об'єкти стали розглядатися як складні системи, її стали активно вивчати в економіці.

Вперше термін «стійкість» стосовно до економіки розкривається в роботах економістів-класиків. Її трактування в класичній теорії ґрунтується на моделі економічної рівноваги: економічні суб'єкти

прагнуть привести економічну систему в оптимальний стан, розглядаючи його як рівновагу, і ця рівновага асоціюється зі стійкістю. При цьому основна увага приділяється пошуку такого оптимального стану, який відповідає максимуму корисності для споживача і максимуму прибутку для виробника. Передбачається повна занятість ресурсів, легкість заміщення між капіталом і працею у виробничій функції та ринкові механізми регулювання господарської діяльності, які вважаються абсолютно гнучкими й універсальними., що в підсумку й забезпечує стійкий ріст і виключає проблему нестабільності.

Подальший розвиток економічної теорії та досвід господарської практики призвели до висновку про неспроможність ринкової економіки до саморегулювання, про наявність не настільки очевидних, як праця, капітал або природні ресурси, але досить потужних сил взаємодії між традиційними факторами економіки. Надалі питання економічної стійкості одержали розвиток у рамках інституційної економічної теорії, в якій акцент робиться на її макроекономічну складову. Обґрунтовується, що стійкість економічної системи визначається більшою мірою стійкістю структурних зв'язків, а не елементів, тобто є здебільшого структурною характеристикою. Вперше висувуються питання цілеспрямованого керування стійкістю організації, розробляються оптимізаційні моделі макроекономічної рівноваги в економіці, далекої від стану повної зайнятості ресурсів. Інституціоналісти висловлюють сумнів відносно того, що для ринку взагалі характерним є стан рівноваги. Ринок також розглядається як соціальний інститут, що радикально змінюється в ході еволюції капіталізму разом з його інституціональною системою.

В останні роки широку популярність набули підходи, що зв'язують методологію управління підприємствами з теорією систем. Еволюційна економічна теорія також ґрунтується на розумінні підприємства як складної системи і побудована за аналогією з еволюційною теорією Ч. Дарвіна. Відповідно до неї економічні системи розглядаються в аналогії з організмами, що розвиваються за законами еволюції та самоорганізації, мають життєвий цикл і послідовно проходять в своєму розвитку етапи становлення, піднесення, занепаду і загибелі. Рівноважних стійких станів в їх класичному трактуванні в системах, що розвиваються, взагалі не може бути. Замість них розглядаються квазірівноважні стани –тобто стани, здатні існувати достатньо довго, при яких рівновага в економічній системі не порушується, незважаючи на зміни попиту та пропозиції, витрат і доходів тощо. Квазірівноважні процеси характерні для плавних, тривалих ділянок розвитку[2].

Сучасне розуміння економічної системи відрізняється від традиційного системного підходу до розгляду економіки та її характеристик. Класичний підхід заснований на ендогенному трактуванні системи як сукупності елементів, пов'язаних між собою таким чином, що в результаті виникає цілісність з властивостями, відмінними від властивостей елементів. У новій системній парадигмі під системою розуміється відносно стійка в просторі і в часі цілісність взаємодіючих між собою і з навколишнім середовищем елементів, що виділятимуться з навколишнього світу за просторовими і функціональними ознаками[1-3]. Розвиваючи цей підхід, відомий російський вчений Г. Клейнер, сформулював концепцію системної економіки і в її межах – системно-інтеграційну концепцію підприємства як інтегратора виробничих ресурсів[3, 4]. Ця концепція, на наш погляд, відрізняється ґрунтовністю, системністю, логічністю та узгодженістю постулатів. Вона долає «провали» інших напрямів економічної теорії.

Сутність нової концепції полягає в тому, що функціонування економіки розглядається крізь призму створення, взаємодії й трансформації економічних систем. Всі види систем, які є в економіці, можна умовно розділити на чотири типи в залежності від їх локалізації в просторі та часі: об'єкт – система, що має обмежену протяжність у просторі та невизначену тривалість; проект – система, яка має однозначні межі в часі та просторі; процес – система, яка має необмежену протяжність у просторі та визначену тривалість; середовище – система, що не має визначених часових та просторових меж.

Основна ідея трактування стійкості підприємства при застосуванні окресленого підходу полягає в тому, що вона розглядається як системна стійкість інтеграційного утворення з систем чотирьох типів даного рівня (тетради) [4]. Дійсно, кожне підприємство-товаровиробник для функціонування потребує як мінімум: ринку як середовища; процесів, пов'язаних з реалізацією продукції; реалізації інвестиційних та інноваційних ініціатив як проектів. Очевидно, що об'єкти, середовища, процеси і проекти по суті являють собою вичерпний перелік всіх типів економічних систем. А об'єднання цих чотирьох систем різного типу утворює мінімальний стійкий економічний комплекс, здатний до автономного існування й самостійному розвитку. Такий підхід заслуговує уваги і подальшого теоретичного та методологічного опрацювання.

Узагальнення та систематизація всіх вищевикладених підходів до трактування концепції економічної стійкості наведено в таблиці.

Трактування стійкості в сучасних економічних теоріях[1]

<i>Теорія</i>	<i>Неокласична</i>	<i>Інституційна</i>	<i>Еволюційна</i>	<i>Системна (системно-інтеграційна)</i>
<i>Характеристика економічного простору</i>	Простір наповнений економічними агентами, які прагнуть максимізувати корисність у кожній ситуації.	Простір наповнений економічними агентами та інститутами.	Простір наповнений економічними агентами, інститутами й генетичними механізмами поновлення й еволюції популяцій агентів.	Простір наповнений економічними системами, що постійно взаємодіють, трансформуються, створюються й ліквідуються.
<i>Ресурси</i>	Праця, капітал, підприємницькі здібності.	Соціально-економічні інститути, праця, капітал, підприємницькі здібності.	Праця, капітал, соціальні економічні інститути, механізми їх змін.	Простір, час, підприємницькі здібності.
<i>Основні категорії аналізу</i>	Маржинальні величини – гранична корисність, гранична продуктивність.	Транзакції, витрати, інститути.	Життєвий цикл, інші «біологічні» категорії, соціально-економічні інститути.	Популяції економічних систем з різним співвідношенням просторово-часової обмеженості (тетради).
<i>Визначення стійкості</i>	Стійкість визначається як оптимальний рівноважний стан підприємства, що відповідає максимуму корисності для споживача та максимуму прибутку і досягається за умови рівноваги попиту й пропозиції.	Стійкість економічної системи розуміється як інституційна стійкість в умовах сформульованих правил, що організують певним чином взаємодії в економічному просторі.	Стійкість розуміється як динамічна стійкість внутрішнього середовища системи відносно впливу зовнішнього середовища при визначеному періоді життєвого циклу.	Стійкість розуміється як системна стійкість – стійка в часі й просторі частина (конфігурація) навколишнього світу у вигляді тетради.

<i>Умови забезпечення стабільності</i>	Підприємство як економічна система завжди зберігає стабільність в довгостроковому періоді внаслідок гнучкості цін і заробітної плати, оскільки виробнича функція передбачає взаємозамінність факторів виробництва.	Стабільність економічної системи можлива в умовах сформованих стійких інститутів, до тих пір, доки при даних відносних витратах і виграшах поведінку не вигідно змінювати. Технічною основою стабільності є інфраструктура.	Економічні системи є «принципово» стохастичними та нестійкими. Квазірівноважні стани системи є лише моментами в її розвитку. Технічною основою стійкості є міра однорідності та гетерогенності інститутів.	Підприємство як економічна система може відносно стабільно функціонувати лише в складі тетради, яка включає ще три типи систем: середовища, процеси, проекти.
<i>Представники теорії</i>	Вальрас Л., Визер Ф., Кларк Дж., Маршалл А., Менгер К., Пигу А. Фішер І. та ін.	Веблен Т., Гэлбрейт Дж., Коммонс Дж., Коуз Р., Уільямсон О. та ін.	Абалкіна Л., Веблен Т., Маєвський В., Нельсон Р., Норт В., Уінтер С., Чернавський Д., Шумпетер Й. та ін.	Іншаков Ю., Клейнер Г., Корнаї Я., Михалевський Б., Пригожин І., Хайнс С. Хакен Г. та ін.

Джерело: складено автором.

Список використаних джерел:

1. Головка Е.В. Дефиниции устойчивости экономической системы [Текст] / Е.В. Головка // Молодой ученый. — 2013. — №5. — С. 283-285.
2. Гусев С.А. Устойчивость эволюционирующих экономических систем [Текст] / С.А. Гусев // Вестник Амурского государственного университета. — 2013. — Вып. 63. Сер. Естеств. и экон. науки. — С. 139-144.
3. Клейнер Г.Б. Системная парадигма и системный менеджмент [Текст] / Г.Б. Клейнер // Российский журнал менеджмента — 2008. — Том 6. — №3. — С. 27–50.
4. Клейнер Г.Б. Системный ресурс экономики [Текст] / Г.Б. Клейнер // Вопросы экономики. — 2011. — № 1. — С. 89-100.

ПРИРОДНО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА УМОВ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ СКОТАРСТВА В КАРПАТСЬКОМУ РЕГІОНІ

Макар Ірина Анатоліївна

аспірант кафедри менеджменту, Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького
м. Львів, Україна

Досліджуючи розвиток галузі скотарства виникає необхідність проаналізувати природно-економічні умови, які впливають на виробництво продукції. Це зумовлено тим, що « ... завдяки відомому положенню нашої планети відносно Сонця, – зазначав В. В. Докучаєв, – завдяки обертанню Землі, її кулястості – клімат, рослинність і тварини розподіляються по земній поверхні, по напрямку з півночі на південь, у строго визначеному порядку, із правильністю, що допускає поділ земної кулі на пояси – полярний, помірний, субтропічний, екваторіальний» [1, с. 17]. Ці слова видатного природознавця, геолога і вченого-грунтознавця впливають з більш широкого вчення про віковичний, генетичний і завжди закономірний зв'язок, який існує між тілами, явищами і силами, між живою й мертвою природою, між мінеральними, тваринними й рослинними царствами, що відображає сутність його учення про зони природи.

Традиційно територія України поділяється на шість природно-економічних зон: Полісся, Лісостеп, Північний і Центральний Степ, Південний Степ, Передгірні і гірські райони Карпат, передгірні і гірські райони Криму, які різняться ґрунтово-кліматичними й економічними умовами, густотою населення та наявністю виробничого й ресурсного потенціалу [2, с. 16].

Також на території нашої держави виділяють і економічні райони, основою формування яких є територіальний поділ праці, що визначає спеціалізацію певних територій. До основних умов виділення і розвитку економічних районів можна віднести такі як: природні і трудові ресурси; особливості географічного і економічного положення території; господарське освоєння території та інші.

Щодо Карпатського регіону, то він розташований на крайньому заході України і межує з Польщею, Словаччиною, Угорщиною, Румунією і Молдовою. Специфічні природні умови досліджуваного регіону, а особливо прикордонне положення, вплинули на формування його народногосподарського комплексу.

До Карпатського регіону прийнято відносити території: Львівської, Івано-Франківської, Закарпатської та Чернівецької областей, на яких розташовані Українські Карпати. Площа даного регіону займає 56,6 тис.

км. кв., що становить 9,3% території України, тут проживає близько 6,4 млн. чоловік, що становить 12,3 % населення України [3, с. 237].

Карпатський регіон є справжньою природною перлиною нашої країни, де зосереджено 22% лісів, 26% земель природно-заповідного фонду, формується 36% водних ресурсів річкового стоку, розташовано 42% унікальних і рідкісних родовищ підземних мінеральних вод, притаманні несприятливі природно-господарські особливості: низькі питомі показники забезпечення орними землями, погіршена транспортна доступність, ускладнені для господарювання кліматичні й гідрологічні умови [4, с. 36].

Клімат регіону помірно теплий з достатньою кількістю вологи. В горах спостерігається висотна поясисть. Саме тут випадає найбільша в Україні кількість опадів [5, с. 37].

Природні умови регіону дуже різноманітні, що переважно пов'язано з проходженням Карпат в усіх його областях. Карпатський регіон має найбагатші в країні лісові ресурси. Найбільша лісистість спостерігається у Закарпатській області (близько 50%) [6, с. 218].

Ґрунти регіону теж різноманітні: сірі, світло-сірі, дерново-підзолисті, чорноземні, алювіальні, дернові, лучні – на рівнинах: бурі лісові і гірсько-лучні – в горах [6, с. 218].

Таблиця 1

Земельний фонд і його розподіл у Карпатському регіоні в 2012 році*

Регіон	Загальна земельна площа, тис. га	У тому числі:			
		сільськогосподарські угіддя, тис. га	у % до загальної зем. площі	рілля, тис. га	у % до сільськогосподарських угідь
Україна	60354,9	41536,3	68,8	32518,4	78,3
Карпатський регіон	5657,6	2816,8	49,8	1719,8	61,1
у % до України	9,3	6,8	-	5,3	-
Закарпатська	1275,3	451,7	35,4	199,8	44,2
в % до України	2,1	1,1	-	0,6	-
в % до району	22,5	16,0	-	11,6	-
Івано-Франківська	1392,7	630,9	45,3	392,9	62,3
в % до України	2,3	1,5	-	1,2	-
в % до району	24,6	22,4	-	22,8	-
Львівська	2180,0	1264,0	58,0	795,7	63,0
в % до України	3,6	3,0	-	2,4	-
в % до району	38,5	44,9	-	46,3	-
Чернівецька	809,6	470,2	58,1	331,4	70,5
в % до України	1,3	1,1	-	1,0	-
в % до району	14,3	16,7	-	19,3	-

Примітки: * – тут і надалі використано матеріали статистичного щорічника [7].

Карпатський регіон порівняно має невеликий земельний фонд, але враховуючи фізико-географічні особливості є досить освоєним з точки зору ведення сільського господарства – 61,1% займає рілля в площі сільськогосподарських угідь (2012 р.) (табл. 1). Стан сільськогосподарських угідь, у тому числі ріллі, є важливим показником при оцінці природної характеристики умов виробництва продукції скотарства. Сінокоси, пасовища та орні землі виступають невід’ємним атрибутом у кормовиробництві.

Сільськогосподарські угіддя Чернівецької і Львівської областей займають більшу частину своєї загальної земельної площі і становлять відповідно – 58,1% і 58,0%. Це обумовлює те, що важливою складовою народногосподарського виробництва Львівської та Чернівецької областей є агропромисловий комплекс.

Дані таблиці 1 показують, що частка ріллі є найвищою у Чернівецькій області (70,5 %), а у Закарпатській – найнижчою (44,2 %), це пояснюється тим, що у цій області близько 80 % території займають гори Карпати, де переважають ліси та пасовища.

Отже, враховуючи ґрунтові і агрокліматичні фактори Карпатського регіону, можна стверджувати, що для розвитку міцної кормової бази є усі передумови. А це у свою чергу може служити реальним поштовхом в ефективному розвитку виробництва продукції скотарства.

Список використаних джерел:

1. Докучаев В.В. К учению о зонах природы. Горизонтальные и вертикальные почвенные зоны / В.В. Докучаев. – СПб, 1899. – 28 с.
2. Розміщення і спеціалізація сільського господарства Української РСР; за ред. П. Г. Дубінова та ін. – К.: Урожай, 1967. – С. 16.
3. Химинець В. В. Концептуальні засади сталого розвитку Карпатського регіону України / В. В. Химинець // Вісник національного університету водного господарства та природокористування / Збірник наукових праць. Випуск 4(60). Економічні науки. – 2012. С. 237-249.
4. Жук П. Проблеми розвитку гірського карпатського регіону у фокусі уваги науковців і практиків / П. Жук // Місцеве самоврядування та регіональний розвиток в Україні / Науково-практичний журнал. Грудень 2012 року (пілотний випуск). – С. 35-38.
5. Регіональна економіка: Підручник / за ред. Є.П. Качана. – К. : Знання, 2011. – 670 с.
6. Жук М.В. Розміщення продуктивних сил і економіка регіонів України / М.В. Жук, В.П. Круль: Підручник. К.Ікондор, 2004. – 296 с.
7. Статистичний щорічник України за 2012 рік. / [за ред. О. Г. Осауленка]. – Київ: Державна служба статистики України. – 2013. – 551 с.

ПРОБЛЕМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ

Макар Оксана Павлівна

кандидат економічних наук, доцент Національного університету
“Львівська політехніка”

Петько Галина Василівна

студентка Національного університету “Львівська політехніка”

Екскурсійна сфера виступає одним із шляхів вивчення історії рідного краю, та виступає засобом залучення людей, молоді, учнів до пізнання національного багатства. З набуттям незалежності зацікавлення до екскурсійної сфери почало зростати, збільшилась кількість наукових досліджень, а також діяльність вчених, що перевіряли на практиці теоретичні дослідження.

На сучасному етапі відбувається зростання інтересу суспільства до екскурсійної діяльності, її популяризація і активізація.

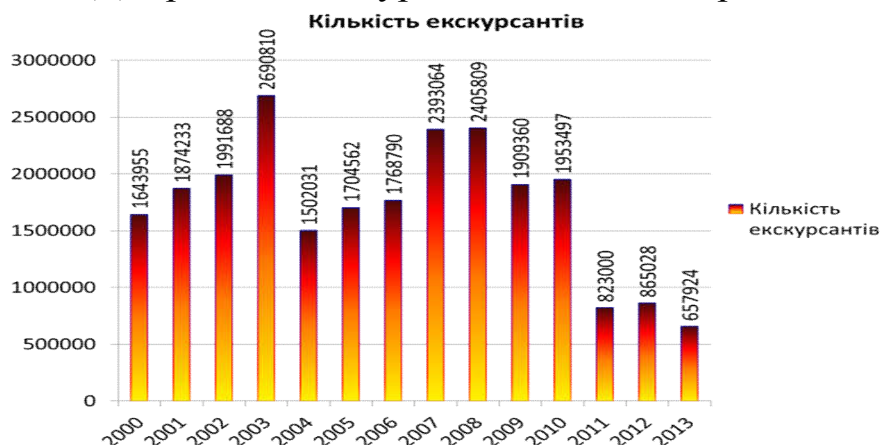
Важливу теоретико-методологічну основу діяльності екскурсійної сфери становлять екскурсознавчі праці таких науковців: М. М. Покоłodної, В. К. Барбарицької, О. Ю. Малиновської, С. М. Голубничої, Г. П. Долженко, В. С. Гришанової, Т. І. Галицької, І. В. Зоріна, В. А. Кабачкова, В. О. Квартальнонова, Л. Г. Лук'янової, Л. І. Поважної, М. Скрипник, В. К. Федорченка, Н. А. Фоменко та інших.

Метою дослідження є виявлення проблем, наявних в екскурсійній сфері України, та знаходження можливих шляхів їх вирішення.

Екскурсійна сфера є невід'ємною складовою туризму, що є одним із засобів вивчення історії рідного краю та її популяризації, та на жаль протягом останніх років екскурсійні потоки в Україні мали негативну тенденцію.

За статистичними даними протягом останніх років кількість екскурсантів значно зменшилась. (Діаграма 1)

Діаграма 1. Екскурсійні потоки в Україні

(За даними державої служби України)

На даному етапі розвитку екскурсійної сфери немає обмежень щодо тематики екскурсій, ідеологічних обмежень, це сприяє розширенню спектру тем екскурсій. Розвитку екскурсознавства сприяють також невичерпні екскурсійні ресурси багатьох регіонів нашої країни разом з глибинним національним духовним корінням і традиціями українського народу.(Рис 1.)

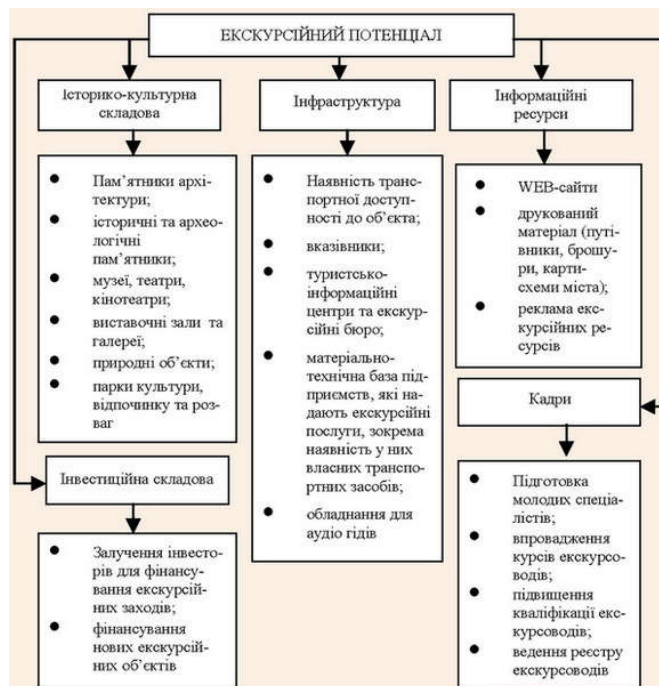

Рис 1. За Поколодною М.М., Гришановою В.С.

Також дають підставу стверджувати, що саме екскурсії можуть стати активним і змістовним засобом гармонізації особистості, її духовного зростання в новій демократичній Україні. Вони є джерелом нової інформації, нових вражень і відчуттів.

Під охороною держави перебуває 160 тис. пам'яток. Це справжня скарбниця нашої національної спадщини, до якої пролягають десятки туристських маршрутів. Туристи мають можливість ознайомитися з історією та культурою України з давніх часів до сьогодення.

Найвизначніші історико-культурні пам'ятки знаходяться в Києві, Львові, Кам'янці-Подільському, Одесі, Чернігові. Туристів приваблюють Латинський собор у Львові, Успенський собор Києво-Печерської лаври, Софійський, Михайлівський Золотоверхий та Володимирський собори в Києві.

Одним із значних внесків, які суттєво вплинули на подальший розвиток екскурсознавства стала програма, що була розроблена у 90-х роках під егідою Державного комітету України з туризму та Міністерства освіти і науки, групою провідних науковців і практиків екскурсійної справи. Національна система туристсько- екскурсійних маршрутів України «Намісто Славутича». Система передбачає якнайповніше

висвітлення історико-культурного потенціалу регіону під час туристських подорожей та екскурсій. З цією метою складено детальний перелік історико-культурних пам'яток регіону "Намісто Славутича" за географічним принципом - відомості про наявність екскурсійних об'єктів у населених пунктах туристського регіону з урахуванням часу їх створення. Надзвичайно популярними були також маршрути «Козацькі Січі», «Вільності Війська Запорозького», «Трипільські поселення України», «Фортеці й замки України», «Монастирі України», «Гетьманські столиці», «Чумацькими шляхами», «Коліївщина» та інші.

Нормативна база, яка регулює надання екскурсійних послуг в Україні, далека від досконалості. Так, Закон України «Про туризм» визначає лише основні напрямки, а деталі прописуються в підзаконних актах. Фактично в Законі визначені лише учасники відносин, що виникають при здійсненні туристської діяльності, положення про договір на екскурсійне обслуговування та вірогідна відповідальність за порушення законодавства в галузі туризму. Від взаємодії органів охорони пам'яток, їх збереження, реставрації та дослідження, ознайомлення з ними широких верств населення, особливо школярів і молоді, залежить майбутнє держави. Варто підкреслити велике виховне значення цієї роботи. Не останню роль відіграють і економічні важелі.

Про це свідчить досвід деяких країн світу (Велика Британія, Єгипет, Греція, Індонезія), де питання збереження й пропаганди культурної спадщини перебувають під опікою органів державного регулювання.

Надзвичайно важливим є Наказ Держкоммолодьспорттуризму від 17.01.2001 р. № 7/62 "Про затвердження ліцензійних умов впровадження господарської діяльності з організації іноземного, внутрішнього, зарубіжного туризму, екскурсійної діяльності".

На нашу думку, екскурсійна сфера в Україні перебуває на етапі розвитку, звичайно ж, є проблеми, а також багато перспектив, оскільки у сьогоденні вона має відповідні умови для розвитку, збільшення соціально-активного населення, розвиток туристичної інфраструктури.

Отже, провівши аналіз даної сфери туристичної галузі, можемо зробити висновок що, екскурсійна сфера в Україні має велику базу для функціонування, адже ми володіємо національним багатством, величезною кількістю пам'яток історії та культури, що створюють перспективи для розвитку, за умов вирішення наявних проблем.

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Матвієнко-Біляєва Галина Леонідівна

кандидат економічних наук, доцент, Харківський національний економічний Університет імені Семена Кузнеця

Криштова Наталія Євгенівна

студентка магістратури, Харківський національний економічний Університет імені Семена Кузнеця

Збереження і підвищення конкурентоспроможності та ефективності діяльності промислових підприємств, впровадження інновацій в усі сфери їх діяльності, а також створення і просування екологічно безпечних і високоякісних продуктів в сучасних умовах впливу глобалізаційних процесів на економіку України вимагають пошуку методів захисту вітчизняного товаровиробника [5]. Стійку конкурентоспроможність набуває країна, яка має конкурентоспроможні суб'єкти підприємницької діяльності, ефективно функціонують і розвиваються в інтенсивно мінливих зовнішнього середовища. Тому питання збереження конкурентоспроможності вітчизняних промислових підприємств не втрачають своєї актуальності і в даний час вимагають пошуку нових підходів і аспектів її вивчення.

У розвитку економіки кожної держави особлива роль відводиться машинобудуванню як основи підвищення технічного рівня виробництва в усіх галузях і найважливішого експортного потенціалу країни. Крім того, основні проблеми переходу до ринкових відносин більш чітко проявилися на машинобудівних підприємствах, що і стало обґрунтуванням для розгляду конкурентоспроможності підприємств даної галузі.

Галузь машинобудування в Україні представлена металургійним, гірничошахтним, підйомно-транспортним, енергетичним, судно-, авіа-, і автомобілебудуванням, виробництвом машин і механізмів для хімічної і нафтохімічної, легкої та харчової промисловості, сільськогосподарським, будівельно-дорожнім машинобудуванням та виробництвом машин для

комунального господарства, виробництвом верстатів і інструментів та машин і обладнання для збройних сил [4].

Проблема випуску конкурентної продукції на внутрішньому ринку і продаж її за кордон неможлива без забезпечення відповідної якості і мінімальних витрат на виробництво. На даному етапі це питання є дуже актуальним і детальне його дослідження допоможе знайти цю залежність конкурентоспроможності від якості.

Поняття конкурентоспроможності підприємства включає в себе великий комплекс економічних характеристик, що визначають положення підприємства на галузевому ринку. Цей комплекс може включати характеристики товару, які визначаються сферою виробництва, а також фактори, що формують в цілому економічні умови виробництва і збуту товарів підприємства [2].

Проблема якості, непростя у всі часи, і особливо гостро вона стоїть зараз. Українські підприємства стикаються з великими труднощами, скороченням виробництва, багато заводів зупиняються, колективи не отримують зарплату. І за нинішньої ситуації в Україні проблема якості не тільки важлива, але й повинна бути вирішена спільними зусиллями держави, керівників колективів підприємств, учених, конструкторів, інженерів, робітників, а особливо економістів. Стандартизація розцінюється державою, як засіб управління державою і підвищення конкурентоспроможності продукції, так сказати ефективний важіль впливу на виробників, які забезпечують виконання вимог безпеки, захист прав споживачів [7].

Конкурентоспроможність українських підприємств на динамічному світовому ринку на даний момент є ключовою проблемою входження підприємства в світове економічне співтовариство. На світовому ринку продукція більшості українських виробників може бути реалізована тільки в рамках демпінгових або нелегальних угод. На світовому ринку конкурентоспроможними визнано менше 1% української продукції і послуг. У той же час, економіка України на 70% залежить від експорту. Однак товарна номенклатура товарів, що реалізуються на зовнішньому ринку, як і раніше складається з товарів сировинної групи і напівфабрикатів: металопродукції, мінеральних продуктів та продукції хімічної галузі, які, загалом, складають 65% українського експорту [8].

В умовах того, що Україна майже повністю залежить від зовнішніх енергетичних ресурсів, а енергоємність вищенаведеної продукції в країні найвища по Європі, неможливо говорити про конкурентоспроможність або прибутковості українського виробництва та експортних операцій. Крім того, застаріла виробнича база більшості підприємств України не дозволяє їм виробляти продукцію, якістю і рівнем витрат відповідати світовим стандартам [1].

На жаль, доводиться констатувати, що, незважаючи на окремі значні успіхи в таких галузях, як авіакосмічна, виробництво енергетичного устаткування, важке і транспортне машинобудування та деяких інших, стан машинобудівного комплексу у цілому не відповідає сучасним вимогам як вітчизняної економіки, так і світової. Насамперед, в Україні відсутній ряд високотехнологічних галузей, що визначають експортні позиції машинобудування: ІТ-індустрія, виробництво складної медичної техніки, багатьох приладів для наукових досліджень і сучасних легкових автомобілів. За якістю та технологічними рішеннями вироби радіоелектроніки, побутові прилади, сільськогосподарські та шляхобудівні машини, а також ціла низка інших товарів значно програють зарубіжним аналогам. У цій галузі у широких масштабах продовжують використовуватися характерні для радянської економіки затратні технології, що веде до зростання ресурсомісткості її продукції та перешкоджає скороченню затрат виробництва та випуску інноваційної продукції в інших галузях економіки [6].

В даний час економіка України переживає кризу, вихід з якого можливий тільки через якість. Безліч країн у світі пройшли цей шлях і підтвердили це положення, відродивши свою економіку. Якість стало показником високої ефективності праці в суспільстві, джерелом національного багатства і, що особливо важливо, фактором виходу з соціальної та економічної криз.

Для забезпечення необхідної якості в різних сферах життя України необхідно перейти до нової системи, гармонійно поєднувати використання механізмів ринкової конкуренції, цільових інвестицій, вдосконалення форм організації виробництва, стандартизації, сертифікації.

В даний час в Україні у багатьох підприємств, що працюють на внутрішній ринок, відсутня потреба в забезпеченні конкурентоспроможності власної продукції, що пов'язано з відсутністю економічної конкуренції. З цього випливає, що витрати на якість таких підприємств набагато нижче необхідних, що і є основною причиною низької якості продукції українських виробників.

Список використаних джерел:

1. Купріна Н.М. Напрями збереження конкурентоспроможності підприємств в сучасних умовах / Купріна Н.М. // Економіка промисловості: Науковий журнал. - Одеса: ОНАХТ, 2011. - 3 (11). - С. 17.
2. Романко О.П. Чинники формування конкурентоспроможності машинобудівного підприємства // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – №3. – С. 113–125.

3. Лишиленко В.І. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: навч. посібник / В.І. Лишиленко. – К.: Центр навчальної літератури, 2011. – 325 с.
4. Літвінов Є.І. Здобуття конкурентних переваг у глобальній економіці // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі. – 2013 . - №4. – С.120-128.
5. Сопільник Л.І., Колодійчук А.В. Управління конкурентоспроможністю машинобудівних підприємства на сучасному етапі розвитку економіки України. //Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 19.10 – С.222-227.
6. Гарачук Ю.О. Підвищення ефективності діяльності підприємства за рахунок управління конкурентоспроможністю // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – №2 (80). – с.60-65
7. Статистичний щорічник України за 2013 рік / Ред. Осауленко О.Г. – К.:ДП Інформаційно-аналітичний центр, 2013. - 552 с.

ФІНАНСОВА СТРАТЕГІЯ ЯК ОДИН ІЗ ГОЛОВНИХ ЕЛЕМЕНТІВ ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Онопрієнко Юлія Юріївна

студентка ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України»

В умовах нестабільної економічної та політичної ситуації в країні, що характеризується високими темпами інфляції, значною девальвацією гривні, спадом виробництва, суттєвим збільшення витрат та зменшення прибутковості підприємств, значна увага приділяється вивченню питань розробки та впровадження ефективної фінансової стратегії підприємства, яка виступає інструментом перспективного управління усієї фінансової діяльності підприємства та вважається однією з головних складових загальної корпоративної стратегії.

Останнім часом багато зарубіжних та вітчизняних вчених окремі аспекти процесу формування та реалізації фінансової стратегії підприємства висвітлюють у своїх наукових працях. На підставі проведених досліджень сутності поняття «фінансова стратегія», дійшли висновку, що найбільш точно та повно дане визначення наводять Хрущ Н. А. та Корпан О. С., що визначають фінансову стратегію як еластичну, узагальнену модель фінансового розвитку підприємства, яка направлена на реалізацію корпоративної стратегії та формування раціональних фінансових відносин із контрагентами, містить в собі визначені довгострокові фінансові цілі, технології (інструменти досягнення),

ресурси і систему управління, що забезпечує її дієздатність і адаптацію до зміни умов зовнішнього і внутрішнього середовищ [2].

З огляду на те, що фінансова стратегія займає одне з провідних місць у загальній стратегії розвитку будь-якого підприємства необхідно зазначити, що за рахунок її виконання забезпечується реалізація виробничої, маркетингової, інноваційної та інших видів стратегій. Фінансова стратегія охоплює всі напрями розвитку фінансової діяльності і фінансових відносин підприємства. Також слід зазначити, що реалізація жодної з перерахованих стратегій є неможливою без матеріальної бази, у свою чергу, створення фінансової стратегії не має сенсу, якщо підприємство не реалізує виробничу, маркетингову та інші види стратегій [1]. Отже, можна з упевненістю сказати, що фінансова стратегія є матеріальною основою розвитку і функціонування підприємства.

Для формування та реалізація фінансової стратегії, що є достатньо складним та трудомістким процесом, необхідно: по-перше визначити основні елементи фінансової стратегії підприємства, а саме сформулювати місію та основні цілі, визначити період реалізації фінансової стратегії, проаналізувати фактори зовнішнього середовища, що здійснюють вплив на діяльність підприємства; по-друге необхідно провести оцінку фінансового стану підприємства, дослідити фактори внутрішнього фінансового середовища та визначити внутрішній фінансовий потенціал підприємства; по-третє здійснити розробку, вибір та оцінювання складових фінансової стратегії, а саме визначення можливих варіантів фінансової стратегії, здійснення їх аналізу та вибір оптимального сценарію для підприємства, а також обґрунтування шляхів реалізації обраної фінансової стратегії; і останній крок це здійснення реалізації та контроль за виконанням розробленої та затвердженої фінансової стратегії.

Отже, правильно обрана та грамотно реалізована фінансова стратегія є одним з головних елементів ефективного розвитку підприємства, що забезпечує раціональне використання наявних фінансових ресурсів, убезпечує ризик несвоєчасного або взагалі невиконання грошових зобов'язань підприємством та зменшення спаду виробництва, надає високі конкурентні можливості та переваги.

Список використаних джерел:

1. Котлова Л. М. Фінансова стратегія як основа і гарантія розвитку підприємства [Електронний ресурс] / Л. М. Котлова, К. Г. Чепинога // Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара. – Режим доступу: <http://vestnikdnu.com.ua/archive/201151/17.htm>. – 07.11.2014. – Назва з екрана.

2. Хрущ Н. А. Фінансова стратегія в системі корпоративного управління підприємством / Н. А. Хрущ, О. С. Корпан // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2013. – № 3. – С. 120-126.

НЕОБХОДИМЫЕ МЕРЫ ДЛЯ ВЫХОДА УКРАИНЫ ИЗ КРИЗИСА СВЯЗАННЫЕ С ФИНАНСОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ ОТЕЧЕСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Рябокоть М.В.

кандидат экономических наук, преподаватель кафедры «Экономики и предпринимательства», ЛИ ВУЗ «МАУП»

Необходимостью выхода из сложившейся ситуации нашему государству, Украина, на данный момент времени, необходимо пересмотреть внутреннюю и внешнюю политику, в денежном, финансовом отношении, связанную с формированием и поступления денежных средств, от предприятий.

Предоставление определенных условий льготного стимулирования малого, и среднего бизнеса, в защите отечественного производителя, создание конкурентной продукции, финансирование экономических направлений, налаживание путей реализации продукции как внутреннем так и на мировом рынке,

Пересмотреть отношения Национального банка Украины, с коммерческими банками, предприятиями и банков. В данный момент времени не только не дают стимул отечественного производителя, а на напротив своими постановлениями и договорными отношениями загоняют в экономический угол производителя.

Государственному аппарату управления, необходимо закладывать в статьи государственных программ, бюджета социальные программы, такие, как по строительству муниципального жилья, восстановления жизнеобеспечивающих коммуникаций, строительство новых автодорог, ремонт стратегических объектов, с дальнейшим привлечением, как отечественных так и зарубежных инвесторов.

Сделать полный анализ, по политики и социальному страхованию предпринимательского риска, Пересмотреть денежные отношения, Для стимулирования производства пересмотреть государственный правовой акт «Налоговый кодекс Украины», порядок штрафных санкций, предусмотренных не продуманными статьями в отношении выплаты заработной платы работниками предприятий, налогообложение предприятий. Необходима реприватизации стратегически важных

предприятий Украины от жизнедеятельности которых, зависит экономическая ситуация в нашей стране .

Введение различного рода защитных барьеров для отечественного производителя, в каждом случае профессиональная оценка сложившейся ситуации с учетом макроэкономических и микроэкономических тенденций, влияния внешних и внутренних факторов на финансовую деятельность предприятия.

Введение программ по восстановлению, прекративших деятельность стратегически важных предприятий, в результате их банкротств. Конкретная разработанная бизнес-плана утвержденная правительством Украины.

Пересмотреть политику в отношении малых и средних предприятий, с привлечение капитала в сферы производственной жизнедеятельности позволяющие, отечественному производителю внедрять новые технологии.

Пересмотреть стоимость лицензионных услуг на виды производственной деятельности, разрезе оплачиваемых различных разрешений. порой стоимость лицензии намного больше, суммы полученного дохода предпринимателей, в связи со сложившейся ситуацией в нашем государстве.

Предоставление каждому региону дополнительных экономических полномочий

с учетом индивидуального экономического подхода для решения производственных задач.

Национальному банку необходимо пересмотреть критерии для банковского сектора нашей экономики, в свою очередь это осуществление предупреждающих мер, по выходу капитала.

Создавать финансовые программы, по выпуску ценных бумаг, облигаций и государственных займов с последующими конкретными государственными гарантиями, закрепленными государственными правовыми актами, Сельскохозяйственный сектор нашей страны, требует льготного государственного кредитование, для формирования средств ,производственного потенциала.

Список используемой литературы:

1. Налоговый кодекс Украины с комментариями и изменениями на 2014 год
2. Закон Украины «О системе Бухгалтерском учете и финансовой отчетности в Украине» от 16.07.99. № 996-Х
3. Закон Украины «о налогообложении прибыли предприятия» от 22.05.97г. № 283/97.
4. Закон Украины «о ценах и ценообразовании» от 03.12.90 № 5070-ХІІ.

5. Закон України «о инвестиционной деятельности» от 18.09.91г.№1576-ХІІ
6. Закон України «о хозяйственных обществах» от 19.09.91№1560-ХІІ
7. Закон України «о предпринимательской деятельности»от 07.02.92.№698-ХІІ
8. Закон України «о налогообложении предприятий налогом на добавленную стоимость» от 03.04.07.№168/97-ВР.
9. Закон України «о системе налогообложения» от 18.02.1997№ 77/97-ВР.
10. Закон України «о восстановление платежеспособности должника или признания его банкротом от 14.05.1992 г. № 2343.

ПРОЦЕС УПРАВЛІННЯ СТРАХОВИМ ПОРТФЕЛЕМ У СИСТЕМІ СТРАТЕГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ СТРАХОВИКА

Стадник Олена Вікторівна

студентка, Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України»

Сучасний розвиток страхового бізнесу характеризується посиленням конкуренції і відсіюванням одиничних, неефективних та фінансово ненадійних страховиків. Основним інструментом, який дозволяє страховій компанії зайняти свою нішу та посилити конкурентні позиції у довгостроковій перспективі є використання засобів стратегічного менеджменту. Враховуючи специфіку діяльності та потреби у забезпеченні фінансової стійкості й прибутковості страховика, базовим об'єктом стратегічного управління організації є оптимально сформований страховий портфель.

Управління страховим портфелем передбачає систематизований вплив менеджменту страховика на величину та структуру портфеля з метою досягнення поставлених цілей, для якого характерні такі ознаки: 1) включає процеси аналізу, планування і регулювання; 2) базується на використанні математичних прийомів; 3) застосовує фінансові інструменти; 4) забезпечує фінансову стійкість; 5) встановлює необхідне співвідношення ризику і доходності; 6) сприяє досягненню інших визначених цілей[1].

Конкретний процес управління страховим портфелем страховика охоплює три сектори роботи, які мають циклічний характер. До них належать:

1. Аналіз та оцінка наявного стану страхового портфеля.
2. Формування та / або оптимізація існуючого страхового портфеля.
3. Введення в дію удосконаленого страхового портфелю та проведення заходів контролю та регулювання за його функціонуванням.

Аналіз портфелю здійснюється за різними критеріями, однозначної методики щодо системи показників немає, як правило, використовуються показники величини, структури, однорідності, збалансованості, збитковості, ризиковості та доходності страхового портфеля[2].

Формування оптимальної структури страхового портфеля ґрунтується на застосуванні математичних прийомів і відбору портфеля відповідно до реального стану попиту на страхові продукти. Так як метою формування портфеля є забезпечення оптимального співвідношення ризику та доходності, то базою більшості моделей лежать основні постулати портфельної теорії інвестування, окремі положення якої були розроблені Г. Марковіцом, В. Шарпа, Д. Тобіна та інших. Крім того застосовуються і конкретно математичний апарат, зокрема нечіткочисельний метод, у ході якого формується розрахунковий коридор для очікуваної доходності з метою урахування можливих відхилень.

Завершальним етапом управління страховим портфелем є контроль та регулювання його стану, постійне коригування його величини та структури й обмеження впливу деструктивних факторів.

Отже, управління страховим портфелем становить собою цілісний механізм, складова стратегічного менеджменту організації, який забезпечує досягнення поставлених цілей, шляхом безперервного процесу планування, аналізу, оцінки, контролю та регулювання стану страхового портфеля.

Список використаних джерел:

1. Стадник О. В. Теоретичні аспекти механізму управління страховим портфелем страховика / О. В. Стадник, А. А. Бойко // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки. – 2014. - № 7. – С. 436-446.
2. Баранов А. Л. Управління страховим портфелем : автореф. дис. канд. економ. наук : спец. 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит / А. Л. Баранов ; Київський нац. економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана. – К., 2009. – 24 с.

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ЯК СКЛАДОВА СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Черніговець Катерина Валеріївна

студентка ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України»

У сучасних умовах господарювання діяльність підприємств характеризується рядом нагальних проблем, однією з яких є постійно зростаючі обсяги витрат, що пов'язано з нестабільною економічною

ситуацією в країні. З метою забезпечення стабільного довгострокового розвитку постає необхідність в розробці системи управління витратами підприємства.

Управління витратами представляє собою розроблення і реалізацію управлінських рішень, щодо формування та регулювання витрат підприємства відповідно до його стратегічних цілей [1]. Управління витратами підприємства має як довгостроковий так і короткостроковий аспект. У короткотерміновій перспективі підприємство повинне сформувати перевищення ціни над середніми витратами. У довгостроковій перспективі ціна реалізації виробничої продукції повинна бути не нижчою від величини середніх витрат [2].

Управління витратами у довгостроковій перспективі повинно представляти собою систему взаємопов'язаних та взаємозалежних етапів:

1. Формування стратегічної мети управління витратами підприємства. Для різних підприємств мета управління витратами може відрізнятися, але загалом це підвищення або збереження рентабельності та конкурентоспроможності, забезпечення довгострокової платоспроможності.

2. Проведення стратегічного аналізу, що включає діагностику внутрішнього та зовнішнього середовища, як основних факторів впливу.

3. Розподіл завдань між підрозділами, щодо управління витратами, що пов'язане з тим, що підрозділи акумулюють різні обсяги ресурсів.

4. Визначення та використання процедур та інструментів управління витратами, які б не суперечили загальній політиці розвитку підприємства.

5. Випробування обраних інструментів та процедур управління витратами на практиці, протягом операційного циклу діяльності підприємства.

6. Оцінювання ефективності застосованих інструментів управління витратами. Аналіз впроваджених заходів може здійснюватися як за абсолютними так і відносними показниками. Основним абсолютним показником є зміна загального обсягу витрат, так і основних його складових. До відносних показників належать: сума витрат на одного працівника, витрати на одну гривню активів, витратність працюючих активів, інші.

7. Виявлення та усунення недоліків обраної системи управління витратами.

8. Впровадження удосконаленої системи управління витратами підприємства на довгостроковий період.

Отже, запровадження системи управління витратами відіграє вагомую роль у забезпеченні довгострокового розвитку підприємства та дає змогу протистояти дії внутрішніх та зовнішніх факторів середовища, забезпечуючи високий рівень рентабельності, прибутковості та

конкурентоспроможності.

Список використаних джерел:

1. Система управління витратами на промисловому підприємстві [Електронний ресурс]: Науковий портал Економіка – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/No3/43-49.pdf>.
2. Сутність системи стратегічного управління витратами [Електронний ресурс] : НБУ ім. В. І. Вернадського – Режим доступу : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN8.pdf.

РОЛЬ МЕНЕДЖМЕНТУ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ В ДЕРЖАВІ

Бурій Сергій Антонович

кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту,
Хмельницький національний університет

Проблеми фінансової нестабільності України та її інтеграції у міжнародні економічні відносини мають свою особливу специфіку.

Глобальна фінансова нестабільність виявляється у переплетінні фінансових та валютних дисбалансів, значних коливаннях валютних курсів та фінансових індексів на міжнародних ринках, збільшенні підприємницьких ризиків, різкій та суперечливій зміні динаміки фінансових показників, відсутності явно виражених тенденцій (циклічних, динамічних та структурних) [1]. При цьому різко зростає роль менеджменту на рівні держави.

На сьогодні фінансова ситуація в Україні потребує розвитку топ-менеджменту, який являє собою комплекс принципів, методів, функцій, прийомів і засобів, спрямованих на ефективне та цільове використання бюджетних ресурсів.

Ефективність управління бюджетом має вирішальну роль для держави. Саме тому необхідно удосконалювати функції та методи органів законодавчої і виконавчої влади та фінансових органів в цьому напрямку. В той же час роль менеджменту є очевидним і необхідним.

Менеджмент являє собою багатоаспектне явище і охоплює процеси, що відбуваються в державі, пов'язані як з її внутрішнім середовищем, так і з зовнішнім середовищем впливу на неї.

Сьогодні менеджмент - це менеджмент змін. Моделей організаційних змін розроблено досить багато.

Грамотне використання методології TQM дозволяє отримати ряд переваг, а саме [2]:

- підвищення якості і конкурентоспроможності продукції;
- зростання ступеня задоволеності споживачів продукцією (послугами);
- збільшення прибутку;
- забезпечення фінансової стійкості;
- забезпечення раціонального використання всіх видів ресурсів;
- підвищення якості управлінських рішень;
- збільшення продуктивності праці;

- впровадження новітніх досягнень НТП.

В сучасних умовах акцент менеджменту із короткострокових розрізнених заходів впливу на окремі елементи господарського механізму країни повинен переміщуватися на створення комплексних програм, які включають використання всіх можливих важелів.

Роль менеджменту має полягати у розробці і реалізації урядом відповідної економічної політики. Ця політика повинна ґрунтуватися на застосуванні передусім ефективної системи оподаткування (податок на прибуток, прибутковий податок і т. ін.), допомоги по безробіттю, субсидій на підтримання цін на сільськогосподарську продукцію тощо. Це дозволить багатьом підприємствам з тіньовою економікою вийти з неї, пом'якшити вплив економічного спаду, а також негативних впливів циклічного коливання на розвиток держави (регіону).

Економіка України за останні роки характеризувалася певними позитивними зрушеннями. Переходячи від стабілізаційної до стимулюючої моделі бюджетної політики, уряд робив акцент на пріоритетному забезпеченні економічного зростання та підвищенні соціальних стандартів громадян.

З одного боку, за рахунок бюджетних інструментів необхідно утримати позитивну динаміку зростання економіки та соціальних стандартів, з іншого – існує ризик, що економічна сфера країни знову опиниться під тиском негативних чинників, які загрожують відновленням тенденції до поглиблення дефіциту бюджету та комплексу похідних макроекономічних проблем. Невирішені проблеми на фінансовому ринку також створюють ризики формування нових кризових загострень.

Ріст витрат у зв'язку з антикризовими заходами загострює проблеми бюджетного дефіциту та державного боргу. За прогнозами держкомстату дефіцит бюджету України до 2020 року не повернеться до передкризового рівня, навіть з урахуванням тенденції до відродження економіки. Напружена макроекономічна ситуація суттєво відобразилась також на фінансових результатах діяльності банків [3, с. 199].

На розвиток фінансової системи впливає безліч факторів, які потрібно враховувати з метою недопущення застою і кризових явищ. У цьому зв'язку необхідно налагоджувати та вдосконалювати механізми менеджменту. Водночас стратегія і тактика реформування фінансової системи повинна полягати у поступовій реструктуризації, яка передбачатиме подальшу трансформацію фінансів через систему менеджменту.

Сучасні тенденції у вітчизняній економіці змусять державу перейти до нової парадигми, використовуючи сучасний менеджмент інтегровано, безперервно й розширено в усіх сферах.

Список використаних джерел:

1. Степанюк Н. А. Глобальна фінансова нестабільність: реалії та перспективи. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua>.
2. Мамочкина М. Роль менеджмента в організації. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com /35_OINBG_2010/Economics/ 75757.doc.htm.
3. Позднякова Л.О. Сучасні ризики в економіці України // Л.О. Позднякова, Бобось М.Л. // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2012. – № 2 – С. 197 – 203.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО МАРКУВАННЯ ТОВАРІВ В УКРАЇНІ

Дулин Ігор Степанович

кандидат економічних наук, доцент, Національний університет “Львівська політехніка”

У розвинених європейських країнах люди вже усвідомили, що запорука здоров'я і сприятливого середовища життєдіяльності - це чисте навколишнє середовище, і найважливішим чинником стає екологічна безпека продукції. Покупець намагається сприяти поліпшенню середовища проживання через вибір продукції, виробництво якої завдає мінімальної шкоди навколишньому середовищу, а виробник продукції прагне до підвищення рівня екологічної безпеки свого виробництва.

Ціль створення екомаркування – повідомлення споживачу інформації, яка дозволяє обирати ту продукцію, яка робить найменший негативний вплив на навколишнє середовище; стимулює виробників екологічно безпечної продукції, забезпечення безпеки продукції на всіх стадіях її життєвого циклу; призупинення або припинення реалізації продукції, яка не відповідає встановленим екологічним вимогам; сприяння збуту продукції з кращими екологічними характеристиками; запобігання ввезення в країну недоброякісних з екологічної точки зору іноземних товарів; оцінка відходів виробництва з точки зору екологічної безпеки та утилізації. У розвинених країнах система екологічного маркування продукції активно розвивається і охоплює практично всі групи товарів. Носіями виробничого маркування можуть бути етикетки, вкладиші, ярлики, бірки, контрольні стрічки, клейма, штампи.

Основою критерію екологічності виступає оцінка впливу на навколишнє середовище на усіх стадіях життєвого циклу продукції. Для

того щоб отримати екомаркування підприємство повинно не тільки сплатити проведення експертизи для оцінки екологічної безпеки продукції, життєвого циклу її виробництва, але й впроваджувати та розвивати нові технології, які підтримують та підвищують рівень екологічної безпеки продукції. В Україні екологічне маркування добровільне. Міжнародна організація стандартизації (ISO) розділяє екологічні маркування та декларації на три основних типи : I тип екологічного маркування відноситься до добровільної системи екологічної сертифікації, на основі якої встановлюються додаткові екологічні вимоги (екологічні критерії) на певну категорію продукції та проваджується процедура оцінки відповідності. II тип екологічного маркування відноситься до інформативного декларування у вигляді формулювань чи позначок екологічного характеру. III тип екологічного маркування відноситься до екологічних декларацій що містять інформацію у вигляді кількісних екологічних показників до обраної одиниці продукції певної категорії на усіх етапах її життєвого циклу.

Суть програми маркування полягає у створенні організаційних, нормативно правових та економічних механізмів стимулювання підприємств - виробників продукції, яка відповідає критеріям екологічної якості, на основі ефективного використання ресурсного та науково-виробничого потенціалу, ринкових перетворень у господарському та промисловому комплексі, а також у розробленні правових засад та інструментів державного стимулювання цих процесів. До програми екологічного маркування включають:

- Перелік груподнорідної продукції, що мають право на маркування;
- Критерії екологічної чистоти.

Одне з головних перешкод на шляху вирішення проблем якості та екологічної безпеки продукції - прогалини в законодавстві. З одного боку, вимоги до виробників екопродукції надзвичайно жорсткі, з іншого боку багато вітчизняних виробників, не пройшовши ні сертифікацію, ні екологічну експертизу, наносять на упаковку своїх продуктів знаки "БІО" або "Екологічно безпечний продукт" і автоматично підвищують ціни. Країні необхідні нові, додаткові важелі управління в галузі охорони навколишнього середовища і контролю якості продукції. Хоча напрямок добровільної сертифікації запозичена із Заходу, в Україні воно багато в чому вже має нормативний характер. Держстандартом України вже прийняті і введені в дію нормативні документи, які повністю відповідають вимогам міжнародних стандартів системи екологічного менеджменту ISO 14020 та 14024.

Загальна мета екологічного маркування продукції - доведення до споживача надійної, точної і достовірної інформації про екологічні

аспекти продукції та послуг, сприяння задоволенню потреб у такій продукції і послуги, які надають менш негативний вплив на навколишнє середовище. Тим самим стимулюється вплив ринку на неухильне поліпшення навколишнього середовища. Програми екологічного маркування повинні бути якомога прозорішими, тобто їхня інформація має бути доступною всім зацікавленим сторонам для контролю та обговорення. При цьому вимоги "прозорості" не повинні суперечити вимогам конфіденційності. Програми екологічного маркування не повинні створювати зайвих обмежень у торгівлі. Усі критерії екологічної чистоти та функціональні характеристики продукції мають бути перевірені уповноваженим органом чи його представником у рамках програми екологічного маркування. Методи оцінки відповідності слід розробляти з дотримання вимог міжнародних і регіональних стандартів, виконання інших міжнародно-визнаних норм, застосування повторюваних і відтворюваних методів контролю.

Список використаних джерел:

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 18 травня 2011 р. № 529 «Про затвердження Технічного регламенту з екологічного маркування».
2. ДСТУ ISO 14024 «Екологічні маркування та декларації - Екологічне маркування типу» I - Принципи та методи».
3. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року».

ДО ПИТАННЯ ПРО РЕФОРМИ У СИСТЕМІ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Дяченко Лідія Антонівна

кандидат економічних наук, Ужгородський національний університет

Розглянемо у чому полягає сутність страхування та медичного страхування, а також якими будуть переваги впровадження страхової медицини в Україні та змін у системі медичного страхування. Страхування - категорія, яка відображає соціально – економічні відносини щодо захисту майнових інтересів громадян і юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків) за рахунок грошових фондів, що формуються зі страхових платежів (страхових внесків, премій) [1, с. 496]. Медичне страхування – це система організаційних та фінансових заходів щодо забезпечення діяльності страхової медицини. Метою страхової медицини і медичного страхування є забезпечення громадянам соціальних гарантій і прав на отримання медичної допомоги

за рахунок накопичених коштів при виникненні страхового випадку, а також фінансування профілактичних заходів [2, с. 93]. Досвід європейських держав впровадження страхової медицини дозволяє стверджувати, що вона: доповнює державну систему страхування; забезпечує надання медичних послуг за стандартами та найвищої якості; дозволяє споживачам медичних послуг мати свободу вибору лікувальних закладів та лікарів ; надає всім залученим до медичного страхування, однакової за обсягом та якістю медичної допомоги ; збільшує зацікавленість медичного персоналу у впровадженні системи медичного страхування; забезпечує нові можливості використання сучасних методів управління та мотивації персоналу тощо. На прикладі діяльності підприємств сфери охорони здоров'я, пацієнтів та страхових організацій в Україні виявлено , що між ними укладаються договори на предмет медичного страхування. За формами воно поділяється на: обов'язкове та добровільне . Обов'язкове медичне страхування здійснюється на рівні держави та регулюється нормативно – правовими документами. Специфіка обов'язкового медичного страхування полягає у тому, що за цією формою страхування пацієнтам надаються страхові послуги лише за базовою програмою. Добровільне медичне страхування, як додаткове або самостійне на комерційній основі , дозволяє споживачам медичних послуг отримати такі з них, які не входять до програм обов'язкового медичного страхування . В даному випадку, за власні кошти чи кошти юридичних осіб, пацієнт може отримати своєчасну необхідну медичну допомогу , що забезпечить вищий рівень їх якості та позитивно вплине на стан здоров'я пацієнта.

Впровадження добровільного медичного страхування в Україні потребує різних змін , реформ. Змістом цих змін, реформ є таке : підвищення рівня прибутковості національної економіки; вихід економіки з тіні та кращий розвиток її легального сектору; підвищення рівня професійної майстерності медичних працівників ; надання можливостей пацієнтам щодо вільного вибору лікаря та лікувально – профілактичного закладу ;підвищення рівня якості надання медичних послуг; укладення єдиного реєстру назв медичних послуг ;встановлення єдиних стандартів надання певних видів медичних послуг; популяризація здорового способу життя та культури придбання власного вищого рівня здоров'я населенням; формування вищого рівня свідомості високозабезпечених верств населення брати участь у солідарній системі заходів із медичного страхування ;оновлення механізмів оплати праці у медичній галузі відповідно до обсягів виконаних робіт чи наданих медичних послуг; реорганізація стаціонарної та амбулаторно – поліклінічної допомоги з вищим рівнем переорієнтації на амбулаторно – поліклінічну тощо.

Саме через реформи у медичній галузі є можливим розв'язати проблеми медичного страхування, що дозволить забезпечити вищий рівень якості надання медичних послуг, дотримання стандартів надання медичних послуг, знизити рівень захворюваності населення, краще оздоровити націю за рахунок надання вчасної кваліфікованої медичної допомоги, впровадити елементи передового зарубіжного досвіду медичного страхування, впровадити страхову медицину тощо.

Список використаних джерел:

1. Мочерний С. В. Економічна енциклопедія / У трьох томах.т.3. / С.В. Мочерний ;– К.: Видавничий центр «Академія», 2002. – 952 с.
2. Москаленко В.Ф. Економіка охорони здоров'я : підручник / В.Ф. Москаленко, О.П. Гульчій, В.В. Таран та ін.; під ред. В.Ф. Москаленка.- Вінниця : Нова Книга, 2010.-288 с.

РОЗВИТОК ЕКОЛОГІЧНОГО БРЕНДИНГУ В УКРАЇНІ

Ільницька-Гикавчук Галина Ярославівна

кандидат економічних наук, Національний університет «Львівська політехніка»

У зв'язку з зростанням екологічної свідомості суспільства та поширенням концепції сталого розвитку розвивається і екологічний брендинг, а увага людства спрямовується на екологічну якість товарів, їх безпечність для життя і здоров'я. З огляду на це, проблема поширення екологічного брендингу є досить актуальною і потребує подальших досліджень.

Екологічний брендинг (екобрендинг) є діяльністю, у процесі якої відбувається створення та втілення екологічно спрямованого бренда на ринок за допомогою специфічних маркетингових інструментів, управління технологією просування і рекламною підтримкою бренда, акцентуючи увагу споживача на екологічних властивостях товару [1].

Згідно з концепцією екологічного брендингу виділяють певні маркетингові підходи щодо залучення клієнтів, а саме [2]:

1. «екологічна легенда», тобто історія виникнення товару – ідея про виробництво продукції в екологічно чистій місцевості;
2. образ екологічно чистої місцевості, в основі якого ідея про чисте походження продукту. Наприклад, в Україні це Карпати, Крим;
3. виробничі інновації, що включають екологічно чисті технології;
4. філокопірайтинг, тобто назва товару повинна наголошувати на його екологічності. Це досягається завдяки додаванню до назви товару слів Eco, Vita, Pure, Nature тощо;

5. мерчандайзинг – означає відповідний вибір полиці для продукції екологічного призначення.

Таким чином, концепція екобрендингу набуває дедалі більшого поширення. Проте основними чинниками, що стримують його розвиток, є низькі доходи населення, яке не завжди готове дорожче платити за екологічність товару.

Список використаних джерел:

1. Махнуша С. М. Маркетинг інновацій та екологічний брендинг: аналіз зв'язку / Махнуша С. М., Косолап Н. Є, // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. - № 1. – С. 36-44.

2. Зайчук Т. О. Маркетингові інструменти забезпечення конкурентоспроможності виробництва екологічно чистих продуктів харчування / Зайчук Т. О. // Вісник Хмельницького національного університету. – 2008. – №5. – С. 66-69.

СУЩНОСТЬ И ОСУЩЕСТВЛЕНИЕ ИНФОРМАЦИОННОГО МАРКЕТИНГА РЕГИОНА

Полковникова Марина Павловна

аспирант, Восточноукраинский национальный университет им. В.Даля

Информационный маркетинг региона - совокупность действий, направленных на продвижение положительной информации о регионе с целью создания, как во внутренней, так и во внешней среде, благоприятного отношения к региону, а также к продукции, выпускаемой на его территории и региональным условиям ведения бизнеса[1]

Создание и осуществление программы информационного маркетинга является сложной и актуальной проблемой экономического развития регионов:

Качество информационного маркетинга на прямую зависит насколько достоверную, своевременную, положительную, точную, актуальную, объективную, полезную информацию получит потенциальный клиент или партнер, но не исключается демаркетинг сторон отрицательно влияющих на имидж территории.

Для осуществления информационного маркетинга можно выделить три основных направления:

1. Регулярные публикации о регионе, освещающие вопросы функционирования региональной экономики, привлечения и работы инвестиций.

2. Распространение информации о регионе по официальным каналам

3. Прямая рассылка предложений о сотрудничестве и инвестиционных проектах; прямые маркетинговые действия (в том числе проведение рекламных и PR-кампаний; предоставление услуг посетителям региона)

Но для регионов для которых информационный маркетинг стал неотъемлемой частью региональной политики не в новинку использование 12-ти промоушн-технологий, которые указал в своем исследовании “Маркетинг страны: промоушн как средство привлечения иностранных инвестиций” Л. Уэлс и Э. Уинт: [3, с. 742].

- 1) реклама в финансовых изданиях
- 2) участие в инвестиционных выставках
- 3) реклама в промышленных и других специализированных изданиях
- 4) осуществление инвестиционных миссий общего характера
- 5) проведение информационных семинаров общего характера по инвестиционным возможностям региона
- 6) прямая рассылка или телемаркетинг
- 7) проведение промышленных и других специализированных инвестиционных миссий
- 8) проведение промышленных и других специализированных семинаров
- 9) участие в исследовании возможностей компаний с последующими их презентациями
- 10) предоставление инвестиционных консультаций
- 11) оказание помощи в составлении заявок и получении разрешений на инвестиционную деятельность
- 12) оказание услуг постинвестиционного обслуживания

Можем сделать вывод, что информационный маркетинг должен являться неотъемлемой частью региональной политики, так как использование его приведет к притоку инвестиций и повышению имиджа территории, которое способствует общему улучшению качества жизни региона. Поэтому можно сказать, что информационный маркетинг играет важную социально-экономическую роль в развитии региона.

Список использованной литературы:

1. Арженовский, И.В. Маркетинг регионов [электронный ресурс] – Режим доступа. - [http:// www.marketing.spb.ru/](http://www.marketing.spb.ru/)
2. Wells, Louis T Jr; Wint, Alvin G, The Public-Private Choice: The Case of Marketing a Country to Investors, World Development, Jul 2001, pp. 770

ИСТОРИЯ ВОЗНИКНОВЕНИЯ БРЕНДА ТЕРРИТОРИИ

Полковникова Марина Павловна

аспирант, Восточноукраинский университет им. В. Даля

Меняйлова Алена Игоревна

студент, Восточноукраинский университет им. В. Даля

Первоначально территориальный брендинг осуществлялся по двум направлениям: использование религиозных и светских составляющих. Но естественно не подразумевали под этим термин бренд территории.

Постепенно акцент сместился, а города стали известны как университетские например, Оксфорд.

Следующим этапом появляется светская специализация связана с торговлей после получения права свободной торговли и купцам из других стран: Англии, Венеции и Генуи.

Далее территорию отождествляют с конкретным производством, популярными брендами становятся курорты.

Не возможно не отметить стихийно сформированные бренды, возникающие без усилий со стороны самих территорий Бейкер-стрит стала известна во всем мире благодаря поклонникам Шерлока Холмса

В 90-е появляются специальные агентства по продвижению имиджа территории. Они предлагают разделять брендинг территории на имиджевую, инвестиционную, туристическую и социальную направленность.

Д.Хайдер, М.Хамлин, Ф.Котлер и И.Рейн предлагают обновленную версию «Маркетинг территорий в Азии: привлечение инвестиций, производств и туристов в города, регионы и страны» (2001 г.) и одновременно издают книгу «Маркетинг территорий в Европе», которые пополнены новыми кейсами продвижения территорий и в Европе, и в Азии

Развитие организаций предоставляемых услуги по брендингу «дают свои плоды» и появляются новые направления: туризм, экспорт, правительство, люди, культура и наследие, инвестиции и иммиграция.

С развитием производства и качества предоставляемых услуг по совершенствованию и продвижению бренда товаров, начинают играть особую роль в формировании имиджа страны и национального бренда известные торговые марки и бренды групп товаров.

В мировой практике накоплен солидный опыт продвижения и городов. Города – это одни из старейших брендов в истории человечества. Париж до сих пор ассоциируется с романтикой, Милан – со стилем, Лондон – с истинным аристократизмом. Нередко стратегия продвижения

города становилась стержнем имиджа страны. Можно привести знаменитые и популярные в мире слоганы «I love New York»

Таким образом, опыт создания и продвижения бренда территории базируется на использовании различных критериев территориальной индивидуальности. Чаще всего используют следующие особенности и ресурсы территории: природные (природно-географическое и климатическое особенности, сырьевые ресурсы, флора, фауна и т.п.); экологические; социальные (история, традиции, этнографические особенности); уровень и качество жизни населения, культурное наследие и ресурсы и др.; демографические

Список использованной литературы:

1. Philip Kotler, Michael Alan Hamlin, Irving Rein, Donald H. Haider «Marketing Asian Places: Attracting Investment, Industry and Tourism to Cities, States and Nations», - Hardcover 2001, - 816с.
2. Шапкина Ю.В. «Бренд территории: аналитика зарубежного опыта», электронный ресурс, - режим доступа, - <http://evgenysolomin.livejournal.com/247877.html>

ІНТЕРНЕТ МАРКЕТИНГ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Соколюк К. Ю.

асистент кафедри маркетингу та реклами, Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету

Кровіцка Я. А.

студентка, Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету

Інтернет-маркетинг – це комплекс соціальних та управлінських процесів, які спрямовані на якнайповніше задоволення потреб споживачів у мережі Інтернет при формуванні пропозиції і системи обміну товарів і послуг за допомогою інформаційних комунікаційних технологій.

З тієї причини, що інтернет стає основним каналом комунікації зі споживачем, а інтернет-маркетинг основним інструментом розвитку споживчого ринку, і виникає необхідність вивчення особливостей електронного маркетингу.

Досліджуючи динаміку розвитку Інтернет-маркетингу в Україні варто зосередитися на аналізі структури користувачів мережі Інтернет.

Згідно даних соціологічного дослідження, проведеного дослідницькою компанією «Gemius» для Інтернет-Асоціації України, станом на кінець 1-го півріччя 2014 року 18,8 млн. жителів України у віці від 14 років регулярно користуються Інтернетом (майже 90% користувачів виходять в інтернет щодня)[3].

Фактично Інтернет-маркетинг вміщує цілий комплекс складових: не тільки банерну рекламу і зв'язки з громадськістю, але й методики проведення маркетингових досліджень в Інтернеті, вивчення попиту і споживчої аудиторії, методи і засоби проведення ефективних рекламних кампаній, способи правильного позиціонування торговельної марки на ринку тощо. На відміну від традиційного маркетингу, Інтернет-маркетинг чомусь вважається вкрай складним і важким в освоєнні, вивчити який певною мірою досить важко[1].

Частки сегментів медійної інтернет-реклами, оприлюднені Інтернет Асоціацією України за 1-е півріччя 2014 р. розподілилися так: банерна реклама – 46,5%; in-stream video – 23,8%; in-page video – 9,7%; інші нестандартні рішення – 12,3%; спонсорство – 7,7%, прямі продажі – 40,4%[3].

Процес розвитку Інтернет-маркетингу в Україні значно відрізняється від шляху передових європейських країн і США: Інтернет в Україні поки що є більш доступним людям з рівнем доходу вище середнього; забезпеченість якісним зв'язком та рівень комп'ютерної грамотності залишається недостатнім.

Враховуючи ситуацію, що склалася сьогодні у сфері Інтернет-маркетингу, можна спрогнозувати наступні напрямки розвитку цієї галузі у майбутньому:

1. Зростання питомої ваги Інтернет-торгівлі в сфері ринкових відносин, збільшення загального обсягу віртуального товарообігу;
2. Посилення конкуренції між суб'єктами-учасниками Інтернет-торгівлі;
3. В сегменті пропозиції Інтернет-маркетингу – поява нових видів товарів;
4. В сегменті попиту – посилення рівня вимогливості клієнтів та збільшення їх критичності до процесу вибору конкретної пропозиції товарів [2].

Висновок. Виходячи з результатів даного дослідження можна зробити висновок, що на сьогодні розвиток Інтернет-маркетингу тісно пов'язаний із становищем та перспективами розвитку Інтернет-торгівлі. У зв'язку із стрімким ростом науково-технічного прогресу Інтернет-маркетинг набуває не лише актуальності, але й поступово перетворюється на основний вид комунікації зі споживачами багатьох підприємств різних галузей економіки.

Список використаних джерел:

1. Бочко О. Електронний маркетинг сучасності // Вісник Львівського національного аграрного університету. Сер : Економіка АПК . – 2013. – № 20(2). – С. 65 – 68.
2. Семенова А.В. Інтернет маркетинг в Україні: передумови виникнення, особливості становлення, перспективи розвитку // Економічний вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут" . – 2013. – № 10. – С. 413-417.
3. Статистика Уанету [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://watcher.com.ua/uanet-statistics/>

СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО ДІЯЛЬНОСТІ МЕНЕДЖЕРІВ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА

Чупріна Маргарита Олександрівна

кандидат економічних наук, Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут"

Скляр Анна Юрївна

студентка, Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут"

На сьогоднішній день вимоги до діяльності менеджера обумовлюються складністю та специфічністю управлінських функцій. Вимоги управлінців змінюються побічно від постійних, які існували ще в давнину. Ця зміна, насамперед, залежить від ситуації на зовнішньому та внутрішньому ринку.

Класичний науковець менеджменту Ф. У. Тейлор вважав, що майстру необхідно мати такий перелік якостей: розум, спеціальні знання, освіта, фізична спритність, енергія, рішучість, міцне здоров'я, здоровий глузд.

Незмінними та постійними складовими успіху діяльності керівників промислових підприємств безпосередньо є: а) розум і розумова працездатність, здоров'я і фізична витривалість; б) координація і контроль; в) компетентність у характерній для даного підприємства професії; г) моральні якості: свідомість, тверда, завзята воля; д) активність, енергія і відвага; е) мужність, відповідальності; є) почуття боргу, турбота про загальний інтерес; ж) значне коло загальних знань; з) адміністративні «настанови»: передбачення, організація та розпорядливість [1].

Вимоги до діяльності управлінця зуміються та доповнюються постійно, на це впливає ряд факторів, серед яких можна зазначити:

проблеми нестабільності; фінансові кризи; проблеми глобальної конкуренції; проблеми, пов'язані із забезпеченням маркетингової орієнтації підприємств; швидкий розвиток НТП; зміна критеріїв, що визначають кваліфікацію робіт; зміни в ціннісних орієнтаціях працівників тощо.

За цих умов висувається багато вимог до поведінки управлінців, а саме вони повинні бути наполегливими, готовими до сприйняття і передачі інформації, раціональними, вміти працювати в групі, старанними і точними, чесними, справедливими, мати почуття гумору, прагнути до нових знайомств, вміти правильно реагувати на неадекватні ситуації, готовими до самостійного прийняття рішень, самокритичними, впевненими, мати повагою до людей, позитивно відноситися до конкурентів, мати цілі та не відступати від них.

В умовах нестабільного середовища робота менеджерів істотно ускладнюється, тому що їм необхідно вміти приймати рішення в умовах невизначеності і найвищого ризику.

Виходячи зі специфіки роботи менеджерів на сучасному етапі розвитку економічної системи йому необхідно, по-перше, завзяте використання професійних навичок, по-друге, висока оперативність, по-третє, згрупування творчих здібностей та сил, та саме найголовніше, незалежність та відповідальність за прийняті рішення. За таких умови управлінцям потрібно мати також підприємницький досвід, тобто, бути спритними, швидко орієнтуватися в мінливій ринковій ситуації, ініціативними, винахідливими, перерозподіляти ресурси в найбільш вигідні сфери.

Проведений аналіз наукових праць Ф. Гілбрета, М. Фоллета, Г. Хопфа та А. Файоля дозволив дійти певного висновку, що в сучасних умовах господарювання до основних професійних вимог та рекомендації менеджерів, які забезпечують підвищення ефективності їхньої діяльності, можна віднести:

– стратегічне мислення, що дає право націлювати діяльність підприємства з урахуванням майбутнього зростання ринків [2];

– здібність спостерігати за бізнес-оточенням, тобто здатність окреслювати і реагувати на несподівані зміни, своєчасно міняти плани і дії, залежно від нових обставин. Результативні менеджери не повинні лякатися перемін, а зобов'язані використовувати їх і впливати на їхній хід подій. Нинішні менеджери повинні шукати нові засоби задоволення попиту покупців і аналізувати методи збільшення результативності і ефективності підприємства. Управлінці, особливо, вищого рівня, зобов'язані чітко бачити перспективи підприємництва, у якому вони працюють. Межі планування для вітчизняних підприємств, що функціонують за умов нестабільності та кризи, як правило,

встановлюються на один чи два роки. В той час, як в західних корпораціях цей період складає в середньому 10 років.

– інноваційне мислення, майстерність творити «інноваційну атмосферу» в трудовому колективі, сприяючи ініціативу співпрацівників, підтримуючи розвиток їхнього потенціалу. Для розвитку даних знань для менеджерів є необхідними: високий і незмінний саморозвиток, самонавчання, самовдосконалення [2];

– здатність користуватися сучасними технологіями і методами в процесі управління підприємством (насамперед, це стосується інформаційних технологій);

– вміння розв'язувати нестандартні ситуації, тобто розвивати управлінські навички для вирішення будь-яких проблем;

– здібність працювати в команді. Так, сучасні менеджерам необхідно вміти працювати результативно і як лідери, і найголовніше, як члени команди. Ефективність і продуктивність можуть бути значно високими, якщо працівники будуть працювати разом на спільну ціль. Як лідер команди управлінець несе відповідальність за її розвиток, підготовку її учасників. Він заохочує їх до результативної загальної роботи, справедливо нагороджує за досягнуті результати;

– лідерські навички - це найголовніші здібності управлінця, які потрібно розвивати та вдосконалювати.

Список використаних джерел:

1. Пастушок Т.О., Ступарик Г.В. Характеристики сучасного менеджера та проблеми які постають перед ним [Електронний ресурс] - Режим доступу - http://www.rusnauka.com/2_KAND_2011/Economics/77973.doc.htm
2. Косова І., Столяр О. Вимоги до сучасного менеджера в умовах фінансово-економічної кризи [Електронний ресурс] - Режим доступу - <http://conf-cv.at.ua/forum/53-475-1>

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ БРЕНДИНГУ СТОСОВНО РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Юрчак Е.В.

аспірант кафедри маркетингу та реклами, Київський національний
Торговельно-економічний університет
м. Київ, Україна

Брендинг (*branding*) - це діяльність по створенню (1 складова – *brand-building*) й керуванню (2 складова - *brand management*) брендами. Цикл брендинга охоплює повний цикл життя бренда (*brand life cycle*) від

народження ідеї бренда до його остаточного виходу з ринку. У складі брендинга розглядається особлива діяльність по керуванню брендами в процесі їх життя на ринку – бренд-менеджмент (*brand management*)[1, с.6].

Основними інструментами брендинга є створення моделей та управління їх елементами з застосуванням засобів та технологій маркетингу:

а) моделі бренда на етапі побудови та формування його ідентичності (індивідуальності);

б) моделі інтегральних маркетингових бренд-комунікацій доведення ідентичності бренда до цільових сегментів споживачів;

в) моделі перетворення „ідентичності бренда” в уявах споживачів в стійкий образ – „імідж бренда” та поведінкового розвитку „іміджу” бренда в економічно „успішний бренд” з появою брендової премії власнику бренда;

г) моделі оберненого впливу створеного „іміджу” бренда в уявах споживачів на власників бренда та корегування стратегії та тактики „марочної” політики власника бренда.

В Україні системним дослідником моделей брендинга є О.В.Зозульов, який у 2007 р. провів узагальнення існуючих моделей, що описують різні аспекти процесу створення та керування брендами, та запропонував декілька власних моделей [10]. Проведений аналіз сутності, значення бренда, його ролі в посиленні конкурентних переваг підприємства дозволив О.В.Зозульову виділити наступні класифікаційні ознаки моделей бренда [2, с. 41]:

1. Моделі створення бренда;

2. Моделі визначення вартості бренда;

3. Моделі керування брендом;

4. Комплексна контекстна модель брендинга, яка спирається не тільки на динаміку розвитку товару, але й у першу чергу на розвиток самого ринку.

Проведений авторами статті власний аналіз та узагальнення основних особливостей процесу брендинга стосовно до ресторанного бізнесу показав, що вищенаведені моделі брендингу мають певне практичне значення для побудови системи управління брендами в ресторанних мережах, але в зв'язку з інтегрованим характером „товар+послуга” в ресторанному бізнесі потребують уточнень з врахуванням специфіки формування бренду в ресторанному господарстві.

Наприклад, для ресторанно-кав'ярних брендів сприйняття й побудова бренда у свідомості споживачів завжди розпадається на чотири категорії (виміри), які й лягли в основу чотирьохмірного брендинга Томаса Геда [3]:

а) *функціональний вимір* – це те, що заклад відрізняє страви/кава

найвищої якості, особлива атмосфера й щирий ентузіазм співробітників;

б) *соціальний вимір* - виражає певний стиль життя, соціальний символ на роботі, удома й на вулиці, тому що ресторан/кав'ярня у своєму роді клуб для аматорів відкритого і чудового обслуговування;

в) *ментальний вимір* - демонструє існуюче сприйняття ресторану/кав'ярні як ідеального місця, де голова сама собою відключається від поточних проблем;

г) *духовний вимір* – це те, що ресторан / кав'ярня пропонує нам висококласні страви / каву із всіх кінців світу й відвідувачі довідаються про специфічні звичаї різних країн, а мистецькі приготовлені страви / кава по безлічі рецептів створює відчуття легкого збудження від майбутнього задоволення.

Жоден бренд не існує тільки в одному вимірі, але найбільш складне – визначити, де ці виміри перетинаються. Спосіб представити бренд у всіх чотирьох вимірах Т.Гед назвав «розумовим полем бренда». Позиції розумового поля бренда дозволяють компанії оцінити свої бренди по чотирьох стратегічно важливих напрямках і створити бренд-коди, що щонайкраще активізують всі сторони її діяльності - від інноваційних заходів до наймання працівників [3].

В той же час в Україні модель Т.Геда не враховує одного з основних факторів – наявності пріоритетного впливу на управління брендами „фільтру платоспроможності” основної маси споживачів в перехідній економіці України, яка не досягла рівня показників західних „суспільств споживання”.

Окрім цього, споживачі ресторанних закладів сприймають ресторанний бренд як сукупність атрибутів і психологічних асоціацій, що утворюють відмінні елементи індивідуальності бренда. Відповідно, завдання атрибутів ресторанного бренда, у першу чергу, ідентифікувати бренд, виділити його з ряду собі подібних, і донести його ціннісну складову, що позначили у вигляді ідентифікації. У цьому зв'язку, відповідність ідентифікації ресторанного бренда є завдання атрибутів з позицій нейромаркетингу, що зводиться до вміння відрізнити марку від марки конкурента на всіх рівнях фізіологічного сприйняття [4, с.12]:

- візуальне сприйняття;
- кінестетичне сприйняття;
- звуковий канал сприйняття.

При будь-якому мотиві відвідування підприємства ресторанного бізнесу відвідувачам необхідно забезпечити високий рівень задоволеності, що приведе до формування лояльності споживачів, а лояльність, у свою чергу, веде до фінансового росту й благополуччя підприємства.

Список використаних джерел:

1. Александров Н. Н. Философские вопросы брендинга / Н.Н. Александров. – Москва: Изд-во Академии Тринитаризма, 2011. – 420 с.
2. Зозульов О. Моделі брендингу: класифікація та стисла характеристика / О. Зозульов, Ю. Нестерова //Маркетинг в Україні. – 2006. - № 5 (39). – С. 44-49
3. Гэд Т. 4D Брендинг / Т. Гэд. — СПб. : Стокгольмская школа экономики, 2005.- 230 с.
4. Найденов Ю.С. Бренд как фактор конкурентоспособности предприятий ресторанного бизнеса (на примере города Москвы) / Ю.С.Найденов //Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата экономических наук, ГОУ ВПО «Российская экономическая академия им. Г. В. Плеханова» - Москва-2010. – 22 с. - Научная библиотека диссертаций и авторефератов disserCat <http://www.dissercat.com/content/brend-kak-faktor-konkurentosposobnosti-predpriyatii-restorannogo-biznesazz36rZcyWuE>

НЕОБХІДНІСТЬ УДОСКОНАЛЕННЯ КОНТРОЛЮ ПДВ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Білобровенко Тетяна Володимирівна

ст. викладач Національного університет ДПС України

Податок на додану вартість (ПДВ) з одного боку є податком який забезпечує стабільні надходження до бюджету, з іншого боку збирання цього податку пов'язано з низкою проблем. Дуже великий вплив на відшкодування ПДВ має політична та економічна нестабільність в Україні. Наповнення бюджету ПДВ та відшкодування повинні бути взаємопов'язаними і доповнювати один одного, зрозуміло, що можливі деякі відхилення, але ці два процеси повинні бути в деякій мірі синхронними. Темпи зростання відшкодування не повинні перевищувати темпи зростання надходжень, це є небезпечним з точки зору фіскальної ефективності податку. В Україні щомісячні темпи зростання номінального сальдо ПДВ суттєво перевищують темпи зростання номінального значення ВВП. Так, в цілому по Україні у I кварталі 2014 року в автоматичному режимі відшкодовано – 72,4 % від загальної суми відшкодованого ПДВ коштами, або 6,5 млрд. гривень. Як показує практика, правопорушники знаходять так звані «дірки» в діючому законодавстві та здійснюють різноманітні зловживання при розрахунках за ПДВ. Саме тому, актуальним постає питання дослідження можливості внесення відповідних, націлених на покращення протидії різним незаконним операціям, змін до діючого податкового законодавства.

Під несумлінним платником слід розуміти юридичну чи фізичну особу, яка займається підприємницькою діяльністю, метою якої є отримання прибутку і отримання коштів для подальшої діяльності за рахунок незаконного відшкодування ПДВ шляхом застосування фіктивних угод і схем. Слід відмітити, що податкове законодавство на сьогоднішній день сприяє розширенню категорії сумлінних платників податку та передбачає стимулювання експортної діяльності.

З 31 січня 2015 р. умови для отримання права на автоматичне бюджетне відшкодування сум ПДВ стануть більш жорсткі. Відповідно до п. 200.19 статті 200 ПКУ [1] право на автоматичне відшкодування ПДВ мають особи:

- 1) які не знаходяться в судових процедурах банкрутства;

2) по відношенню до яких в державному реєстрі немає записів про: відсутність підтвердження відомостей; відсутність за місцезнаходженням; прийняття рішення про виділення, ліквідації юридичної особи і підприємницької діяльності фізичної особи; визнання недійсними установчих документів, змін до цих документів;

3) які мають необоротні активи, залишкова вартість яких на звітний день по даним бухобліку в 12 і більше разів перевищує заявлену до відшкодування суму і: здійснюють операції, до яких застосовується 0 ставка (питома вага яких протягом попередніх 12 звітних періодів (місяців) складає не менше 40 % загального об'єму поставок; здійснили інвестиції в необоротні активи в розмірах не менше 3 млн. грн. протягом останніх 12 календарних місяців;

4) не мають податкового боргу;

5) не декларують від'ємне значення податку на прибуток за результатами останнього звітного року (для великих платників).

Електронна система адміністрування та контролю ПДВ почне діяти з 1 січня 2015 року [2] та стане системним рішенням для ліквідації «податкових ям» та махінацій з ПДВ та складатиметься з трьох основних елементів: Єдиного електронного реєстру податкових накладних (ЄРПН); банку, в якому автоматично будуть відкриті рахунки усім платникам ПДВ. В день реєстрації суб'єкта господарювання в якості платника ПДВ йому автоматично відкривається спеціальний ПДВ- рахунок. Обов'язковій реєстрації платниками ПДВ з 01. 01.2015 р. підлягатимуть лише особи, у яких загальна сума від здійснення операцій з постачання товарів, що підлягають оподаткуванню, нарахована такій особі протягом останніх 12 календарних місяців сукупно перевищуватиме 1 млн. грн. без врахування ПДВ. Для суб'єктів господарювання, які є платниками ПДВ станом на 01.01.2015р., рахунки відкриють автоматично; бази даних митниці в частині інформації про імпорт та експорт товарів.

Пункт 49.4 ст. 49 ПКУ доповнено абзацом другим, в якому для всіх зареєстрованих платників ПДВ визначено обов'язок подання звітності до контролюючого органу виключно в електронному вигляді. При цьому подання декларацій з ПДВ в паперовому вигляді з 1 січня 2015 року не передбачено. Відповідно до змін, внесених до ст. 201 ПКУ, скасовуються податкові накладні на паперових носіях. Тепер платник ПДВ зобов'язаний надати покупцю податкову накладну, складену в електронній формі та зареєстровану в ЄРПН. З 01.01.2015 р. усі податкові накладні підлягатимуть реєстрації в ЄРПН в електронному вигляді, строки реєстрації– 15 днів з дати заповнення.

Пункт 200¹.3 ст. 200¹ Розділу V ПК України встановлює ліміт, в межах якого платник ПДВ може видавати податкові накладні. Якщо цього ліміту не вистачає, платник повинен поповнити рахунок.

Ліміт визначається по формулі:

$$\Sigma \text{Накл} = \Sigma \text{НаклОтр} + \Sigma \text{Митн} + \Sigma \text{ПопРах} - \Sigma \text{НаклВид} - \Sigma \text{Відшкод} - \Sigma \text{Перевищ},$$

де: **ΣНаклОтр** — загальна сума ПДВ по отриманих податкових накладних, зареєстрованих в ЄРПН;

ΣМитн — загальна сума ПДВ, сплаченого платником ПДВ при ввезенні товарів на митну територію України ;

ΣПопРах — загальна сума поповнення рахунку в системі електронного адміністрування ПДВ з власного поточного рахунку платника;

ΣНаклВид — загальна сума ПДВ по виданих податкових накладних, зареєстрованих в ЄРПН;

ΣВідшкод — загальна сума ПДВ, яка заявлена до відшкодування з бюджету;

ΣПеревищ — загальна сума перевищення позаткових зобов'язань, вказаних платником в поданих податкових деклараціях над сумою ПДВ, яка міститься в заповнених таким платником податкових накладних, зареєстрованих в ЄРПН.

Тобто, якщо платник ПДВ бажає реалізувати продукцію (роботи, послуги) на суму більшу ніж він купив в звітному періоді, то він повинен перерахувати ПДВ на рахунок системи електронного адміністрування, тобто «сплатити податок наперед». Якщо підприємство видає «безтоварну» податкову накладну, то ПДВ воно повинно сплатити одразу. Тобто частина грошей з поточного рахунку підприємства перейде на недоступний рахунок системи електронного адміністрування. Це зменшить кількість оборотних коштів підприємства, якими воно могло раніше користуватися певний строк і може визвати їх нестачу. Звісно, такий підхід ламає звичні шахрайські схеми, хоча можливе виникнення нових більш спотворених, пов'язаних із втручанням в роботу комп'ютерної програми.

Позитивним є спрощення ведення обліку, тобто введення системи електронного адміністрування ПДВ робить непотрібною громіздку систему виявлення розходжень в податкових накладних і реєстрах виданих та отриманих податкових накладних і взагалі їх ведення.

Але введення такої системи має ряд недоліків:

система потребує попередньої оплати, що призводить до зменшення обігових коштів, особливо в умовах дії правила першої події, яке створює проблеми для ведення підприємницької діяльності. В цьому випадку платник ПДВ може не тільки лишитися частини обігових коштів, але й бути вимушений порушити податкове законодавство, якщо не має вільних оборотних коштів. В таких умовах доцільно було б застосувати касовий

метод податкового обліку. Тобто, щоб якимось згладити негативний вплив на бізнес, необхідно скасувати правило першої події;

не передбачено повернення надміру сплачених сум ПДВ на поточний рахунок, навіть при ліквідації юридичної особи чи припинення діяльності фізичною особою-підприємцем. Згідно ПКУ ці кошти підлягають перерахуванню в бюджет;

сума ПДВ, заявлена до відшкодування, зменшує баланс на ПДВ-рахунку. Це може негативно вплинути на грошові потоки, якщо система відшкодування ПДВ не буде працювати в автоматичному режимі;

суми ПДВ, які не відшкодовані станом на 01.01.2015р., не враховуються на балансі ПДВ-рахунку;

вхідний ПДВ, підтверджений квитками, готельними рахунками, транспортними квитками, бухгалтерською довідкою тощо, не впливає на баланс на ПДВ-рахунку;

незрозуміло вплив на баланс сум вхідного ПДВ, які не будуть відноситися до складу податкового кредиту;

збільшується час та витрати на адміністрування ПДВ;

сума, яка заявлена до відшкодування не може перевищувати баланс на ПДВ-рахунку на дату подачі податкової декларації.

Незважаючи на ряд недоліків вважається, що таке нововведення стане системним рішенням для контролю нарахування, сплати і відшкодування ПДВ, ліквідації «податкових ям» і схем-махінацій із ПДВ та дозволить здійснювати бюджетне відшкодування податку експортерам та імпортерам в автоматичному режимі на місяць раніше, ніж зараз. Неможливо буде відшкодувати суму більшу за ту, яка накопичена на цьому рахунку. Буде скорочено кількість обтяжливих для бізнесу звірок та перевірок, зокрема, перевірок бізнесу «по усьому ланцюгу постачань до виробника або імпортера». Скоротиться та спроститься звітність з ПДВ. При цьому, основні правила обчислення ПДВ, до яких звикли платники, будуть збережені.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.rada.gov.ua>

2. Закон України від 31.07.2014 р. №1621-VII "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України", яким внесено ряд змін до Розділу V "Податок на додану вартість", що наберуть чинності з 01 січня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.rada.gov.ua>

МЕХАНІЗМ ТА ІНСТРУМЕНТИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ І ЗАМОВНИКАМИ В СУЧАНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Болтач Сергій Юрійович

студент магістратури Миколаївського національного університету імені
В.О. Сухомлинського

Актуальність даної теми полягає в тому, що на сучасному етапі економічного розвитку вітчизняні підприємства не спроможні ефективно контролювати дебіторську заборгованість при розрахунках з покупцями, яка займає вагомую частку в оборотних активах, що спричиняє кризу взаємонеplateжів. Спираючись на праці вітчизняних та зарубіжних науковців і практиків Василюк М.М., Буфатіна І., Бутинець Ф.Ф., Бурова Т.А., можна зробити висновок, що вивчені дослідження щодо предметності обліку, його об'єктів та завдань є недостатніми, що визначає необхідність удосконалення обліку та контролю дебіторської заборгованості у розрахунках із покупцями та замовниками.

Впровадження системи контролю, моніторингу процесу розрахунків з покупцями та замовниками дозволить звести до мінімуму ризики пов'язані з реалізацією дебіторської заборгованості. Контроль є основою процесу управління. Ні планування, ні створення організаційних структур, ні мотивацію не можна розглядати повністю у відриві від контролю. В залежності від мети та цільової направленості, для перевірки стану розрахунків можна використати наступні види контролю: ревізія, аудит, тематична перевірка, розслідування, службове розслідування.

Для забезпечення платоспроможності, ліквідності, прибутковості підприємства шляхом створення ефективного механізму контролю розрахунків з покупцями та замовниками, рекомендовано виконання таких основних етапів контролю дебіторської заборгованості:

- на першому етапі слід визначити заплановані нормативні показники;
- другий етап включає проведення оцінки існуючих показників діяльності підприємства;
- третій етап є зіставленням нормативних та фактичних показників;
- реалізація четвертого етапу базується на аналізі відхилень та виявленні джерел їх формування.

Для вивчення стану дебіторської заборгованості у розрахунках з покупцями та замовниками, рекомендовано використати детальну класифікацію методів контролю, який складатиметься з наступних кроків:

1. аналіз дебіторської заборгованості підприємства у попередньому періоді;
2. формування принципів кредитної політики відносно до покупців продукції;
3. визначення можливої суми фінансових коштів, які інвестуються в дебіторську заборгованість по товарному та споживчому кредиту;
4. формування системи кредитних умов;
5. формування стандартів оцінки покупців і диференціація умов надання кредиту;
6. формування процедури інкасації дебіторської заборгованості;
7. забезпечення використання на підприємстві сучасних форм фінансування дебіторської заборгованості;
8. побудова ефективної системи контролю за рухом і своєчасною інкасацією дебіторської заборгованості.

Систему контролю дебіторської заборгованості у розрахунках з покупцями та замовниками доцільно розділити на два крупних блока: контроль кредитної політики, що дозволяє максимально ефективно використовувати дебіторську заборгованість як інструмент збільшення продажу, і комплекс заходів, які спрямовані на зниження ризику виникнення простроченої або безнадійної дебіторської заборгованості.

Дослідивши найбільш поширені методи та механізми контролю дебіторської заборгованості, були зроблені наступні висновки:

- дебіторська заборгованість у розрахунках з покупцями та замовниками є невід'ємною частиною господарської діяльності;
- потрібно вдосконалювати методи контролю дебіторської заборгованості, адже самі методи контролю дебіторської заборгованості покупців та замовників, спрямованої на розширення обсягів реалізації продукції, визначають ефективність роботи підприємства;
- для того, щоб грамотно управляти заборгованістю, підприємство повинно володіти найбільш вичерпною інформацією про своїх дебіторів;
- організація може створити резерв по сумнівних боргах, чекаючи відновлення платоспроможності дебітором.

Для ефективного функціонування підприємства важливо здійснювати постійний контроль його дебіторської заборгованості. Необхідно покращити пошуки удосконалення системи контролю дебіторської заборгованості. Створити резерв сумнівних боргів, якщо заборгованість не віднесена до безнадійної, здійснювати систематичне проведення інвентаризації розрахунків.

Список використаних джерел:

1. Бутова Т.А. Наукові основи контролю в управлінні підприємством / Т.А. Бутова // Електронне наукове фахове видання "Ефективна

економіка". - Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3094>

2. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік / Ф.Ф. Бутинець // Підручник для студентів вищих навчальних закладів. - Житомир: ЖІТІ. - 2006. - 832 с.

3. Буфатіна, І. Облік дебіторської заборгованості / І. Буфатіна // Все про бухгалтерський облік. - 2010. - № 52. - с. 41-45.

4. Василюк М.М. Механізм управління дебіторською заборгованістю в сучасних умовах господарювання / М.М. Василюк // Економічні науки. – Серія «Облік і фінанси». – Випуск 11 (19). – Ч. 2. – 2011. – 437 с.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ

Коваль Н.І.

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку та аналізу
Вінницького національного аграрного університету

Чорнобров О.В.

магістр Вінницького національного аграрного університету

Оплата праці була і завжди буде мотивуючим фактором працівників до ефективної діяльності й економічного зростання підприємства. Забезпечення управління даними про працю та її оплату багато в чому залежить від створення ефективної системи і методики ведення обліку розрахунків з оплати праці. Питання обліку розрахунків з оплати праці мали окремі проблеми як за умов командно – адміністративної економіки, так і за умов ринку. Тому необхідно об'єднати проблеми обліку розрахунків з оплати праці з метою надання пропозицій щодо їх вирішення.

Проблемою обліку розрахунків з оплати праці займаються чимало відомих вчених-економістів, таких як Пушкар М.С., Задорожний З.В., Крупка Я.Д., Редько О.Ю., Сопко В.В., Фаріон І.Д., Рудницький В.С., Никифорак Я.Д., Никифорак В.А. та інші.

Для обліку розрахунків з працівниками важливе значення має чітка організація облікової роботи на підприємстві, оскільки вона є найбільш відповідальною та трудомісткою. На деяких підприємствах наявні неофіційні позаоблікові нарахування й виплати заробітної плати працівникам без сплати встановлених законодавством податків і платежів, так звана заробітна плата «у конвертах», цей момент потребує контролю з боку держави. [2] Тому для подолання проблеми «тіньової» заробітної плати потрібно здійснювати заходи що направлені на її легалізацію.[3]

Це пов'язано з тим, що облік праці і заробітної плати є трудомістким, потребує уваги і сконцентрованості, оскільки пов'язаний з обробленням великої кількості первинної інформації, має багато однотипних операцій, здійснення яких потребує багато часу. Для боротьби з «тіньовою заробітною платою» уряд вніс пропозицію щодо популяризації легалізації доходів, при якій буде стягуватись штраф за кожного неоформленого робітника. [2]

Відсутність стабільності у виплаті заробітної плати призводить, з одного боку, до соціальних катаклізмів, а з іншого – до звуженого відтворення внаслідок скорочення внутрішнього сукупного попиту. Заробітна плата є найголовнішим джерелом доходів фізичних осіб, отже від її розміру залежить сума сплачених податків, які є джерелом доходів бюджетів різних рівнів.[4]

В Україні існує проблема оцінки розміру мінімальної заробітної плати, прожиткового мінімуму та вартості робочої сили. Ці проблеми породжують низку дій, які спричиняють проблеми обліку розрахунків з оплати праці. [2]

Не менш важливими проблемами обліку розрахунків з оплати праці в умовах сучасної економічної кризи є примусова відпустка працівників за власний рахунок, переведення працівників на неповний робочий день, звільнення працівників, затримка виплати заробітної плати, не проведення індексації заробітної плати та компенсацій за невикористані відпустки працівниками.[3]

Найбільшою проблемою обліку розрахунків із працівниками з оплати праці на сьогодні є недостатня автоматизація даної ділянки обліку та відсутність частини додаткових реквізитів у документах, якими підтверджуються операції з обліку праці та її оплати.

Тому, для вдосконалення обліку оплати праці потрібно забезпечити підприємства комп'ютерним веденням обліку. Це дасть змогу швидко та якісно дати аналіз витратам, визначити розрахункові операції, виключити можливість помилок, які могли б виникнути при ручному розрахунку, цим самим забезпечити правильність нарахування заробітної плати працівникам підприємства та нарахування обов'язкових платежів.[2] Також в умовах економічної кризи необхідно краще стимулювати оплату праці, адже мотивація необхідна для досягнення високої ефективності управління персоналом. Вона розглядається, як суперечлива єдність трьох компонентів: цінностей праці, вимог до роботи і можливості реалізації цих вимог.

Отже, здійснюючи удосконалення організації обліку оплати праці, підприємство повинно підходити до цього обґрунтовано, враховуючи доцільність, використовуючи результати наукових досліджень, передового досвіду.

Список використаних джерел:

1. Сучасні проблеми обліку розрахунків з оплати праці та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс] / А. М. Міщенко //Управління розвитком. – 2013. – № 23. – С. 16-18. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Uproz_2013_23_9.pdf
2. Сучасні проблеми обліку розрахунків з оплати праці та шляхи їх удосконалення [Електронний ресурс] / С. В. Ярмішко //Управління розвитком. - 2013. – № 15. – С. 140-142. – Режим доступу:http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Uproz_2013_15_63.pdf
3. Сучасні проблеми обліку розрахунків з оплати праці та удосконалення їх шляхів [Електронний ресурс]/С. Г. Юрченко // Режим доступу – <http://conference.nuos.edu.ua/catalog/lectureDetail?conferenceId>
4. Проблеми обліку та аудиту розрахунків з оплати праці в умовах економічної кризи [Електронний ресурс] / Д. М. Хома //Наука й економіка. – 2013. – Вип. 3. – С. 73-76. – Режим доступу:http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nie_2013_3_13.pdf

ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ ЩОДО ФОРМУВАННЯ АУДИТОРСЬКИХ ЗВІТІВ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Мельник Юлія Анатоліївна

студентка Національного університету державної податкової служби
України

Антошкіна Ганна Сергіївна

студентка Національного університету державної податкової служби
України

При будь-якому аудиті першочерговим питанням є концептуальна основа фінансової звітності. МСА чітко не визначають, що є концептуальною основою складання фінансової звітності та допускають, що на неї можуть впливати законодавчі вимоги і вимоги регуляторів. Такою концептуальною основою фінансової звітності загального призначення можуть бути П(С)БО, МСФЗ або стандарти окремих юрисдикцій (країн). Згідно п.Д2 МСА 800 концептуальна основа фінансової звітності спеціального призначення може ґрунтуватися на концептуальній основі фінансової звітності, встановленій повноважною або визнаною організацією, що формує стандарти, або законом чи нормативом, але не узгоджуватися з усіма вимогами цієї концептуальної основи. Якщо розглядати МСФЗ як концептуальну основу загального призначення, то окремі об'єктивні відхилення від неї (наприклад,

застосування МСФЗ 1 «Перше застосування МСФЗ», незастосування МСБО 34 «Проміжна фінансова звітність»), дозволяють розглядати виправдане обмежене використання МСФЗ концептуальною основою фінансової звітності спеціального призначення. Тому до всіх періодів і дат, що передують першій фінансовій звітності за МСФЗ, доречно застосовувати саме концептуальну основу фінансової звітності спеціального призначення, а для першої фінансової звітності за МСФЗ - концептуальну основу фінансової звітності загального призначення.

Головною особливістю фінансової звітності за рік, що передує першій фінансовій звітності за МСФЗ, – є відсутність порівняльної інформації у динамічних формах звітності (тобто у всіх формах звітності, крім Звіту про фінансовий стан).

Відсутність порівняльної інформації, представленої у відповідності за МСФЗ за попередні періоди, що є об'єктивним обмеженням МСФЗ 1 «Перше застосування МСФЗ», потребує врахування вимог МСА 510 «Перші завдання з аудиту — залишки на початок періоду» та МСА 710 «Порівняльна інформація — відповідні показники і порівняльна фінансова звітність».

Згідно п.5 МСА 710 «Порівняльна інформація — відповідні показники і порівняльна фінансова звітність» аудитор повинен отримати достатні і прийнятні аудиторські докази щодо того, чи була подана порівняльна інформація, яка включена до фінансової звітності, в усіх суттєвих аспектах згідно з вимогами щодо порівняльної інформації у застосовній концептуальній основі фінансової звітності. Виконати цю вимогу аудитор не може з об'єктивних причин, оскільки обмеження МСФЗ 1 «Перше застосування МСФЗ», що накладаються на концептуальну основу фінансової звітності за рік, що передує першій фінансовій звітності за МСФЗ, призводять до відсутності порівняльної інформації (крім Звіту про фінансовий стан, який містить порівняльну інформацію на дату переходу).

Стосовно Звіту про фінансовий стан аудитор повинен розглянути питання, чи підтверджений вхідний Звіт про фінансовий стан аудитором, чи ні. Якщо вхідний Звіт про фінансовий стан не перевірений аудитором, при проведенні аудиту Звіту про фінансовий стан у складі повного комплексу фінансової звітності за рік, що передує першій фінансовій звітності за МСФЗ, аудитор повинен виконати вимоги МСА 510 «Перші завдання з аудиту — залишки на початок періоду».

Для виконання вимог МСА 510 «Перші завдання з аудиту — залишки на початок періоду» аудитор має отримати достатні та прийнятні аудиторські докази стосовно того, чи існують викривлення залишків на початок періоду, які суттєво впливають на фінансову звітність за рік, що передує першій фінансовій звітності за МСФЗ.

До аудиторського звіту щодо повного комплексу фінансової звітності за рік, що передує першій фінансовій звітності за МСФЗ, доцільно включити параграф «Інші питання». На вимогу МСА 706 «Пояснювальні параграфи та параграфи з інших питань у звіті незалежного аудитора» цей параграф повинен стосуватися питань, які не подані або не розкриті у фінансовій звітності, проте є важливим для розуміння користувачами проведеного аудиту, відповідальності аудитора та аудиторського звіту.

Отже, МСФЗ – це нова фінансова мова, якою спілкуються компанії провідних країн світу. Вивчення цієї мови допоможе Україні активніше брати участь в процесах інтеграції та глобалізації і дозволить наблизитися до могутніх світових фінансових інституцій.

Список використаних джерел:

1. Про аудиторську діяльність [Електронний ресурс] : Закон, затв. Постановою ВР України від 22 квіт. 1993 р., № 3125 – XII – Режим доступу: <<http://zakon.rada.gov.ua/>>
2. Аудит: Застосування міжнародних стандартів аудиту в аудиторській практиці України [Текст]: навч. посібник / заг. ред. І. І. Пилипенко ; Аудиторська палата України, Спілка аудиторів України, Державна академія статистики, обліку та аудиту Держкомстату України.- К.:ТОВ"ІАМЦ АУ"СТАТУС", 2005. - 172 с.
3. Герасимович А.М. Уроки досвіду і сьогоднішні проблеми аудиту в Україні / А.М. Герасимович // Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації. Спец.випуск.–2010–С. 29-30.
4. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг; видання 2010 року. Ч.1 / переклад з англ. О.Л. Ольховікова [та ін.]. – К.: Міжнародна федерація бухгалтерів, Аудиторська палата України, 2010. – 846 с.

СТАТИСТИЧНА ІНФОРМАЦІЯ ЯК РЕЗУЛЬТАТ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ СТАТИСТИКИ

Сливінська Оксана Богданівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту, ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»

Усі процеси життєдіяльності людського суспільства відбуваються з допомогою інформації, яка є формою зв'язку між об'єктом, що передає повідомлення, і тим, який прийматиме його. Інформація - це та основа, на якій будується управлінська діяльність будь-якої організації, зокрема державних органів. На основі інформації органи державного управління

приймають управлінські рішення та здійснюють контроль наслідків реалізації управлінських рішень. Від якості інформаційного забезпечення напряму залежить ефективність управлінських рішень.

Дослідженнями поняття статистичної інформації та джерел її походження тією чи іншою мірою займалися багато як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Серед вітчизняних варто відмітити С. Герасименка, А. Головача, В. Захожая, А. Єрину, Н. Парфенцеву, М. Пугачову та ін. Проте знайти наукову публікацію, присвячену саме цьому питанню вкрай складно.

Згідно з Законом України «Про статистику», статистична інформація - це офіційна документована державна інформація, яка дає кількісну характеристику масових явищ та процесів, що відбуваються в економічній, соціальній, культурній та інших сферах життя [1].

У Законі визначено такі види інформації: статистична інформація; адміністративна інформація (дані); масова інформація; інформація про діяльність державних органів влади та органів місцевого і регіонального самоврядування; правова інформація; інформація про особу; інформація довідково-енциклопедичного характеру; соціологічна інформація.

Виходячи з того, що статистика займається кількісним обліком масових, насамперед соціально-економічних, явищ та процесів [3], статистична інформація - це кількісна характеристика зазначених явищ та процесів.

Особливості статистичної інформації впливають із двох принципових особливостей статистики:

- 1) статистика вивчає кількісну характеристику суспільних явищ та процесів у нерозривному зв'язку з їх якісним змістом;
- 2) статистика вивчає лише масові або повторювані в часі явища.

Статистична інформація втілюється у систему статистичних показників. Саме статистичні показники відображають конкретну міру явищ, їх властивостей, схожість / відмінність окремих властивостей та типів досліджуваних об'єктів, зміни та тенденції розвитку явищ, взаємозв'язки між ними тощо.

Таким чином, статистична інформація - це система статистичних показників, які характеризують кількісну сторону масових суспільних явищ та процесів у нерозривному зв'язку з їх якісним змістом.

Варто зазначити, що не будь-які відомості про сукупності одиниць можуть бути статистичною інформацією, а лише ті, що відображають певні статистичні закономірності. Статистична закономірність - це повторюваність, послідовність і порядок у масових процесах [3]. Отже, статистична інформація - це інформація про розміри та кількісні співвідношення між масовими суспільними явищами, закономірності їх

формування, розвитку, взаємозв'язку, розподілу одиниць, структури сукупностей та структурних зрушень тощо.

Суб'єктами статистичної діяльності в Україні можуть бути:

1. Органи державної статистики, що включають Державну службу статистики, її функціональні та регіональні відділення.
2. Статистичні підрозділи міністерств та відомств.
3. Міжнародні організації.
4. Спеціальні інститути та агентства.
5. Підрозділи компаній, організацій, банків, що займаються переважно маркетинговими дослідженнями.

Очевидно, що центральне місце серед суб'єктів статистичної діяльності належить органам державної статистики України. Для виробництва статистичних продуктів органи державної статистики використовують такі джерела інформації: статистичні обстеження, що проводять органи державної статистики; адміністративні джерела, що включають органи державної влади та органи місцевого самоврядування; банківська, фінансова та митна статистики, статистика платіжного балансу тощо; дані міжнародних організацій; дані статистичних служб інших країн.

Отже, у результаті проведеного дослідження було встановлено, що статистична інформація — це система статистичних показників, моделей та прогнозів, які характеризують кількісну сторону масових суспільних явищ та процесів у нерозривному зв'язку з їх якісним змістом; використання статистичних показників за межами прийнятності призводить до створення дезінформації; статистичну інформацію отримують із різних за сутністю джерел, а процеси виробництва цієї інформації значно різняться між собою.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 р. № 2657-ХІІ (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://kmu.ukrstat.ua/control/localfiles/display/Zakon/ukr/lawinform.html>.
2. Закон України «Про державну статистику» від (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://kmu.ukrstat.ua/control/localfiles/display/Zakon/ukr/stat_u.html.
3. Статистика: [підручник] / С.С. Герасименко, А.В. Головач, А.М. Єріна та ін. [за наук. ред. д-ра екон. наук С.С. Герасименка]- К.: КНЕУ, 2000.- 467с.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ІНФЛЯЦІЇ І БЕЗРОБІТТЯ

Гнатківський Богдан Михайлович

доцент, Львівський національний університет імені Івана Франка

Брездень Наталія Ігорівна

студентка Львівського національного університету імені Івана Франка

Постановка проблеми. Як зазначають багато західних економістів, центральною проблемою країн з розвинутою економікою є безробіття. Економічні втрати періоду масового безробіття значно більші, ніж втрати, пов'язані, наприклад, з монополізацією. У 70-80-і роки в США вони склали 1 трлн. дол. Також доволі важкими є соціальні наслідки безробіття: посилення соціальної напруги, загострення кримінальної ситуації, зростання кількості психічних захворювань. Ще одним важливим явищем нестабільності економіки країни є інфляція. Важливо зазначити що вона викликає для суб'єктів господарювання не лише економічні, а й значні соціальні наслідки. У міру поглиблення інфляція перетворюється на серйозну перешкоду для відтворення, загострює товарний голод, підриває стимули до грошового накопичення, порушує функціонування грошово-кредитної системи, відроджує бартер.

Актуальність дослідження. Взаємозв'язок між інфляцією та безробіттям ще на початку ХХ ст. розкрив американський економіст І. Фішер, який визначив що у фазі піднесення рівень безробіття знижувався, а темп інфляції, навпаки, зростав. Відповідно простежувався протилежний хід подій у фазі спаду – рівень безробіття зростав, а інфляція знижувалася.

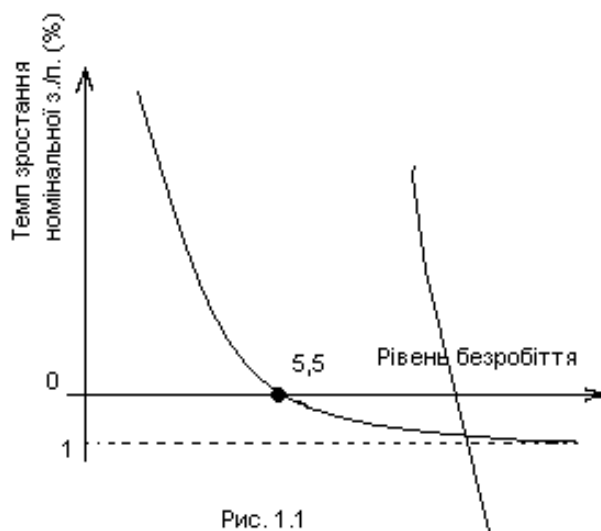
За повідомленням Державної служби статистики України, індекс споживчих цін (індекс інфляції) у вересні 2014 року порівняно з серпнем становив 102,9%, за період січень — вересень 2014 року — 116,2%. За період січень 1998 року — вересень 2014 року — 604,5%.

Станом на 1 жовтня 2014 року кількість зареєстрованих безробітних становила 418,1 тис. осіб. Проте показник щодо рівня зареєстрованого безробіття не дає повного уявлення про загальну ситуацію з безробіттям у країні. За останніми оприлюдненими даними Державної служби статистики України, рівень безробіття населення віком 15–70 років, визначений за методологією Міжнародної організації праці, в Україні в середньому зріс з 7,6% у I півріччі 2013 року до 8,6% у I півріччі 2014 року економічно активного населення.

Як показують статистичні дані, інфляція та безробіття стають ключовими макроекономічними перешкодами. З огляду на це, для досягнення ефективного розвитку економічної та соціальної сфери важливо подолати ці дві проблеми. Тому особливої актуальності набуває визначення взаємозв'язку між інфляцією та безробіттям для проведення обґрунтованої економічної політики.

Основний текст. З середини 70-х років ХХ ст. розвиток країн Західної Європи супроводжується постійними інфляційними процесами. Зокрема в Україні актуальним постає питання впливу інфляції на основні економічні показники, в даному випадку безробіття.

На підставі кривої Філіпса бачимо, несподівано стійку обернену залежність між темпами зростання заробітної плати та рівнем безробіття у Великій Британії упродовж 1861-1957 рр.(рис. 1.1).

Рання, або емпірична, крива Філіпса

Точка, в якій крива перетинає вісь абсцис, відображає безробіття, за якого рівень цін на ринку праці незмінний. Згідно з оцінкою Філіпса, такий рівень безробіття у Великобританії становив 5,5%. Досягти абсолютного рівня зайнятості, тобто відсутності безробіття практично не можливо, тому крива не перетинає вісь ординат. Американські ж економісти Самюельсон і Солоу в 1960 р. пов'язали рівень безробіття з рівнем інфляції.

Обернена залежність між рівнями безробіття та інфляції пояснюється тим, що підвищення заробітної плати, яка генерує зростання витрат і цін починається ще до того, як національна економіка досягає повної зайнятості. Це пояснюється тим, що національний ринок праці містить велику кількість індивідуальних ринків, які відрізняються один від одного як за структурою зайнятості, так за географічним

розташуванням. З розвитком економіки повна зайнятість не досягається одночасно на кожному з ринків праці. В одних регіонах України рівень безробіття у фазі піднесення перевищує природній, тоді як в інших попит на окремі види праці не задовольняється, зокрема в сільському господарстві.

В національній економіці існує інерційний темп інфляції доти, доки немає збурень у сукупному попиті чи сукупній пропозиції. Збурення в сукупному попиті настають тоді, коли рівень безробіття помітно нижчий за його природну норму. При цьому темп інфляції зростає. Це спричинено тим, що більшого впливу завдає саме підвищення заробітної платні, яка стимулює незайняті робочі місця, аніж зниження заробітків, яке породжує безробіття. Якщо ж рівень безробіття перевищуватиме природній, то темп інфляції знижуватиметься. По розрахунках зарубіжних економістів, щоб інфляція могла знизитися на 1%, безробіття повинне перевищити свій «природний рівень» на 2%. Але при цьому реальний ВВП зменшиться на 4%. Збурення пропозиції відбувається тоді, коли умови функціонування національної економіки різко змінюються. Відповідним чином це впливає на витрати, пов'язані з виробництвом продукції, а отже й на ціни їх реалізації. За несприятливих збурень пропозиції витрати виробництва зростають, а відтак і ціни. Це означає, що темп інфляції зростає. І навпаки, темп інфляції знижуватиметься за сприятливих збурень сукупної пропозиції, наприклад унаслідок збільшення світових цін на нафту. Отже, темп інфляції змінюється з відхиленням рівня безробіття від його природної норми.

В короткостроковому періоді держава може застосовувати заходи щодо зменшення рівня безробіття. Як наслідок, за рахунок зростання інфляції тимчасово простежуватиметься високий рівень зайнятості, проте в майбутньому це призведе до її скорочення. У довгостроковому періоді відсутня можливість вибору між інфляцією та безробіттям. Це означає, що держава не може скоротити безробіття, допустивши деяке прискорення інфляції, оскільки в довгостроковому періоді воно тяжіє до так званого «природного рівня».

Отже, як вже з'ясовано, між інфляцією та безробіттям існує, стійка обернена залежність. Проте, збитковими є ті рішення, коли держава при надмірному інфляційному попиті обмежує свої витрати і підвищує податки. Результатом, як правило, відбувається скорочення попиту та зниження темпів інфляції, а разом з тим обмежується зростання виробництва, що негативно впливає на зайнятість. Тому приймаючи подібні рішення, необхідно пам'ятати про наступне: економіка – це система, елементи якої, взаємопов'язані та взаємозалежні між собою.

Напрямки подальшого дослідження. Сьогодні завдяки змінам у проведенні грошово-кредитної політики, зокрема надання більшої незалежності центральним банкам, прийняттю режимів таргетування інфляції з метою фіксованості інфляційних очікувань відбувається уповільнення темпів інфляції, зниження її впливу на безробіття та економічну динаміку в цілому. На нашу думку, актуальними на даному етапі розвитку економіки буде дослідження взаємозв'язку інфляції з тими категоріями, на які вона має найбільш негативний вплив.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Державна служба зайнятості [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.dcz.gov.ua/control/uk/index>.
3. Фридмен М. Инфляция и безработица / М.Фридмен // Мировая экономическая мысль. Сквозь призму веков. В 5 т./ Сопред. редкол. Г.Г.Фетисов, А.Г.Худокормов. Т. V. В 2 кн. Всемирное признание: Лекции Нобелевских лауреатов/ Кн. 2. — М.: Мысль, 2005.

КРИЗОВІ ЯВИЩА В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Думбрава Анастасія Ігорівна

студентка Київського фінансово-економічного коледжу НУДПСУ

На сьогодні існує великий макроекономічний дисбаланс через систематичне завищення макропоказників. За даними Урядового порталу, фіскальний розрив держбюджету-2014 становить близько 290 млрд. гривень.

За останні роки економіка України фактично доведена до дефолту. При нульовому зростанні реального ВВП та інфляції державні фінанси опинилися у критичному стані[1]:

— так, з 2011 року фактично в 3 рази збільшився дефіцит бюджету (у 2013 році дефіцит бюджету становив 64,7 млрд. грн.);

— державний борг становить 480,2 млрд. грн., а це 40,2% від ВВП при критично допустимих 60%;

— на початок цього року державна казна була спустошена, на рахунку казначейства знаходилася рекордно мінімальна сума 1,7 млрд. грн. з несплаченими рахунками на суму майже 70 млрд. грн., а в деякі дні нижче критичної позначки (залишки складала декілька мільйонів, і це державна скарбниця!);

— переплата податків у 2013 році склала рекордну цифру 27 млрд. грн. (станом на 01.03.14), а сума невідшкодованого ПДВ економіці становить близько 30 млрд. грн. ПДВ;

— підвищення заробітної плати та соціальних виплат були повністю незабезпечені реальними бюджетними ресурсами;

— постійно зростала чисельність державних службовців та, відповідно, й видатки на їх утримання. Особливої уваги заслуговують органи Генеральної прокуратури, чисельність яких, починаючи з 2011 року, зросла майже на 6 тис. осіб;

— також існує низка системних проблем у двох найпотужніших за фінансовою складовою сферах, це «Освіта» та «Охорона здоров'я». Ці проблеми, в першу чергу, пов'язані з неефективним використанням наданого ресурсу.

У 2013 р. зведені державні видатки є надмірно високими та становлять: на освіту - 7,3% ВВП, на охорону здоров'я - 4,2% ВВП[2]:

— пільги та субвенції нарощувалися за рахунок розширення категорій пільговиків (так, наприклад, у 2010 році Законом України «Про держбюджет» було розширено категорії пільговиків, зокрема багатодітним сім'ям);

— починаючи з 2009 року Пенсійний фонд України є дефіцитним та покривається за рахунок коштів держбюджету, що негативно впливає на економіку країни, оскільки відволікає значні бюджетні ресурси від розвитку економіки;

— протягом останніх років на фоні стрімкого зростання дефіциту НАК «Нафтогаз України» штучно стримувалися ціни на природний газ для потреб населення;

— золотовалютні резерви нашої країни тільки за останні 2 роки зменшилися більше ніж у 2 рази (з 31,8 млрд. дол. США на кінець 2011 року до 15,5 млрд. дол. США на кінець лютого 2014 року).

У вересні відбулося суттєве уповільнення зниження динаміки індексу виробництва базових галузей (далі – ІВБГ) – до -0.8% у річному вимірі (-12.3% у серпні), за січень – вересень ІВБГ знизився на 6.3% порівняно з відповідним періодом минулого року[3]. Істотне покращення динаміки ІВБГ обумовлено зростанням обсягів сільськогосподарського виробництва у вересні на 46.9% у річному вимірі. Збільшення врожайності зернових культур на 14% було основною причиною позитивної динаміки сільського господарства, однак високі темпи обумовлені низькою базою порівняння минулого року, що є тимчасовим фактором та не матиме впливу в наступні періоди. Дані про зміну обсягів виробництва деяких видів економічної діяльності наведено у таблиці 1[4].

Отже, щоб подолати дані проблеми потрібно:

- Скоротити чисельність бюрократичного апарату з одночасним збереженням зарплатного фонду.

- Реформувати систему надання адміністративних послуг і створити мережу «Прозорих офісів» через прийняття відповідних рішень Уряду.

- Провести інвентаризацію структури і функцій центральних органів виконавчої влади і скоротити дублюючі функції.

- Реалізувати на базі Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства пілотний проект: набрати усіх працівників через відкритий конкурс із залученням громадськості.

- Завершити антикорупційну реформу через ухвалення Верховною Радою розроблених Урядом законопроектів.

- Запровадити систему подання і оприлюднення декларацій щодо майнового стану, доходів та витрат публічних службовців та перевірок цих декларацій незалежною установою.

- Створити незалежне Антикорупційне бюро з широкими наглядовими повноваженнями, яке здійснюватиме протидію особливо небезпечним проявам корупції, насамперед серед вищих посадових осіб.

- Організувати повернення державних активів, незаконно виведених за межі України колишніми високопосадовцями внаслідок вчинення корупційних та інших правопорушень.

Таблиця 1.

Обсяги виробництва деяких видів економічної діяльності,
зміна з відповідним періодом минулого року в %

Вид діяльності	2013 рік	Серпень 2014 року	Вересень 2014 року	Січень – вересень 2014 року
Промисловість	-4.3	-21.4	-16.6	-8.6
Добувна промисловість	0.6	-27.4	-27.1	-9.0
Переробна промисловість	-7.1	-19.2	-11.0	-9.4
харчова промисловість	-5.1	-0.4	13.0	2.0
виробництво хімічної продукції	-16.9	-19.6	-6.2	-14.7
металургія	-5.3	-30.0	-28.3	-11.9
машинобудування	-13.2	-31.0	-22.8	-20.3
Постачання електроенергії, газу та води	-1.4	-17.3	-18.8	-4.6
Сільське господарство	13.3	13.6	46.9	16.0
Будівництво	-11.1	-37.1	-30.3	-17.2
Оборот роздрібною торгівлі	9.5	-21.2*	-14.6*	-5.3
Оборот оптової торгівлі	-2.0	-18.5*	-15.4*	-14.0

*Розрахунки Департаменту статистики, аналізу та прогнозування.

Список використаних джерел:

1. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України// [Електронний ресурс]// Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>
2. Національний банк України//Офіційне інтернет-представництво// [Електронний ресурс]// Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
3. Проблеми економіки// періодичне видання-2014- № 10- 50с.
4. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]// Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

ДЕРЖАВНА ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ АПК

Вдовенко Л.О.

кандидат економічних наук, доцент, Вінницький національний аграрний університет

Красножон О.І.

студентка, Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця, Україна

Агропромисловий комплекс України є одним із найважливіших секторів національної економіки, який об'єднує різні види економічної діяльності щодо виробництва сільськогосподарської продукції. Варто зазначити, що в агропромисловому комплексі формується близько 17 % ВВП. Сектор вирізняється значущістю і специфічністю, що пов'язано із залежністю результатів сільськогосподарського виробництва як від природно-кліматичних чинників, так і від державного втручання [2].

Фінансова підтримка сталого розвитку агропромислового комплексу дуже важлива, адже такий розвиток гарантує продовольчу безпеку держави, сприяє перетворенню аграрного сектору на високоефективний та конкурентоспроможний сектор економіки. Незважаючи на достатньо високий рівень самофінансування підприємств, їхні ресурси не можуть забезпечити достатній рівень фінансування і, як наслідок, виникає потреба налагодження відносин із банківською системою і системою державної підтримки [5].

Проблемами фінансування діяльності підприємств АПК вивчали такі відомі науковці, як: Андрійчук В.Г., Калашнікова Т.В., Крупський В.С., Мазуркевич С.І., Рябенко Г. М., Скрипник А.В. та ін.

Основний принцип сталого розвитку формулюється так: швидкість, із якою людство використовує природні ресурси, не має перевищувати швидкості їх поновлення. Тому проблема трансформації сільського господарства на засадах сталого розвитку є актуальним питанням сьогодення. Саме тому державна підтримка та державне фінансування аграрного сектору відіграють провідну роль у досягненні сталого розвитку[3].

За українським законодавством, питома вага видатків на фінансування розвитку сільського господарства має становити не менше

5% видатків Державного бюджету. Однак законодавчо не визначено, які ж з них вважати видатками саме на розвиток сільського господарства [3].

Таблиця 1

Фінансування заходів в агропромисловому комплексі

Показники	2012р	2013р.	2014р.	Відхилення 2014р. до 2012р. (+;-)
Всього видатків тис. грн.	358010376,4	412060560,7	462211728,3	104201351.9
Міністерство аграрної політики та продовольства України тис. грн..	4451580,8	4959108,0	4749086,7	297505.9
В т. ч. фінансування підтримки заходів в агропромисловому комплексі тис. грн..	822376,3	91777,9	201777,9	620598.4
Частка фінансової підтримки заходів у фінансуванні агропромислового комплексу %.	18,5	1,9	4,2	-14,3п

* Джерело: [5].

Отже, з таблиці 1 випливає те, що сума видатків державного бюджету збільшились з 358010376,4 тис. грн.. до 462211728,3 тис. грн., або 1,3 рази. Сума видатків на фінансування Міністерства аграрної політики та продовольства України в 2014р. становить 4749086,7 тис. грн.. і дещо скоротилася в порівнянні з 2013р. На фінансову підтримку заходів в агропромисловому комплексі у 2014 р. виділено 201777,9 тис. грн., що в 4,1 рази менше проти 2012 р. Загалом, частка фінансової підтримки заходів в агропромисловому комплексі впродовж 2012 – 2014 рр. різко скоротилась і в 2014 р. становила лише 4,2%, що є негативною тенденцією.

Таким чином, результати проведених досліджень свідчать про необхідність належної фінансової підтримки розвитку найбільш перспективної і стратегічної галузі економіки. Фінансова політика держави повинна бути спрямована на забезпечення продовольчої безпеки держави та конкурентоспроможності аграрного виробництва та сталого розвитку агропромислового комплексу.

Список використаних джерел:

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств. Підручник. — 2-ге вид., доп. і перероблене. / В. Г. Андрійчук. — К.: КНЕУ, 2002. — 624 с.
2. Калашнікова Т.В. Стан і тенденції розвитку кредитного забезпечення аграрної галузі України/ Т.В. Калашнікова // Фінанси України. – 2011. – №10. – С.29-38.

3. Крупський В.С. Можливості державної фінансової підтримки сільського господарства в Україні / В.С. Крупський // Науковий вісник НЛТУ України. - 2012. - Вип. 19.11. - С. 184-188.
4. Куренна Т. Ефективність та результативність державної підтримки аграрного сектора економіки в Україні. [Електроний ресурс] - Режим доступу: www.kbuara.kharkov.ua/e-book/...1/.../04.pdf
5. Офіційний вісник України (Збірник нормативно – правових актів. Офіційне видання / № 101/1:К:256с.

ПЕРЕШКОДИ В КРЕДИТУВАННІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Вдовенко Л.О.

кандидат економічних наук, доцент, Вінницький національний аграрний університет

Лесик В.Р.

студентка, Вінницький національний аграрний університет
м. Вінниця, Україна

На сучасному етапі ефективне використання аграрного потенціалу України гальмується через недостатній обсяг фінансових ресурсів у сільськогосподарських виробників. Специфіка сільського господарства полягає в його високій кредитомісткості. Однак потреба галузі у кредитних ресурсах не задовольняється в повному обсязі.[3.]

Перешкодами в отриманні кредиту часто виступає низька кредитоспроможність підприємств, високі відсоткові ставки, низька рентабельність та брак ліквідної застави. Але без забезпечення доступу до довгострокових кредитних ресурсів на прийнятних умовах сільгоспвиробники матимуть проблеми з капіталовкладеннями, необхідними для оновлення техніки, будівництва нових об'єктів, впровадження інноваційних технологій тощо.[4.]

На нашу думку проблемами кредитного забезпечення аграрного сектору економіки є обмеженість доступу до кредитних ресурсів малого і середнього агробізнесу; складність процедур одержання кредитів, неможливість надання в заставу земельних ділянок сільськогосподарського призначення або прав оренди на них.

Питання кредитування підприємств АПК розглядає в своїх працях ряд вчених, зокрема В.М. Алексійчук, І.М. Барановський, О.Є. Гудзь, М.Я. Дем'яненко, О.О. Непочатенко, та інші.

Більшість підприємців і банкірів основною перешкодою активізації кредитування сільського господарства сьогодні вважають проблему ліквідної застави.

Останнім часом це питання почало вирішуватись шляхом застави особистого майна власників господарства, і хоча його вартість найчастіше не покриває сам кредит, проте це є ефективним стимулом для повернення кредиту. Застава особистого майна керівників підприємства широко використовується в інших, розвинутих, країнах, однак в Україні поки що або самі підприємці не хочуть ризикувати власним майном, або банки відмовляються зі зрозумілих причин брати в заставу будинки, якщо в них прописані діти [1, с. 93].

На сьогодні практично усі галузі економіки України, у т.ч. і сільське господарство, потерпають від недолугих, у порівнянні із розвинутими країнами світу, умов кредитування реального сектора. Насправді, якщо у США середня кредитна ставка становить 3,25%, у Франції – 3,43%, у Німеччині – 3,94%, у Канаді – 3%, то в Україні середньозважена ставка за кредит для підприємств АПК становить 19 % . [5.]

Вкрай необхідним у сучасних умовах взаємовідносин аграрних підприємств та банківського сектору є процес здешевлення кредитів, адже пільгові кредити в середньому становлять 60 % загального обсягу. Середня відсоткова ставка, що компенсується за рахунок бюджетних коштів, становить приблизно 10,9 %. Обсяг пільгового кредитування істотно залежить від обсягу коштів, передбачених державним бюджетом на пільгове кредитування, а цей показник має тенденцію непостійності та зменшення. Так, в 2011 р. фінансова підтримка держави підприємств агропромислового комплексу через механізм здешевлення кредитів склала 626 млн. грн, що склало 11,5 % від загального обсягу видатків Міністерства аграрної політики та продовольства України на розвиток АПК. У 2012 р. даний показник знизився у 2 рази – до 378,8 млн.грн (6,5 % від загального обсягу фінансування).

Отже, частка коштів бюджету, яка виділяється на здешевлення кредитів, має стійку тенденцію до скорочення [8; 9].

Кредитоспроможність агроформувань знаходиться на низькому рівні, майже 40 % підприємств аграрного сектору в 2011 р. залишаються збитковими, темпи розвитку низькі та нестабільні.

За такої вартості кредитних ресурсів в Україні, рівень прибутковості у сільському господарстві, де період обороту капіталу становить майже один рік, має бути надзвичайно високим, щоб разом із забезпеченням виконання зобов'язань перед банками, ще й накопичувати хоча б якісь резерви для підтримання власного існування, не кажучи вже про розширення виробництва.[6.]

На жаль, при досягнутій рентабельності сільського господарства на рівні: 2010 р – 21,1%, 2011 р. – 27%, 2012 р. – 20,5% сільгосппідприємства змушені працювати практично лише на покриття процентів за кредитами.[7.]

Отже, банківське кредитування все ще не відіграє належної ролі у фінансуванні агропромислового виробництва, про що свідчать недостатні обсяги кредитних вкладень банків в сільське господарство. Розвиток кредитних відносин сільськогосподарських підприємств з комерційними банками великою мірою залежить від підвищення їх кредитоспроможності та наявності ліквідного забезпечення кредитів. Головними напрямками щодо вдосконалення механізму кредитування сільськогосподарських підприємств є комплекс заходів з боку держави та банківської системи, направлених на створення сприятливих умов, за яких зростання ефективності агропромислової галузі виробництва та економічний розвиток країни в цілому.

Список використаних джерел:

1. Аранчій В.І. Кредит у системі фінансового забезпечення інвестиційного розвитку аграрних підприємств / В. І. Аранчій, О. П. Зоря, І. І. Петренко // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2011. – № 4. – С. 120–124.
2. Бодак Г.І. Зарубіжний досвід розвитку сільськогосподарського виробництва/ Г.І. Бодак/ / Науковий вісник НЛТУ України. — 2012. — Вин. 22.6.'—С. 164-169.
3. Гудзь О.Є. Кредитування сільськогосподарських виробників під заставу земель сільськогосподарського призначення: проблеми та перспективи/ О.Є.Гудзь// Економіка АПК. — 2007. — №1. — С. 84-88.
4. Коробейников М. Сельское хозяйство Дании и его правовая модель/ М. Коробейников // Международный сельскохозяйственный журнал. 2005. — №5. — С. 13—15.
5. Костюк В.А. Зарубіжний досвід іпотечного кредитування в сільському господарстві / В. А. Костюк// Науковий вісник Національного аграрного університету. — 2006. — № 97. — С. 214— 217.
6. Кредитование сельхозпроизводителей через аграрные расписки. Бразильский опыт в Украине// Фермерське господарство. — 2011. — № 17 (529).-С. 9.
7. Сучасний стан та пріоритетні напрямки розвитку інвестиційної діяльності у сільському господарстві. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.rusnauka.com>.
8. Довідник банків України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФОНДОВИХ БІРЖ В УКРАЇНІ

Гувернат Анастасія Василівна

студентка Київського фінансово-економічного коледжу НУДПС України

Фондова біржа являє собою певним чином організований ринок, на якому власники цінних паперів роблять через членів біржі, що виступають як посередників, угоди купівлі-продажу фінансових активів. Відповідно до сформованої у світі практики фондова біржа є центральною ланкою фондового ринку.

На сьогоднішній день в Україні функціонують 11 фондових бірж, найбільшими серед них є Перша Фондова Торговельна Система (ПФТС), ВАТ “Українська біржа”, ЗАТ “Українська фондова біржа”, ЗАТ “Українська Міжнародна Фондова Біржа [1].

Фондові біржі України є не досконалими і знаходяться у стані розвитку. Багаторічна криза в економіці, сертифікатна приватизація, вкрай низький рівень доходів переважної більшості населення ніяк не сприяли розвитку біржової торгівлі цінними паперами і самих фондових бірж зокрема. І хоча фондові біржі активно брали участь у процесах грошового етапу приватизації, їм не вдалося організувати в собі значний, стійкий і ліквідний вторинний ринок корпоративних цінних паперів.

Не вирішені проблеми і питання функціонування фондових бірж можна згрупувати в такі основні групи:

- відсутність єдиної налагодженої моделі діяльності фондових бірж;
- відсутність ефективної національної депозитарної системи;
- обмеженість фінансових інструментів, що використовуються фінансовими посередниками та низький ступінь використання похідних цінних паперів;
- низький рівень інформованості населення з питань функціонування фондового ринку;
- високий ступінь тіньової економічної діяльності та політичного втручання[3].

Для вирішення існуючих проблем необхідно здійснити цілу низку завдань:

1. Збільшення капіталізації, ліквідності та прозорості фондового ринку шляхом: суттєвого розширення пропозиції цінних паперів з високими інвестиційними характеристиками; удосконалення засад функціонування боргового ринку та запровадження нових видів інструментів; покращення інформаційної прозорості фондового ринку України.

2. Удосконалення ринкової інфраструктури та забезпечення її надійного й ефективного функціонування шляхом: консолідації

інформаційної та технологічної біржової системи фондового ринку; модернізації депозитарної системи України; підвищення вимог до професійних учасників фондового ринку.

3. Удосконалення механізмів державного регулювання, нагляду на фондовому ринку та захисту прав інвесторів шляхом: підвищення ефективності державного регулювання фондового ринку; збільшення можливостей регулятора; удосконалення саморегулювання на ринку цінних паперів; популяризації фондового ринку.

4. Податкове та валютне стимулювання подальшого розвитку фондового ринку України шляхом: формування сприятливого податкового клімату для учасників фондового ринку; удосконалення та оптимізації режиму валютного регулювання операцій із цінними паперами в Україні [2].

Отже, можна стверджувати, що проблема забезпечення високого розвитку фондових бірж України є особливо актуальною. Її вирішення потребує розроблення програми державної підтримки фондового ринку з урахуванням зарубіжного досвіду та національних особливостей.

Список використаних джерел:

1. Веб-сайт Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку Режим доступу: [http:// www.ssmc.gov.ua](http://www.ssmc.gov.ua).
2. Огородник В. Фондовий ринок України: аналіз проблем, особливостей та напрямів розвитку / В.Огородник // Економіст. – 2008. – №8. – с. 31-33
3. Назарчук М. Фондові біржі на ринку цінних паперів України: проблеми й перспективи розвитку/ М.Назарчук. - Донецьк: Південно-Схід, Лтд, 2010. -140с.

АНАЛІЗ ОКРЕМИХ ПИТАНЬ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Полагнин Д.Д.

Буковинський державний фінансово-економічний університет

Мігай Ю.Я.

Буковинський державний фінансово-економічний університет,
м. Чернівці, Україна

На початку 2014 року відбулися значні зміни на валютному ринку України. Попит на іноземну валюту перевищує пропозицію і спричиняє тиск на курс національної грошової одиниці. В період загострення кризи

актуальним буде розроблення ефективної валютної політики, яка дасть можливість для успішнішої інтеграції у світове об'єднання.

Існує чимало наукових праць, як зарубіжних, так і вітчизняних вчених, які присвячені проблемі валютного регулювання. Серед найвідоміших це В.Гейць, Ю.Бовтрук, О.Боришкевич, О.Барановський, В.Коваленко, В.Міщенко, Г.Тосунян, М.Артёмов, О.Козирін. На їх думку валютне регулювання є складовою частиною валютної політики держави, яка спрямована на вдосконалення проведення операцій із валютними цінностями. Щоб впливати на зміну валютного курсу уряд може використовувати два типи державної макроекономічної політики: грошово-кредитну та податково-бюджетну. Досвід зарубіжних країн доводить, що продумана система валютного регулювання дає можливість зайняти гідну позицію в світовій спільноті та ефективно реалізовувати національні інтереси.

Валютна політика – це сукупність заходів у сфері міжнародних валютних відносин, здійснюваних державою відповідно до тактичних (поточних) і стратегічних цілей країни. Щоб проводити валютні інтервенції, країні потрібно мати достатні резерви золотого запасу, іноземної валюти, міжнародних грошей. Центральні банки, що проводять валютні інтервенції, намагаються уповільнити зміни валютного курсу. Але, крім валютних інтервенцій можуть використовуватись певні адміністративні заходи по регулюванню валютного курсу. Так, з метою забезпечення стабільності грошової одиниці України, захисту інтересів вкладників та інших кредиторів банків Національний банк України прийняв Постанову № 49 від 06 лютого 2014 року, якою впроваджувались жорсткі заходи адміністративного впливу на валютному ринку (табл.1).

Таблиця 1

Заходи по валютного регулювання

№	Назва заходу	Рішення НБУ
1	Заходи, спрямовані на збільшення надходжень в іноземній валюті на валютний ринок України	Тимчасово встановити нульову ставку резервування коштів за договорами про залучення банками коштів в іноземній валюті від нерезидентів на строк, що дорівнює або менше ніж 183 календарних дні
2	Заходи, спрямовані на забезпечення безперебійності операцій з готівкою	Забезпечувати банками посилений контроль за належним здійсненням Касових операцій у національній валюті та безперебійним Функціонуванням банкоматів і невідкладно інформувати про пікові навантаження на банкомати та каси банків

3	Заходи, спрямовані на гальмування попиту на іноземну валюту	<p>Зобов'язати банки:</p> <p>1) виконувати доручення на переказ у будь-якій валюті (крім платежів до бюджету, соціальних фондів), у тому числі на отримання готівки (крім виплат заробітної плати, пенсій, стипендій, соціальних виплат, відряджень), у межах залишку коштів на поточних рахунках клієнтів на початок операційного дня (без урахування сум, що надійдуть на поточний рахунок клієнта протягом операційного дня)</p> <p>2) тимчасово заборонити купівлю іноземної валюти за гривні на міжбанківському валютному ринку України для: дострокового погашення резидентами кредитів, позик (фінансової допомоги) в іноземній валюті за договорами з нерезидентами, у тому числі в разі укладання додаткових угод до кредитних договорів; покриття частини страхових резервів страховиками; здійснення резидентами інвестицій за кордон;</p> <p>3) тимчасово дозволити банкам купувати іноземну валюту на міжбанківському валютному ринку України за дорученням фізичних осіб-резидентів і нерезидентів з метою переказу за межі України за поточними валютними неторговельними операціями в сумі, що не перевищує в еквіваленті п'ятдесят тисяч гривень на місяць на одну фізичну особу</p>
---	---	---

Заходи третього виду поширювалися на окремі банки, які мають ліцензію на здійснення валютних операцій в Україні.

Динаміка валютного ринку змусила регулятора трансформувати адміністративні заходи Постановами №172, 245, 328, 449, 540, 592, 647 тощо.

Аналіз цих заходів дає можливість зробити висновок, що їх запровадження спричинило короткостроковий стабілізуючий ефект і водночас створило відкладений попит.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
2. Про заходи щодо діяльності банків та проведення валютних операцій: постанова Правління НБУ від 6 лютого 2014 року №49 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

ВИКОРИСТАННЯ КОЕФІЦІЄНТІВ ШАРПА ТА СОРТИНО В ОЦІНЮВАННІ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ ПОРТФЕЛЕМ

Трубачева Катерина Дмитрівна

аспірантка кафедри фінансові ринки Державного Вищого Навчального Закладу «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

У процесі здійснення інвестицій досить часто постає завдання оцінки їх ефективності. Дане питання може цікавити як фактичних або потенційних клієнтів певної фінансової установи, так і самого управляючого портфелем. Очевидно, що лише один показник дохідності не зможе дати об'єктивного уявлення про ефективність здійснення портфельних інвестицій, тому що значний дохід може бути отриманий у результаті прийняття високого ризику, реалізація якого в майбутньому потенційно призводить до значних втрат.

Саме тому значного поширення набуло використання показників, які враховують як дохідність, так і ризик. Найбільш відомим із них є коефіцієнт Шарпа. Він був запропонований В. Шарпом у 1966 для оцінки роботи взаємних інвестиційних фондів та мав наступний вигляд:

$$S = \frac{E(R - R_f)}{\sigma(R)}$$

де S – коефіцієнт Шарпа,

R – дохідність активу,

R_f – безризикова ставка,

$E(\square)$ – математичне сподівання,

$\sigma(\square)$ – стандартне відхилення.

Пізніше, у 1994 році, безризикова ставка була замінена на дохідність обраного бенчмарку (індекс або інший об'єкт для порівняння), а стандартне відхилення дохідності активу – на стандартне відхилення різниці між дохідностями активу та бенчмарку.

Коефіцієнт Шарпа широко використовується у фінансовій практиці. Проте він має кілька недоліків, серед яких найбільш суттєвим називають використання стандартного відхилення дохідностей активу як міри ризику. Справа в тому, що воно враховує як загрозу для інвестора не тільки негативні зміни, а й значні позитивні. Це може призводити до парадоксальних результатів – значні позитивні зміни будуть справляти більший ефект на знаменник, ніж на чисельник, а тому знижуватимуть коефіцієнт Шарпа, показуючи інвестицію як менш привабливу. Саме тому Б. Ром у 1983 році запропонував показник, названий коефіцієнтом

Сортіно, який враховував тільки негативні зміни дохідності активу. Його можна розрахувати за наступною формулою:

$$S_o = \frac{R - R_b}{DR}$$

де S_o – коефіцієнт Сортіно

R – дохідність активу,

R_b – дохідність бенчмарку,

DR – стандартне відхилення, розраховане за несприятливими змінами (дохідність активу нижче бенчмарку).

Коефіцієнт Сортіно досить швидко набрав популярності та почав використовуватись у звітах інвестиційних фондів та компаній як альтернатива коефіцієнту Шарпа. Проте він, у свою чергу, також має недоліки. Вони пов'язані з асиметричністю розподілів дохідностей більшості біржових портфельів та стратегій. Позитивна асиметрія проявляється за наявності великої кількості незначних збитків (або дохідностей нижче бенчмарку) та незначного числа великих прибутків. Найбільш яскравим прикладом стратегії з позитивною асиметрією є купівля опціонів поза грошима. Протилежна ситуація характеризується негативною асиметрією і виникає, наприклад, при продажі опціонів поза грошима. Розглянемо дохідності двох наступних стратегій:

- з позитивною асиметрією, %: -1, -1, -1, -1, -1, -1, -1, -1, -1, +10;
- з негативною асиметрією, %: 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1, -8.

Математичне сподівання обох стратегій (очікуваний дохід) становить 0,1%. Проте коефіцієнти Сортіно для них відрізнятимуться досить значно. Для першої стратегії розрахунок відхилень буде здійснюватись на основі послідовності (-1, -1, -1, -1, -1, -1, -1, -1, -1, 0), а для другої – (0, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0, -8) та становитиме відповідно 0,32 та 2,53. Таким чином, якщо прийняти дохідність бенчмарку за 0, коефіцієнт Сортіно для стратегії з позитивною асиметрією буде $0,1 / 0,32 = 0,31$, а для стратегії з негативною асиметрією: $0,1 / 2,53 = 0,04$. Таким чином, згідно з даним показником, перша стратегія є набагато кращою. Проте вони показали однакові результати в довгостроковому періоді та відповідають різним інвестиційним уподобанням учасників ринку.

Отже, можна зробити висновок, що як коефіцієнт Шарпа, так і Сортіно мають недоліки у відображенні ефективності управління інвестиційним портфелем. Проте це не означає, що їх не потрібно використовувати. Наведені приклади говорять про те, що порівняння на основі даних показників може коректно здійснюватись лише для портфельів із подібними інвестиційними стратегіями.

Список використаних джерел:

1. Rollinger T., Hoffman S., Sortino: A “Sharper” Ratio. [Електронне джерело] – Режим доступу: http://www.redrockcapital.com/Sortino__A__Sharper__Ratio_Red_Rock_Capital.pdf
2. Sharpe, W. F. (1966). “MutualFundPerformance”. *JournalofBusiness* 39 (S1): 119–138. [Електронне джерело] – Режим доступу: <http://www.jstor.org/discover/10.2307/2351741?uid=3739232&uid=2&uid=4&sid=21105236901353>
3. Sharpe, William F. (1994). “TheSharpeRatio”. *TheJournalofPortfolioManagement* 21 (1): 49–58. [Електронне джерело] – Режим доступу: <http://www.ijournals.com/doi/abs/10.3905/jpm.1994.409501>

РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Гнатківський Богдан Михайлович

доцент, Львівський національний університет імені Івана Франка

Митко Ольга Ігорівна

студентка Львівського національного університету імені Івана Франка

Постановка проблеми. На сьогодні в Україні питання податкової політики належать до найгостріших як в економічному й соціальному, так і в політичному контексті. Україна, не маючи достатнього практичного досвіду у формуванні та реалізації податкової політики, розвивалася експериментальним шляхом, роблячи при цьому хибні кроки. Відсутність універсальної концепції реформування стратегії і тактики податкової політики, за якою можна було б розрахувати оптимально можливий та допустимий рівень податкового навантаження, призвела до сьогоднішньої ситуації.

Актуальність дослідження. Удосконалення податкової системи України є досить актуальним. Від її вирішення залежить наповнення державного бюджету, подальше розгортання підприємництва та банківської системи, інвестування важливих галузей виробництва та соціальний захист населення. Протягом 2011–2014 років податкова система України зазнала змін. Зокрема було розроблено Податковий кодекс України, концепцію реформування податкової системи України, які покликані об'єднати інтереси держави та населення.

Основний текст. Податковий кодекс України набрав чинності з січня 2011 р. Удосконалення податкової системи відповідно до Концепції реформування податкової системи України на період до 2015 року, схваленої Кабінетом Міністрів України, має здійснюватися виходячи із стратегічних цілей нашої держави.

На даний момент проблема побудови ефективної податкової системи – одна із найбільш актуальних в процесі розвитку в Україні ринкових відносин та інтегрування української економіки в світовий ринок. Окремою проблемою є податкові пільги. По-перше, звільняючи від податків деякі підприємства, держава збільшує податковий тягар іншим. По-друге, податкові пільги часто перетворюються на ухилення від податків, які здійснюються шляхом штучного банкрутства; фальсифікації документів, наданих підприємствами на відшкодування ПДВ. Проте

найважливішою проблемою податкової системи є складність та надмірне навантаження, незбалансованість відносин платника податків і держави, що стимулює корупцію і є надзвичайно важливим чинником соціального напруження.

Закон «Про концепцію реформування податкової системи України» передбачає: невідкладну стабілізацію фінансової ситуації, підвищення фінансової незалежності органів місцевого самоврядування та стимулювання економічних процесів в Україні.

Серед основних напрямів реформування можна виділити:

1. Бюджетна автономія;
2. Зарахування до місцевих бюджетів частини загальнонаціональних податків;
3. Нова система бюджетного вирівнювання;
4. Бюджетна децентралізація;
5. Формування спроможних громад.

Згідно КМУ на чолі з прем'єр-міністром Арсенієм Яценюком пропонується:

- Скорочення кількості податків і зборів з 22 до 9 (пропонується скасувати як збір за ведення деяких видів підприємницької діяльності, цільову надбавку на природний газ, рентну плату за транспортування нафти і газу, туристичний збір, збір на виноградарство, садівництво і хмелярство).

Таблиця 1

Акцизний податок	Акцизний податок
Збір за першу реєстрацію транспортного засобу	
Екологічний податок (з палива)	
Збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на електричну та теплову енергію, крім електроенергії, виробленої кваліфікованими когенераційними установами	
Екологічний податок (крім палива)	Екологічний податок
Збір за спеціальне використання лісових ресурсів	
Плата за користування надрами	Рентна плата
Збір за користування радіочастотним ресурсом України	
Збір за спеціальне використання води	
Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	Податок на нерухоме майно
Плата за землю	
Єдиний податок	Єдиний податок

[1].

- Скасувати податковий облік з податку на прибуток. Вперше податок на прибуток буде нараховуватися і сплачуватися тільки на базі бухгалтерського обліку.

- Залишити лише три винятки - амортизація, формування резервів та фінансові операції, тоді як сьогодні їх фактично 49.

- В аграрному секторі усіх тих, у кого річний обсяг виручки не більше 20 млн грн та не більше 3 тис. га, залишити в сьогоднішній системі ПДВ, решта перевести на загальну систему.

- Радикальні зміни нарачування на фонд оплати праці (ФОП), які сьогодні в країні досягають 55% у порівнянні з 36% в ЄС. При цьому виділяється два варіанти. Перший - збереження 41% єдиного соціального внеску на ФОП в межах мінімальної зарплати (мзп) і зменшення до 15% ставки ЄСВ на перевищення мзп. Другий - ОСВ в межах мзп у розмірі 37% і його зменшення до 17% на великі суми.

- Уніфікувати ставки за пасивними доходами фізосіб, ввівши єдину ставку у 15% за винятком дивідендів.

- Введення Державною фіскальною службою системи єдиного вікна подання відповідної звітності"[2].

Реалізація Концепції сприятиме:

I. *Сталому економічному зростанню* за рахунок збільшення інвестиційної привабливості економіки України, детінізації економіки, розвитку внутрішнього виробництва та конкурентоспроможності українських товарів і послуг на світовому ринку шляхом:

- зниження загального податкового навантаження на економіку;
- створення ефективного процесу підготовки податкової звітності та зменшенню часу, необхідного для її підготовки;
- спрощення системи адміністрування податків і зборів;

II. *Забезпеченню балансу інтересів загальнодержавного управління і місцевого самоврядування* на основі фінансової самостійності кожного з них[1].

Напрями подальшого дослідження. На мою думку, основні напрямки реформування податкової системи України дозволить: створенню якісної податкової системи, яка дозволить забезпечити сприятливі умови для ведення бізнесу, здійснення інвестицій та збільшення сукупних податкових надходжень до усіх рівнів бюджетів та державних цільових фондів.

На необхідність реформування податкової системи вказують ряд проблем, основними з яких є тінізація економіки, корупція, непрозорі схеми адміністрування податків і зборів, низький рівень довіри суспільства до податкової служби.

Список використаних джерел:

1. Концепція реформування податкової системи України оприлюднена КМУ на чолі з прем'єр-міністром Арсенієм Яценюком. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/anonsi/7085.html>
2. Українське інформаційне агентство – «Україна».[Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://ua.interfax.com.ua/news/general/217184.html>

АНТИМОНОПОЛЬНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ РИНКОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Зробок Віктор Богданович

студент Національного університету Державної податкової служби
України

Створення основи конкурентної політики в Україні відбувалося у складних умовах, адже у спадок від СРСР Україна отримала суцільно монополізований ринок. В країні було відсутнє антимонопольне регулювання, а розробки розвинутих країн неможливо механічно перенести в умовах перехідної економіки.

Основним змістом сучасного етапу антимонопольної політики в Україні є захист створеного конкурентного середовища, підвищення ефективності функціонування існуючих конкурентних відносин, боротьби з негативними наслідками монополізму, підтримка конкурентоспроможності вітчизняного виробництва.

Правове забезпечення державної конкурентної політики в Україні гарантується Конституцією України, а також законами України: "Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності", "Про захист від недобросовісної конкуренції", "Про Антимонопольний комітет України".

Але в українському законодавстві існує дуже багато прогалин і недоліків, які можна було б усунути, просто проаналізувавши джерела антимонопольного законодавства інших держав. Однією з таких прогалин є майже нерозвинуте законодавство щодо монополій у міжнародній торгівлі[1].

В економіці України ще не створено ефективного конкурентного середовища. Залишаються не ефективними та мало дієвими механізми державного регулювання природних монополій, не відповідають економічним розрахункам ціни і тарифи на їх послуги, структура витрат виробництва. Не створено сучасної державної системи регулювання діяльності суб'єктів природних монополій на транспорті та в галузі зв'язку. Держава та її антимонопольні органи не забезпечують дотримання вимог законодавства в процесах роздержавлення власності та приватизації, а також економічної концентрації суб'єктів господарювання.

Найбільш монополізованими залишаються ринки платних послуг, які здійснює держава.

В Україні в результаті вжитих протягом останніх років правових та організаційних заходів створено умови для теоретичної реалізації конституційного принципу забезпечення державного захисту конкуренції, а на практиці сьогодні надмірний рівень монополізації не тільки зберігся з минулих років, а й певною мірою навіть збільшився, оскільки держава протягом останніх років, послабивши контроль за виробником[2].

Отже, розбудова ефективного конкурентного середовища потребує створення дієвих механізмів державного регулювання діяльності суб'єктів природних монополій та посилення захисту підприємців від монопольних проявів, насамперед з боку суб'єктів природних монополій. Потребує впровадження та оптимізації державна підтримка суб'єктів господарювання і галузей економіки, приведення практики надання їм державної допомоги, у т.ч. шляхом законодавчого врегулювання питання, у відповідність до стандартів Європейського Союзу та вимог СОТ. Слід забезпечити подальше розширення участі України в міжнародному співробітництві у сфері конкурентної політики, зокрема шляхом налагодження співробітництва з європейською комісією, ратифікації та реалізації Договору про проведення узгодженої антимонопольної політики країнами СНД, укладання та виконання договорів про співпрацю в галузі захисту конкуренції з іншими державами.

Список використаних джерел

1. Баклан О.В. Деякі теоретичні питання щодо лібералізації та оптимізації регулюючого впливу держави в сфері підприємництва [Електронний ресурс] / О.В. Баклан // Науковий вісник Національного університету біоресурсів природокористування України.
2. Лозова Г.М. Інституційні аспекти створення ефективного конкурентного середовища в Україні/ Г.М Лозова // Підприємництво, господарство і право. – 2002.–№5.–С.21

БЮДЖЕТНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ

Мартинюк Юлія Олександрівна

студентка Буковинського державного фінансово-економічного університету
м. Чернівці

Реформування бюджетної системи в Україні є важливим напрямком діяльності органів державної та місцевої влади. Оптимальний розподіл фінансових ресурсів між центральними органами влади та органами

місцевого самоврядування забезпечує найбільш ефективно виконання повноважень, які покладені на них. Зміни, які відбувалися в Україні впродовж останніх років у бюджетній сфері, частково полягали в делегуванні права здійснювати бюджетні видатки на місцевому рівні. Однак, повноцінної реформи бюджетної системи так і не було проведено.

Дослідженню питань бюджетної децентралізації та ефективності реалізації реформи бюджетної системи в Україні присвячені праці таких українських вчених та дослідників як Л.М. Бабич, І.О. Лютий, В.М. Опарін, В.М. Федосов. Проблему децентралізації фінансових ресурсів на сучасному етапі розвитку відображені у роботах О.П. Кириленка, Л.В. Лисак, С.А. Буковинського.

Децентралізацію влади в Україні слід розглядати як сукупність заходів в реформуванні державного управління, які спрямовані на розподіл повноважень і ресурсів на національному, регіональному та місцевому рівнях [3].

В Україні до цього часу немає чіткого обґрунтування економічного змісту показника рівня децентралізації, який має бути в країні. У зарубіжній економічній літературі для визначення ступеня децентралізації можна зустріти індекс децентралізації, який визначається через співвідношення доходів місцевої влади із загальними доходами влади та через співвідношення видатків місцевої влади із загальними видатками влади [4]. Рівень фінансової децентралізації в Україні може вимірюватися такими показниками, як: показник фінансової децентралізації доходів (частка місцевих бюджетів за доходами (без урахування міжбюджетних трансфертів) у доходах зведеного бюджету); показник фінансової децентралізації витрат (частка місцевих бюджетів за видатками (без урахування міжбюджетних трансфертів) у видатках зведеного бюджету); узагальнюючий показник фінансової децентралізації. Окрім зазначених показників, рівень децентралізації можна вимірювати як частку ВВП, що перерозподіляється через місцеві бюджети.

Протягом тривалого періоду часу фінансове вирівнювання місцевих бюджетів здійснювалось за допомогою таких методів:

- відрахування із загальнодержавних податків, зборів та обов'язкових платежів за нормативами, які майже щорічно змінювались;
- дотацій, субсидій та субвенцій;
- коштів, що передавались до Державного бюджету України з місцевих;
- взаєморозрахунків між бюджетами;
- бюджетних позик для покриття тимчасових касових розривів [5].

Міністерство фінансів України на сьогоднішній день розробило низку пропозицій щодо внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів України в частині децентралізації фінансів. Надання більших повноважень в регулюванні матеріальної та фінансової сфери місцевого самоврядування залишається пріоритетним напрямком діяльності

Кабінету міністрів України. Основними завданнями нової моделі побудови фінансового забезпечення місцевих бюджетів є:

1. Збільшення бюджетної автономії місцевих бюджетів.
2. Розширення джерел доходів місцевих бюджетів та забезпечення високої податкової спроможності місцевих громад.
3. Збільшення видаткових повноважень місцевих органів влади.
4. Гарантування державою надання найважливіших послуг соціального забезпечення.
5. Скасування механізму вилучення коштів до державного бюджету
6. Вдосконалення механізму бюджетного планування та регулювання.
7. Посилення контролю за бюджетною сферою місцевими органами.
8. Запровадження механізмів стимулювання економічної активності органів місцевої влади з метою самозабезпечення та збільшення фінансової стійкості місцевих бюджетів [1].

Реформа, яка направлена на децентралізацію влади, розпочалася в березні 2014 року, коли було запропоновано концепцію змін щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування. В рамках даної реформи передбачається збільшення повноважень регіонів у керуванні комунальним господарством, освітою, охороною здоров'я, транспортною та гуманітарною сферами та іншими галузями.

В Україні передбачається незалежне формування та затвердження місцевих бюджетів; запровадження двоступеневої бюджетної моделі; закріплення за кожною управлінською ланкою стабільної дохідної частини; вільне регулювання органами місцевої влади ставок податків і зборів та формування єдиного кошику доходів; скасування вилучення частки коштів до державного бюджету; можливість місцевих бюджетів переходу на банківське обслуговування розпорядників коштів; скасування надання середньострокових позик; уникнення подвійного розподілу ресурсів; визначення нових нормативних відрахувань податку на доходи фізичних осіб та податку на прибуток; запровадження нових видів міжбюджетних трансфертів [2].

Здійснення децентралізації бюджетних відносин в Україні ґрунтується на врахуванні досвіду європейських країн (зокрема, Польщі) з даного питання. У розвинених країнах близько 40-60% доходів місцевих бюджетів формується за рахунок власних надходжень, а в Україні менше 10%. Близько 65% загального обсягу витрат здійснюється через державний бюджет України, а 35% віднесено на місцеві бюджети, які отримують трансферти з державного бюджету [7].

Місцеві бюджети в частині видатків у розвинених країнах складаються з двох основних розділів: бюджети поточної діяльності та бюджети нового будівництва (інвестування). Джерела доходів поділяються на власні (до 60-65%) – доходи від ведення місцевого

господарства, надходження податків, муніципальної власності та зовнішні (40-35%) – кредити, дотації (як держави, так і приватних осіб) [6].

Отже, самостійність органів місцевого самоврядування в складанні бюджетів є обмеженою на кожному етапі бюджетного процесу. Саме тому, необхідним кроком є децентралізація (надання ширшої автономії) формування та використання фінансових ресурсів, залучення міжнародного досвіду планування та прогнозування бюджетних показників, регулювання бюджетного процесу на місцевому рівні, що сприятиме розкриттю та поглибленню фінансово-бюджетних відносин як одного з інструментів соціально-економічного розвитку країни.

Список використаних джерел:

1. Бабич Л.М. Особливості формування пріоритетів сучасної бюджетної політики/ Л.М. Бабич //Формування ринкових відносин в Україні. — 2003. — № 4. — С.27—33.
2. Лютий І.О. Бюджетна політика і стабільність соціально-економічного розвитку України / І. О.Лютий, Л. М. Демиденко, Ю. Л. Субботович //Фінанси України. — 2006. — № 10. — С. 3—13.
3. Опарін В. М. Бюджетна система : навчально-методичний посібник / В. М. Опарін, В. І. Малько;Мін-во освіти і науки України, КНЕУ. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К.: КНЕУ, 2002. — 336 с.
4. Бюджетний менеджмент: підручник / Мін-во освіти і науки України, КНЕУ; ред. В. М. Федосов. — К. : КНЕУ, 2004. — 864 с.
5. Місцеві фінанси : підручник / ред. О. П. Кириленко. — К. : Знання, 2006. — 677 с.
6. Лисяк Л.В. Бюджетна політика держави в умовах фінансової глобалізації / Л. В. Лисяк // ВісникУкраїнської академії банківської справи. — 2008. — № 1. — С.15—21.
7. Буковинський С.А. Зміцнення фінансової бази місцевого самоврядування як чинник економічного зростання/ С. А. Буковинський //Вісник НБУ. — 2007. — № 2. — С.9—15.

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО МЕТОДУ БЮДЖЕТУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Оненко Юлія Юрївна

студентка Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ

Бюджетна система України перебуває в процесі становлення та пошуку свого варіанту ефективного управління державними програмами. Головним інструментом стратегічного розвитку держави є ефективний бюджетний процес як основна складова частина державного бюджету.

Ефективне використання бюджетних коштів і якісний контроль за цим процесом – головна ціль формування бюджетів.

Реформування бюджетної системи в Україні передбачає вдосконалення практики бюджетного планування через застосування сучасних методик та прогресивних підходів, підтверджених зарубіжним досвідом. Одним із таких підходів є програмно-цільовий метод формування бюджетів, який є дієвим і ефективним. Його застосування створює необхідні передумови для забезпечення збалансованості бюджетів у середньо-строківій перспективі, покращення рівня надання послуг населенню органами державної влади та місцевого самоврядування.

Головною метою програмно-цільового методу є розподіл бюджетних ресурсів відповідно до визначених пріоритетів (програм) та оцінка результативності використання бюджетних коштів за показниками. Така методика забезпечує надання інформації щодо використаних ресурсів та досягнутих результатів, таким чином надаючи можливість посадовцям на всіх рівнях зробити висновки щодо пріоритетності тієї чи іншої програми та її корисності для територіальної громади, регіону і країни у порівнянні з іншими запропонованими видами послуг в рамках обмежених фінансових ресурсів.

В Україні запроваджене поетапне застосування програмно-цільового методу бюджетного планування.

Станом на сьогодні цей метод успішно реалізовується на державному рівні при складанні державного бюджету. Що стосується місцевих бюджетів, то повний повинен був відбутися у 2014 році.

Програмне бюджетування не може бути ефективним, якщо орган місцевого самоврядування просто розподіляє наявні ресурси за програмами установ на основі обсягів видатків попередніх бюджетних періодів без внесення змін до переліку послуг чи статей видатків. Якщо ресурсів недостатньо для фінансування всіх напрямків діяльності, необхідно забезпечити лише пріоритетні, реалізація яких може бути результативною за умови обмежених коштів. Необхідно також оцінювати минулий досвід виконання програм. Якщо за програмою не надавалося жодних корисних послуг, фінансування її необхідно скоротити або припинити взагалі.

Таким чином, процес запровадження програмно-цільового методу бюджетування на місцевому рівні в Україні, хоч і розпочатий, проте знаходиться на початковому етапі свого розвитку і потребує удосконалення. Зокрема, необхідно урегулювати процедуру розгляду та затвердження бюджетних програм, на які виділяються кошти з міського та державного бюджету.

Список використаних джерел:

1. Кондусова Л.Ф. Теоретичні аспекти впровадження програмно-цільового методу у бюджетному процесі України / Л.Ф. Кондусова, І.І. Нескородєва // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2009. – № 26. – С. 189-194.
2. Лисяк Л. В. Бюджетна політика у системі державного регулювання соціально-економічного розвитку України : монографія / Л. В. Лисяк. — К.: ДНУ АФУ, 2009. — 600 с.
3. Ярошевич Н.Б. Проблеми запровадження програмно-цільового методу планування місцевих бюджетів в Україні // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.8. – С. 270-275.
4. Рилєєв С.В. Програмно-цільовий метод як інструмент виконання бюджетів різних рівнів / С.В. Рилєєв, О.І. Чередарик // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. - 2009. – Вип. 3. – С. 169-278.

ОСОБЛИВОСТІ СПЛАТИ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ ПОДАТКОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ТОВАРОВИРОБНИКАМИ

Підласко Ольга Миколаївна

студентка Вінницького національного аграрного університету

Прийняття оновленого Податкового кодексу України [1] суттєво вплинуло на взаємовідносини сільськогосподарських товаровиробників із податковими органами. Тому важливим є дослідження сучасних проблемних питань обліково-фінансового механізму справляння податку на додану вартість (далі — ПДВ) сільськогосподарськими підприємствами за вимогами Податкового кодексу України та визначення шляхів їх врегулювання.

Чинним Податковим кодексом України [1] передбачено декілька видів оподаткування сільськогосподарських товаровиробників, а саме:

1. Загальна система оподаткування - цей вид оподаткування можуть використовувати будь-які суб'єкти господарювання
2. Спеціальні податкові режими, серед яких виділяють:
  - 2.1. Спрощена система оподаткування - можуть використовувати фізичні та юридичні особи, які відповідають вимогам ст. 291 ПКУ.
  - 2.2. Фіксований сільськогосподарський податок.
3. Спеціальний режим сплати ПДВ.

Кризовий фінансовий стан сільськогосподарських підприємств обумовив розробку нового механізму оподаткування, який враховував би

специфіку аграрного сектора. Державою було запроваджено спеціальний режим побудований на основі єдиного податку – ФСП.

Згідно з Податковим кодексом України «Фіксований сільськогосподарський податок» належить до «Спеціальних податкових режимів» [1].

Особливості механізму справляння ФСП та його загальні ознаки враховують специфіку сільськогосподарських товаровиробників і дають можливість платникам самостійно обирати найдоцільнішу систему оподаткування. Обов'язковою умовою для переходу на сплату ФСП є те, що сума, одержана від реалізації сільськогосподарської продукції власного виробництва та продуктів їх переробки, за попередній звітний рік дорівнює або перевищує 75 % загальної суми доходу підприємства.

Позитивні і негативні ознаки функціонування спеціальних режимів оподаткування сільськогосподарських підприємств розглянуто в табл.1[5].

Таблиця 1.

Основні аргументи функціонування спеціальних режимів оподаткування сільськогосподарських підприємств

Аргументи «за»	Аргументи «проти»
Сільське господарство є базою для розвитку інших галузей економіки	Частка податкових надходжень від сільськогосподарських підприємств на порядок нижча від частки ВВП, що виробляється підприємствами галузі
Сільськогосподарське виробництво має нерівні стартові умови для розвитку порівняно з іншими галузями економіки	Частка витрат в Україні на державну підтримку агроформувань дещо вища від частки витрат бюджетів розвинутих країн на розвиток галузі
Значне зменшення податкового навантаження на сільгоспвиробників, починаючи з 1999 р. до нині	Оскільки сільськогосподарська галузь практично не сплачує податки, то витрати місцевих територій, де працюють виключно аграрні підприємства, оплачуються за рахунок податків з підприємств інших галузей
Спеціальні податкові режими для аграрних підприємств широко застосовуються у США та країнах ЄС	Звільнення агроформувань від сплати ПДВ негативно впливає на поповнення дохідної частини бюджету

Запровадження ФСП в Україні, без сумніву, мало низку таких позитивних моментів. Значно знизилася податкове навантаження на сільськогосподарських товаровиробників (рис. 1).

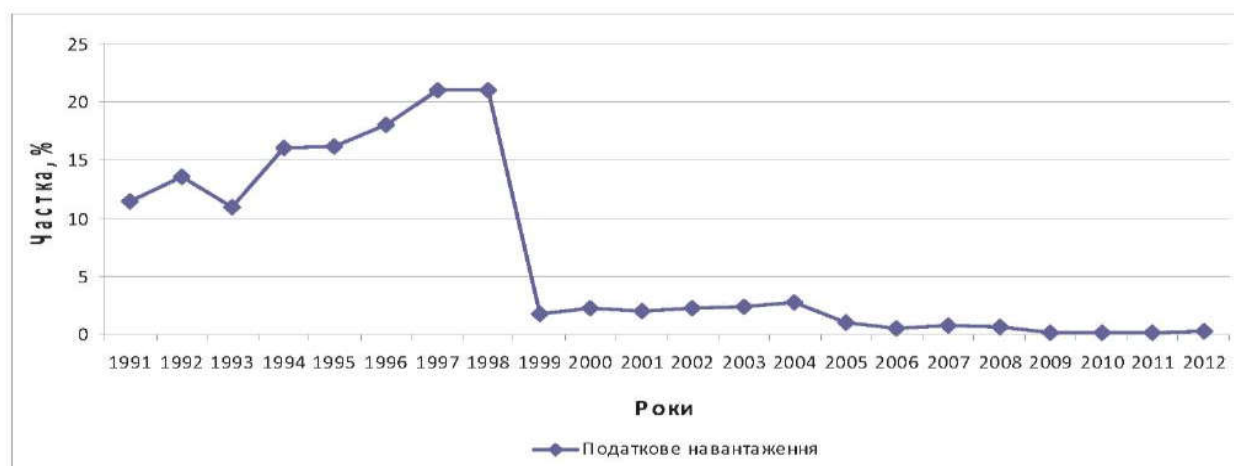

Рис. 1. Динаміка податкового навантаження на сільськогосподарських товаровиробників в Україні за 1991 - 2012 рр. [8]

Оцінюючи підтримку розвитку сільського господарства (в т. ч. і за спеціальними режимами оподаткування) у порівнянні зі сплатою підприємствами АПК податкових платежів, саме аграрний сектор створює основу прибуткової роботи всього АПК та сплати ним більш ніж 34 млрд. грн.. податкових платежів щорічно, починаючи з 2010 р. позитивом запровадження ФСП є зростання рівня сплати цього податку. За даними податкової служби, в 2011 р. надходження ФСП становили 121,9 млн. грн., у 2012 р. - на 7,5% більше ніж у 2011 р. - 131 млн. грн.

Однак, незважаючи на наявність стількох позитивних позицій щодо ФСП, потрібно звернути увагу при розрахунку, це на якому праві власності використовує земельні ділянки платник податку:

- у разі, коли платник податку здає сільськогосподарські угіддя та/або землі водного фонду в оренду, орендовані площі земельних ділянок не можуть бути включені до розрахунку сплати ФСП орендаря, а враховуються у розрахунку такого податку орендодавця;

- якщо платник податку орендує сільськогосподарські угіддя та/або землі водного фонду у підприємства, яке не є платником фіксованого сільськогосподарського податку, орендовані площі земельних ділянок включають до розрахунку фіксованого сільськогосподарського податку орендаря.

Щодо площі земель водного фонду, то відповідно до п.4 Порядку №230 розрахунку ФСП та складання податкового розрахунку, підприємства, які не займаються розведенням, вирощуванням і виловом

риби, у податковому розрахунку ФСП до категорії земельних ділянок не повинні включати землі водного фонду.

Тому єдиним виключенням при нарахуванні ФСП є «оренда земель у платника ФСП», коли орендар не може включити до податкового розрахунку площу сільськогосподарських угідь.

Відповідно до чинного законодавства підприємство може на власний розсуд обирати рахунки, на яких ведеться облік витрат, що фіксуються в робочому Плані рахунків, та в обов'язковому порядку зазначити їх у Наказі про облікову політику.

У такому разі можливі кілька варіантів відображення сум ФСП на рахунках бухгалтерського обліку (таблиця 2.).

Таблиця 2.

Відображення в обліку нарахування та сплати фіксованого сільськогосподарського податку

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
I. З використанням рахунків 9 класу			
1.	Нараховано ФСП	915	641.0
2.	Відображено суму сплаченого ФСП у бюджет	641.0	31
3.	Включено нараховану суму ФСП до собівартості витрат виробництва	23	915
II. З використанням рахунків 8 класу			
1.	Нараховано ФСП	845	641.0
2.	Відображено суму сплаченого ФСП у бюджет	641.0	31
3.	Включено нараховану суму ФСП до собівартості витрат виробництва	23	845

Отже, ФСП як важлива складова податків є окремим об'єктом бухгалтерського обліку в сільськогосподарському підприємстві та відображається на рахунках обліку, в зведених і звітних документах.

Необхідно зазначити, що в Російській Федерації також діє альтернативна система оподаткування - єдиний сільськогосподарський податок, що передбачає спрощення оподаткування як для фізичних, так і для юридичних осіб. Ця система оподаткування встановлює обмеження для платників у розмірі 70 % реалізації сільськогосподарської продукції, тобто частка сільськогосподарського товаровиробництва повинна дорівнювати або перевищувати 70%. Об'єктом оподаткування є доходи, зменшені на величину витрат. Базою оподаткування визначається грошовий вираз доходів, зменшений на величину витрат. Податковий період - календарний рік. Звітний період - півріччя. Податкова ставка - 6%. Сплата податку здійснюється за рахунок авансових внесків [2].

У Республіці Білорусь спеціальний режим для аграрних підприємств представлений єдиним податком для виробників сільськогосподарської

продукції. Дана пільга може застосовуватися до товаровиробників, дохід яких від продажу сільськогосподарської продукції за попередній фінансовий рік становить не менше ніж 50%. Платниками податку можуть бути виключно юридичні особи. Об'єктом оподаткування є діяльність з виробництва аграрної продукції. Базою оподаткування є виручка, отримана у звітному податковому періоді. Податковий період - календарний рік. Звітний період обирається платником - квартал або місяць. Податкова ставка - 1 % [3].

Таким чином, можна зробити висновок, що в Україні фіксований сільськогосподарський податок має досить вузьку галузь застосування за рахунок значних обмежень до визначення сільськогосподарських товаровиробників і може бути використаний виключно юридичними особами.

Отже, спеціальні податкові режими, які у чинному Податковому кодексі України (ПКУ) представлені спрощеною системою оподаткування, по суті, являють собою цілісні податкові підсистеми, що функціонують одночасно із загальною системою і передбачають особливий порядок оподаткування окремих категорій суб'єктів господарювання, застосування якого порівняно із загальною системою, сприяє істотному зниженню податкового навантаження та спрощенню механізмів нарахування і сплати податків.

Зазначені спеціальні податкові режими мають різні засади побудови: єдиний податок (ЄП) базується на особистих засадах і є типовим прибутковим податком, спеціальний режим по ПДВ, який в подальшому зазнає змін, а ФСП - на реальних засадах, оскільки розмір податку визначається на основі нормативної грошової оцінки сільгоспугідь та не залежить від результатів діяльності.

Реформування спеціальних режимів оподаткування в сільському господарстві повинно відбуватися з урахуванням специфіки аграрного виробництва та сучасних тенденцій його розвитку, що потребує розширення складу і встановлення адекватних критеріїв, які визначають можливість застосування платниками спеціальних режимів оподаткування.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України: від 02.12.2010 р. № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112
2. Налоговый кодекс Российской Федерации [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://www.consultant.ru/popular/nalog1/>
3. Налоговый кодекс Республики Беларусь [Электронный ресурс]. - Режим доступа: http://etalonline.by/?type=text&regnum=Hk0200166#load_text_none_1_

4. Законом України „Про оренду землі” №161— XIV [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/161-14>
5. Боровик П. М. Спеціальні податкові режими як інструменти державного регулювання діяльності агроформувань / П. М. Боровик, С. М. Подзігун.: [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/inek/2010_3/224.pdf.
6. Гузар Б.С. Удосконалення бухгалтерського обліку земельних ресурсів і витрат на їхнє поліпшення в агроформуваннях / Б.С. Гузар, Н.І. Загребельна, Л.Л. Головка // Економіка АПК. – 2012. - № 11. – С.133-137.
7. Жук В. М. Стан та розвиток спеціальних режимів оподаткування аграрного бізнесу / В. М. Жук.: [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://magazine.faaf.org.ua/content/view/1215/98/>
8. Мединська Т. Фіксований сільськогосподарський податок як спеціальний режим оподаткування аграрного бізнесу в Україні.: [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Znpdetut_eiu_2013_26_41.pdf

ОСОБЛИВОСТІ МИТНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Фалатюк Людмила Анатоліївна

студентка Вінницького Національного Аграрного Університету

Постановка проблеми: Митне оподаткування в Україні є не досить розвинуте і потребує розвитку і реорганізації митних органів, потрібно вирішити проблеми з митним законодавством, оскільки нормативні акти, які вже є застарівшими і далі працюють, які мають деякі суперечності з чинним Митним кодексом України. В такій ситуації деякі нормативні акти є неефективними, тому потрібно розвивати законодавчі норми, схиляючись до міжнародних-правових стандартів і досвід зарубіжних країн з урахуванням особливостей нашої країни.

Автори, які досліджували тему: Чередниченко О.М., Дубнюк Е.М., Прокопенко В.В., Новицька Л., Гуцуляк В., Непочатенко О.О., Карпенко Г.Л., Шмиголь Н.М., Вовк Д.Л., Демиденко Л.М., Стеценко О.М.

Виклад основного матеріалу:

Мито в Україні є одним із прибутковішим і головним податком в країні, в 2013 році до держбюджету надійшло 78,5 млрд. грн. податкових та митних платежів, що на 5,7 млрд. грн. більше, ніж у 2012 році [2].

Мито являє собою один з головних видів митних платежів і виступає

у формі обов'язкового внеску, що стягується митними органами.

Товари та інші предмети, що ввозяться та митну територію України та вивозяться за межі цієї території, підлягають обкладанню митом. Ставки мита єдині на всій території України.

Відповідно до Митного кодексу України для того, щоб визначити суму мита, яка може бути виражена грошовому чи у відсотковому нарахування суми, яка підлягає сплаті до бюджету, потрібно застосувати одну із формул:

1) $СМ = Мв \times Асм / 100\%$ або

2) $СМ = Кт \times Ссм,$

де СМ - сума мита, яка підлягає сплаті до бюджету;

Мв - митна вартість товарів в іноземній валюті, перерахована у гривні за курсом НБУ на день подання ВМД;

Асм - адвалерна ставка мита;

Кт - кількість товару, імпортованого (експортованого) відповідно до ВМД;

Ссм - специфічна ставка мита.

Мито обліковується на 64 рахунку «Розрахунки з податками та платежами» -- призначений для узагальнення інформації про розрахунки підприємства з усіма видами платежів до бюджету.

Наведемо приклад типових кореспонденцій по миту(табл.1)[3]

На підприємствах використовуються такі типові кореспонденції

№	Зміст операції	Бухгалтерський облік	
		Дт	Кт
1	Суму мита перераховано уповноваженому банку	641	311
2	Нараховано суму мита	92	641
3	Доплачено суму мита з розрахункового рахунку	641	311
4	Доплачено суму мита готівковими коштами, виданими з каси підзвітній особі для здійснення платежу	372	301
		641	372
5	Віднесення на фінансові результати витрат з мита	79	92

Для належного оформлення митних зборів, заповнюється митна декларація – це заява встановленої форми, в якій особою зазначено митну процедуру, що підлягає застосуванню до товарів, та передбачені законодавством відомості про товари, умови і способи їх переміщення через митний кордон України та щодо нарахування митних платежів, необхідних для застосування цієї процедури. [1]

Митна декларація має такі підвиди:

1. Митна декларація, заповнена у звичайному режимі
2. Попередня митна декларація
3. Періодична митна декларація
4. Тимчасова митна декларація

Найбільші товарозв'язки Україна має з такими країнами: Росія, КНР, Німеччина.[2]

Україна залишає свої товарозв'язки з такими країнами: Великобританія (відносно відхилення 2010-2013рр, становить – імпорт – 0%, експорт- 13.5%) , Іспанія (відповідно 26%, 1,75%), Молдова (3,3%, 21,5%).

Збільшує із: Францією (15,2%, 21%), Литвою (експорт-53,4%), Туркменістаном (імпорт 63,3%,), Нідерландами (експорт 32.6%).

Зменшує з: Росією (-23,9%, -20,6%), Азербайджаном (експорт:-97.6%), Румунією (-20,2%, -41,3%), Швецією (-25,2%, 41,3%).[2]

Висновки.

Зовнішньоекономічні відносини України, є надзвичайно важливим економічним сектором діяльності, що сприяє досягненню нею головних та стратегічних цілей.

Тому потрібно зменшувати ставки мита для вітчизняних товаровиробників і збільшувати для іноземних товаровиробників, це сприятиме до збільшення попиту українських товарів на іноземних ринках і тоді буде збільшений розмір надходження в державу, за рахунок обороту.

Список використаних джерел:

1. Митний кодекс України, від 13.03.12[Електронний ресурс]. Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
2. Міністерство доходів і зборів.[Електронний ресурс]. Режим доступу <http://sfs.gov.ua>
3. Школа бухгалтера [Електронний ресурс]. Режим доступу <http://dtkt.com.ua/show/3cid0455.html>
4. Новицька Л. Митні платежі як складова бюджетних надходжень / Л. Новицька // Казна України. – 2010. - №1. – С. 35-36
5. Прикопенко В.В. Митні платежі в Україні: зміст, особливості / В. В. Прикопенко // Митна справа. – 2013. - №4. – С. 50-56

ВПЛИВ МОНОПОЛІЗАЦІЇ РИНКОВИХ СТРУКТУР НА СТАН СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Бондар Н.І.

Буковинський державний фінансово-економічний університет

Матвейчук О.В.

Буковинський державний фінансово-економічний університет

Ординська Е.А.

Буковинський державний фінансово-економічний університет

Сьогодні у вітчизняній економіці спостерігається значна концентрація галузей, які ще не вважаються монопольними, але вже займають значну частку ринку, що викликано тенденціями, які стали помітними на світовому фінансовому ринку, породжуючи нові сфери конкуренції і суперництво на національних ринках. Через наявність недосконалої нормативно-правової бази та розсіяного контролю за діяльністю фірм, потрібне зважене регулювання з боку держави за процесами економічної концентрації для запобігання монополізації ринку та підтримання здорової конкуренції.

Основи аналізу здійснення діяльності монополій та конкуренції були висвітлені у працях з економічної теорії таких вчених: А. Курно, А. Маршалла, А. Сміта, М. Тугана-Барановського, Дж. Хікса. Багато праць українських учених присвячено дослідженню питання монополізації національної економіки та безпосередньо ринкам, де структурні передумови конкуренції повністю відсутні, а саме В. Базилевича, В. Кононенка, Н. Малахової, Г. Філюка, В. Черняка та інших. Серед сучасних науковців, які розглядають проблему співіснування монополій та конкуренції можна виділити О.О. Гаманкову, А.В. Павленко та інших.

Метою даної роботи є виділення особливостей монополізації національної економіки на прикладі галузі страхових послуг, що дасть можливість поетапно зрозуміти процес утворення проміжних типів ринків, які займають вільний економічний простір між монополіями та конкуренцією.

Монопольний ринок – це тип ринку, якому притаманні такі особливості: єдиний продавець на ринку, виробництво специфічного товару, який немає товарів-замінників, чистий монополіст самостійно

встановлює ціну на свій товар, існують суттєві перепони входу в галузь, єдиним чинником, що впливає на рішення чистого монополіста є попит споживачів. Метою монополіста є не мінімізація витрат, а максимізація прибутку [3]. Монопольним вважається становище суб'єкта господарювання, частка якого на ринку товару перевищує 35%, а також становище кожного з кількох суб'єктів господарювання, якщо стосовно них виконуються такі умови: якщо сукупна частка не більше, ніж трьох суб'єктів господарювання, яким на одному ринку належать найбільші частки на ринку, перевищує 50%; сукупна частка не більше ніж п'яти суб'єктів господарювання перевищує 70% [1].

Монополістична діяльність існує у двох формах: зловживання господарюючим суб'єктом домінуючим становищем на ринку та злагодженими діями, спрямованими на обмеження конкуренції. Монополія проникає у всі фази виробництва – безпосередньо у виробництво, обмін, розподіл і споживання. Сфера обігу монополізується першою і це стало фундаментом для виникнення картелів і синдикатів. Складніші форми монополістичних об'єднань з'являються тоді, коли процес монополізації поширюється і на сферу безпосереднього виробництва. П. Самуельсон назвав монополію «економічним злом» через те, що саме вони придушують рушій економічного прогресу – конкуренцію [3].

Існують дві думки щодо причин виникнення монополістичних тенденцій: державна та закономірна. Перша теорія стверджує, що держава сама створює монополії та змушує до цього підприємців, також своєю бездіяльністю дозволяє їм зайняти монопольне становище на ринку. Що ж до іншої точки зору, за нею монополістичні утворення є закономірними.

На сьогоднішній день вітчизняна економіка України вирізняється досить низькою конкурентоспроможністю, що є наслідком нераціонального використання наявних цінних ресурсів, особливо людсько-культурного і науково-технічного потенціалів. Згідно зі звітом Всесвітнього економічного форуму про глобальну конкурентоспроможність за 2013-2014 рр. наша країна отримала 84-те місце з показником 4,05 бала з 7 можливих. Провідна п'ятірка України щодо місткості конкурентоспроможних галузей у національному рейтингу сьогодні складається із Києва, Харківської, Одеської, Донецької й Дніпропетровської областей. Наприкінці в українському рейтингу йдуть Чернігівська, Тернопільська, Житомирська, Херсонська й Кіровоградська області (у неї 99-е місце в світовому рейтингу) [5]. Україна показала повільніше економічне зростання, ніж сусідні країни, зумовлене слабким регуляторним середовищем, слабким доступом до фінансування та низьким рівнем конкуренції, а також неефективним управлінням, непослідовним лідерством та впливом приватних інтересів на державу.

На початку 2013 року Антимонопольний комітет провів наукові дослідження відповідно до яких з'ясувалося, що суб'єктами господарювання на ринку чистої конкуренції було реалізовано 45,7% від загального обсягу товарів та послуг, на ринку монополістичної конкуренції – 16,9%, на олігопольному ринку – 29,9%, а на ринках чистої монополії – 7,5% продукції [2]. Отже, це свідчить про перевагу операцій, здійснених на ринках чистої конкуренції над олігопольним та монопольним, що у свою чергу є показником існування сприятливого економічного середовища для конкурентної боротьби.

Олігархія – це ще один із факторів, що стимулюють утворення монополістичних ринків. Олігархи замість того, щоб спрямувати свої доходи у національне багатство, перерозподіляють його, замість того, щоб створювати нові активи, намагаються отримати максимальний прибуток з придбаних підприємств, часто нехтуючи їх модернізацією. Натомість усі отримані надприбутки спрямовують на здобуття контролю над іншими об'єктами.

На сучасному етапі функціонування економіки України співіснують такі основні види ринків як монополія та конкуренція, діяльність яких сприяє становленню змішаних економічних систем, що займають рівноважне становище між тими галузями, що стимулюють їх утворення. Поява монополій є несприятливим явищем для споживачів, на відміну від олігополій, що забезпечують вигідніше пропонування для суспільства за рахунок нижчих цін і тому є дуже поширеною формою ринків. Яскравим прикладом цього є ринок страхових послуг.

Національний ринок страхових послуг є неконкурентним, адже він характеризується певною закритістю з огляду на можливість нової фірми увійти на ринок і розпочати на ньому свою активну діяльність. Варто проаналізувати кількість та види страхових компаній на українському ринку для визначення найбільших фірм, які є близькими до монополізації галузі. В Україні зареєстровано більше 400 страхових компаній, але працюючих в класичному розумінні не так багато. Адже виділяють два види страхових компаній СК «life», що здійснюють страхування життя та СК «non-life» – страхування інших видів діяльності. Згідно даних Національної комісії регулювання ринків фінансових послуг України, на 1 січня 2014 року в Україні здійснювали свою діяльність 345 ризикових страхових компаній, а на 1 січня 2013 року – 352 учасники. Загальна кількість страхових компаній на 1.01.2014 становила 407, а станом на 01.01.2013 – 414. В загальному кількість компаній СК "life" за проаналізовані 2 роки була сталою – 62 компанії. Частина валових премій по відношенню до ВВП склала 2% . Середній рівень страхових виплат склав 16,2% [6]. Порівняно з минулим роком, у якому весь страховий ринок України перебував у стані застою і концентрації фінансових потоків

у корупційних схемах провладних структур, цей рік характеризується більш успішною діяльністю та збільшенням рівня ліквідності страховиків з іноземним капіталом та інвестиціями, що насамперед зумовлено витісненням з ринку страхових послуг нерентабельних та неспроможних до конкуренції компаній.

За останні роки у фінансовій системі України значно зросла частка іноземних інвестицій безпосередньо у сферу страхових послуг, яка є одним із секторів економіки, які найбільш приваблюють як вітчизняних так й іноземних інвесторів. На сьогоднішній день на страховому ринку України діють такі дочірні компанії, які належать всесвітньо відомим страховикам: «Українська страхова група» і «Княжа», які входять в австрійську Vienna Insurance Group; «АХА Страхування», що входить у французьку АХА, і «Allianz Україна», яка належить німецькому Allianz. За проектом «Рейтинг надійності страховиків» журналу «Forbes Ukraine» у трійці лідерів знаходяться саме ці страхові компанії з іноземним капіталом, які входять у міжнародні фінансові групи [7]. Частка зазначених 3-х топ-компаній на страховому ринку України становить менше 10%, в той час як у Європі найбільший страховик може зібрати 30-40% усіх премій. Монополізація страхової галузі більш характерна для страхування життя (СК «life») хоча ця сфера займає досить малу частку на ринку страхових послуг, та для неї є характерною концентрація однією компанією монопольної частки ринку. Серед найбільших страховиків життя в Україні виділяють «АЛІКО Україна», який є одним із лідерів та має найбільшу частку страхування життя, яка становить близько 30% [6].

Страхові фірми застосовують методи неекономічної конкурентної боротьби, заборонені законодавством України, а саме: спотворення чи приховування інформації, встановлення великої кількості винятків при укладанні договорів страхування; введення споживачів страхових послуг в оману; навмисне поширення неправдивих відомостей; неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці. Наша країна не має спеціального антимонопольного законодавства у сфері страхування, що б могло запобігати повсякденним проявам недобросовісної конкуренції [4].

Задля покращення становища ринку страхових послуг в Україні потрібно: внести зміни до здійснення державної політики у сфері страхових послуг, тобто створити нову нормативно-правову базу, яка б активізувала та ввела обов'язкові види страхування для всіх видів господарської діяльності та забезпечувала б кримінальну відповідальність за монополістичні змови та картелі. Варто покращити співробітництво страхувальників з банками. Необхідністю постає створення єдиного реєстру страхових компаній, який би регулював та вів облік страхових виплат, їх своєчасність і правильність. Також становище ринку страхових

послуг покращить створення держаних інформаційних центрів, які надаватимуть консультації для клієнтів, задля забезпечення їх достатніми знаннями при виборі страхової компанії.

Отже, проблема монополізації ринків в Україні залишається досить актуальною. Не виключенням став ринок страхових послуг, який активно монополізується в сфері страхування життя. Дуже багато підприємств-монополістів не задовольняють потреб та інтересів суспільства необхідними благами за рівнями цін вигідними для споживачів, а не для самих монополістів, що негативно впливає на розвиток економіки в цілому. Тому потрібно проводити ефективні державні заходи, щодо регулювання діяльності монополістичних підприємств в тому числі страхових компаній, необхідно проводити антимонопольну політику для збереження і розвитку конкурентних ринків.

Список використаних джерел:

1. The Global Competitiveness Report 2013-2014 [Електронний ресурс]/ Klaus Schwab, Xavier Sala-i-Martin// World Economic Forum. – 2013. – Режим доступу: <http://reports.weforum.org/the-global-competitiveness-report-2013-2014>.
2. Гаманкова О.О. Інформаційні вади дослідження ступеня монополізації ринку страхових послуг України/ О.О. Гаманкова// Ринок цінних паперів України. – 2009. – №5-6. – С. 69-74.
3. Звіт Антимонопольного комітету за 2013 рік: затверджено Розпорядженням Антимонопольного комітету України від 14.03.2014 № 131-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document>.
4. Павленко А.В. Монополістичні структури в системі ринкових відносин/ А. В. Павленко// Економіка та держава. – 2011. – №7. – С. 64-66.
5. Підсумки діяльності страхових компаній за 2013 рік за даними Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/SK/sk_%202013.pdf
6. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 № 2210-III// Урядовий кур'єр. – 2001. – №50. – С. 20-48.
7. Рейтинг надійності страховиків [Електронний ресурс]/ М. Ормоцадзе, Є. Шпитко, О. Бутенко// Forbes Україна. – 2014. . – Режим доступу: <http://forbes.ua/ua/business/1377663-rejting-nadijnosti-strahovikiv>

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ВІДБОРУ ІННОВАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВО В МЕЖАХ ТЕХНОПАРКУ

Гнітецький Євген Віталійович

асистент кафедри промислового маркетингу, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»

Для ефективної діяльності підприємства в межах технопарку, всі інноваційні розробки перед впровадженням мають бути ретельно проаналізовані і підібрані саме під дане підприємство. Авизначення шляхів впровадження інновацій має проводитися на основі виявлення внутрішніх резервів підприємства. При цьому оцінка інновацій має відбуватися в два етапи: на рівні існуючого бізнесу та на рівні оцінки бізнесу в цілому.

В межах бізнесу/бізнесів підприємства даний процес має відбуватися у декілька етапів: підготовчий, аналітичний та імплементаційний.

Підготовчий етап. Перший етап полягає у визначенні внутрішнього потенціалу підприємства і перспективних напрямків інноваційної діяльності. Цей етап повинен показати ті області, де підприємство може підвищити ефективність своєї роботи за рахунок розширення або оптимізації внутрішніх процесів. Спочатку визначаються загальні альтернативи впровадження різних типів інновацій, таких як товарні, технологічні, сировинні, організаційні, ринкові. Але можливості підприємства є обмеженими і впровадження всіх видів інновацій, зазвичай, неможливе, тому одразу необхідно враховувати всі можливі обмеження, такі як фінансові ресурси, законодавчі обмеження, сировинні, інтелектуальні та виробничо-технологічні ресурси, стратегічні цілі підприємства. Далі визначаються всі можливі інновації, які можуть бути впроваджені на підприємстві (товарні, технологічні, сировинні, ринкові та ін.).

Необхідно звернути увагу на те, що спочатку визначається доволі широке коло тих інновацій, що можуть бути впроваджені. Важливо не обмежуватись при проведенні даного аналізу, а відхилити їх вже при аналізі обмежень, що накладаються ресурсами та законодавством.

Наступним кроком є відсіювання інновацій відповідно до ресурсних та законодавчих обмежень. На цьому етапі необхідно виявити всі ресурси, необхідні для реалізації кожного виду інновацій та проаналізувати їх доступність. Після чого відхилити ті з них, що є неможливими для підприємства. В результаті проведення підготовчого етапу формується попередній перелік інновацій, що у перспективі можуть бути впроваджені на підприємство.

Наступним є аналітичний етап, на якому має бути здійснена оцінка інновацій за допомогою критеріїв: фінансово-економічні (прибуток, рентабельність, капіталізація); екологічні (шкідливі відходи, енергоємність виробництва, ресурсоемність); соціальні (безпека робочих місць, соціальний пакет та ін.); маркетингові (конкурентоспроможність, рівень збуту, відомість підприємства, задоволеність споживачів). На основі отриманих даних консультативний орган технопарку формує перелік бізнесів, що можуть бути впроваджені на підприємство на основі аналізу як внутрішніх ресурсів компанії, так і на основі наявних в технопарку інноваційних розробок.

Останній етап – імплементаційний. На даному етапі визначаються детальні кроки впровадження інновацій та строки впровадження. Даний етап має проводитися одразу після здійснення оцінки, адже постійні зміни в ринковому середовищі можуть призвести до зміни умов діяльності підприємства.

Застосування процедури відбору інновацій для підприємств в межах технопарку дозволить суттєво підвищити ефективність впровадження інновацій на промислові підприємства України.

Список використаних джерел:

1. Войнаренко М. П. Інноваційний розвиток промислових підприємств: аналіз та оцінки: монографія / М. П. Войнаренко, А. В. Череп, Л. Г. Олейнікова, О. В. Череп. – Хмельницький : ХНУ, 2010. – 437 с.

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Гоцій Мар'ян Ігорович

студент, Львівський національний університет імені Івана Франка

У цей непростий кризовий час для української економіки першочерговим завданням є створення привабливого інвестиційного клімату та збільшення обсягів залучених іноземних інвестицій. Міжнародний досвід свідчить, що залучення та використання інвестицій із-за кордону позитивно впливає на динаміку економічних показників та пришвидшує вихід країн з кризи. Важливість іноземних інвестицій полягає у тому, що це дасть Україні нові технології, додаткові робочі місця та поштовх для економіки в цілому.

Найістотнішою перешкодою для діяльності іноземних інвесторів є низка факторів: політична нестабільність, недосконалість чинного законодавства, відсутність дієвої системи страхування, високий рівень корумпованості тощо.

Згідно з даними Державної служби статистики України за 6 місяців 2014 року в економіку України інвесторами направлено 50,02 мільярди доларів, що 11,9% менше, ніж на початок року. Однак, важливо зазначити, що дані за півріччя наведено без урахування окупованої території Криму і Севастополя.[1]

Не зважаючи на те, що з 2000 року в Україні спостерігається позитивна динаміка приросту обсягу іноземних вкладів в економіку України, рівень прямих іноземних інвестицій бажає бути кращим.

Основними інвесторами на сьогодні є такі країни: Кіпр, Німеччина, Нідерланди, Російська Федерація, Австрія, Велика Британія, Франція. Варто зазначити, що левову частку інвестицій забезпечують офшорні компанії з Кіпру, тоді як з високотехнологічної Німеччини, яка є другим за обсягами інвестором, надходження уповільнились.

Основною причиною неефективного залучення іноземних інвестицій є ряд факторів, які впливають на інвестиційну привабливість України:

По-перше, політична нестабільність. Інвестор відчуває необхідність у впевненості щодо політичного вектора держави.

По-друге, громіздка, застаріла та недосконала законодавча база.

По-третє, недосконалість митної політики.

По-четверте, високий рівень інфляції в Україні.

По-п'яте, високий рівень корумпованості. У рейтингу Transparency International, серед 177 найменш корумпованих країн, Україна розділила 144 місце з такими державами як Сирія, Камерун, Конго.[2]

По-шосте, низький рівень економічних свобод. The Heritage Foundation та The Wall Street Journal оприлюднили звіт про рівень економічних свобод серед 186 країн світу – Index of Economic Freedom-2014, відповідно до якого Україна посідає 155 місце.[3]

По-сьоме, довготривалість та неочікуваність реформ.

По-восьме, воєнні дії на сході України, які є основною перешкодою для вирішення нагальних питань та проведення реформ. Військова інтервенція є однією з основних причин дестабілізації економіки та перешкодою для іноземних інвестицій.

У зв'язку з підписанням Угоди про асоціацію та остаточним визначенням вектора, за яким Україна буде рухатись, потрібно покращити інвестиційний клімат та привабливість української економіки для іноземних інвесторів. Перші кроки у цьому напрямку вже зроблено:

- Обрано нового президента.
- Оновлено керівництво основних державних установ.
- Обрано нову проєвропейську Верховну Раду.
- Підписано економічну частину Угоди про асоціацію з ЄС.
- Обрано антикорупційний напрямок розвитку.

Також, необхідно провести ряд реформ, які повинні стосуватись розвитку банківської сфери; реорганізації податкової системи, зокрема, зменшення податкового навантаження на іноземних інвесторів; боротьби проти корупції; сприянню розвитку реального сектору економіки тощо.

Результатом певних зрушень в Україні є оцінка, яку нам дала Європейська Бізнес Асоціація. Згідно з досліджень за II квартал поточного 2014 року, Індекс інвестиційної привабливості України становив 2,74 бала з 5 можливих. Звісно, далеко до ідеалу, проте, протягом семи попередніх кварталів Україні не вдавалося досягнути такого результату. Ці дані свідчать про правильний курс держави, щодо покращення інвестиційного клімату.[4]

Отже, не зважаючи на те, що динаміка обсягу іноземних інвестицій має позитивний характер, Україна залишається країною з низьким рівнем привабливості для іноземних інвесторів. Для зміни цієї ситуації є єдиний шлях – шлях реформ, і позитивних змін.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт державного комітету статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Corruption Perceptions Index 2013 [Електронний ресурс] // Transparency International. – Режим доступу: <http://www.transparency.org/cpi2013/results>
3. 2014 Index of Economic Freedom [Електронний ресурс] // Heritage Foundation. – Режим доступу: <http://www.heritage.org/index/ranking>
4. EBA Investment Attractiveness Index [Електронний ресурс] // European Business Assotiation – Режим доступу: <http://www.eba.com.ua/en/about-eba/indices/investment-attractiveness-index>

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЯК ЗАПОРУКА УСПІХУ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Гусаковська Тетяна Олександрівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту
ВНЗ Укоопспілки „Полтавський університет економіки і торгівлі”

Кужель Наталя Леонідівна

асистент кафедри менеджменту ВНЗ Укоопспілки „Полтавський
університет економіки і торгівлі”

При переході від аграрної та індустріальної стадії розвитку суспільства до інформаційної змінюються акценти в досягненні конкурентних переваг підприємств. На зміну природним ресурсам в індустріальному суспільстві в якості домінуючих факторів виробництва

виступають праця і капітал, а в сучасному суспільстві на перше місце поступово виходять інтелектуальні ресурси. В сучасному суспільстві вирішальну роль в конкурентній боротьбі відіграє не стільки населення, як в аграрному суспільстві, і не стільки доступ до ринків, як в індустріальному, скільки інтелектуальний потенціал та його ефективне використання. Інноваційне виробництво і його обслуговування стали перспективною ринковою нішею для підприємств.

Для аналізу конкурентоспроможності вітчизняних промислових підприємств на світовому ринку розглянемо дані щодо експорту та імпорту. За даними Держкомстату основу товарної структури українського експорту склали чорні метали та вироби з них – 26,7%, мінеральних продуктів, у тому числі нафти та продуктів її перегонки – 11,8%, тоді як експорт механічного та електричного обладнання склав 11%, транспортних засобів та шляхового обладнання лише 5,3 %. При цьому імпорт механічного та електричного обладнання склав 16,2%, транспортних засобів та шляхового обладнання – 7,7%. Як бачимо з наведених даних, значну частку експорту України займає сировина, тоді як продукція високотехнологічних галузей в основному імпортується. Це свідчить про досить низький рівень конкурентоспроможності вітчизняної економіки. Україна продовжує залишатись «сировинним додатком» країн з розвинутою економікою. Досить низька позиція України у рейтингу глобальної конкурентоспроможності (76 місце) обумовлена, в тому числі і низьким розвитком ринку технологій та інновацій, вкрай складною ситуацією у сфері захисту інтелектуальної власності. Так, за рівнем розвитку технологій Україна займає 85 місце, за рівнем інновацій - 81 місце, рівнем захисту інтелектуальної власності - 129 місце серед 144 країн [5].

Слід звернути увагу також на глобальний інноваційний індекс (ГІІ), який публікує Корнельський університет, школа бізнесу INSEAD і Всесвітня організація інтелектуальної власності. Ці дослідження проводяться з 2007 року та включають найбільш повний комплекс показників інноваційного розвитку. У 2014 р. дослідження охоплювало 143 країни. Рейтинг країн світу за оцінками їх інноваційного розвитку очолює Швейцарія, за нею слідує Великобританія, Швеція та Фінляндія. Україна в цьому рейтингу займає 63 місце [6].

Міжнародні дослідження інноваційного розвитку свідчать, що Україна, маючи значний потенціал у галузі нових технологій, проектно-конструкторських розробок зі світовим рівнем конкурентоспроможності, а, найважливіше, людський капітал, використовує його недостатньо. Це пов'язано головним чином з недоліками системи державного регулювання, нормативно-правової бази, низьким рівнем розвитку бізнес-середовища та ринку технологій.

Список використаних джерел:

1. Багриновский К. А. Основные направления совершенствования инфраструктуры инновационной деятельности / К. А. Багриновский // Экономика и математические методы. – 2007. - №4. – С. 63 – 71.
2. Бубенко П. Т. Інституційна динаміка просторової організації економічного розвитку: [монографія] / П. Т. Бубенко. – Харків : ХНАМГ, 2008. – 295 с.
3. Геєць В. М. Інноваційні перспективи України / В.М. Геєць, В. П. Семиноженко. – Х. : Константа, 2006. – 272 с.
4. Електронний інформаційний бюлетень Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>. – Заголовок з екрану.
- 5 The Global Competitiveness Report 2014-2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2014-2015>. - Заголовок з екрану.
6. The Global Innovation Index 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.globalinnovationindex.org>. - Заголовок з екрану.

КЛАСТЕР ЯК СТИМУЛ ІННОВАЦІЙНОГО РЕГОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Пинко Валерія Сергіївна

старший викладач Національного університету Державної податкової служби України (Вінницька філія)

Геополітична спрямованість сучасного цивілізаційного процесу визначається його глобалізацією. Вона відкриває перед людством величезні можливості в розширенні обміну товарами, послугами, інформацією, технологіями та капіталом, взаємодії в гуманітарній сфері, духовному збагаченні особистості. Водночас для значної частини людства глобалізація несе в собі й істотні загрози, зумовлюючи розмежування країн на «цивілізаційний центр» і «периферійну зону», поглиблюючи їх диференціацію в соціально-економічному розвитку. Все це – об'єктивні, жорсткі й далеко не завжди прогнозовані реалії сучасного світу, які слід максимально враховувати.

Окрім того, мислення і психіка сучасної людини перебувають під постійним тиском інформаційних потоків про кризи різних типів і масштабів. Протягом останніх років в інформаційному просторі України домінують теми глобальної фінансової кризи, економічної кризи в країні, кризи влади, кризи довіри. Посилюється соціальне напруження, формується масове відчуття руйнівної стихії глобального і місцевого масштабів, якій важко протистояти і яку нелегко повністю осмислити.

Говорячи мовою нелінійних систем, суспільство перебуває в так званій точці біфуркації. Це означає сильно нестійкий стан, у якому під впливом невеликого поштовху можуть виникнути лавиноподібні процеси, що можуть розвиватись за однією з декількох траєкторій, що ведуть до якісно різних наслідків.

У цій ситуації, враховуючи глобальну світову тенденцію переходу до багатополюсного (поліцентричного) світового співтовариства, де основою взаємодії держав та їх стає регіональна інтеграція, на нашу думку, надзвичайно важливим стало здійснення цільової кластерної політики, яка б мала ефективні інструменти та механізми реалізації і в кінцевому результаті сприяла б підвищенню конкурентоспроможності вітчизняної економіки. Адже саме кластерний підхід до галузевого розвитку є найкращим засобом у побудові конкурентної економіки, в основі котрої лежать знання.

Власне ідея, кластеру не є такою вже й новою у світовій економічній думці. Так, найбільш активним прихильником кластерної моделі розвитку у світовій економічній науці вважається М. Портер, який запропонував кілька тлумачень цього феномена. «Кластери, - на думку вченого, - це сконцентровані за географічними ознаками групи взаємопов'язаних компаній, спеціалізованих постачальників і постачальників послуг; фірм у відповідних галузях, а також пов'язаних з їхньою діяльністю організацій (наприклад, університетів, агенцій із стандартизації, а також торгових об'єднань) у певних галузях, що конкурують, але разом з тим ведуть спільну роботу» [1, с. 123]. Утім, далі М. Портер починає розуміти кластери вже як «взаємопов'язаних фірм та інститутів, що є більше, ніж проста сума її складових елементів» [1, с. 206].

Останню спробу уніфікувати визначення кластера було здійснено Європейською Комісією (ЄК) у 2008 р. Відтепер воно пов'язувалось лише з конкурентоспроможністю та інноваціями. Зокрема, в системному документі Єврокомісії «Commission Staff Working Document SEC (2008) 2637» зазначається, що кластери є «групами незалежних підприємств-ініціаторів (малих, середніх і великих), а також науково-дослідницьких організацій, які задіяно в певному секторі чи регіоні. Їх діяльність скерована на розвиток інноваційної активності шляхом стимулювання інтенсивної взаємодії, спільного використання ресурсів, обміну знаннями та досвідом, а також ефективного сприяння передачі технологій, мереж і поширення інформації серед підприємств, що входять до кластера» [3, с. 217-228].

Враховуючи, що протягом останніх двадцяти років домінуючим процесом в ЄС стала секторальна диференціація виробництва, у результаті чого з'явилися як інноваційні кластери (біотехнологічні, програмного забезпечення тощо), так і ті, де технологічний прогрес не відіграв істотної ролі (виноробство, міжнародний туризм). Неважко здогадатись, що змін зазнали й регіональні моделі зростання, про які вперше заговорив

британський дослідник Дж. Рарр [3, с. 217-228]. Він указав на зв'язок між секторальними зрушеннями в інтеграційному угрупованні та проведенням у ньому політики централізації та децентралізації. Мартін Р. та Санслей П. [4, с. 1299-1318] дотримуються протилежної думки, пояснюючи, що зміни у відтворювальних функціях кластера прямо залежать від їхньої адаптації до нових умов господарювання.

На нашу думку, найважливішою перевагою запропонованої схеми є візуалізація двох тенденцій, що визначають характер трансформації кластера: нагромадження капіталу з метою його подальшого використання, а також зміна спеціалізації, еластичності попиту та пропозиції на товар, що випускається. Ці два процеси мають взаємопов'язаний характер і відображають особливості динаміки трансформаційних зрушень у категоріях глобального попиту та глобальної пропозиції. Разом із тим, надзвичайно важливими є наслідки завершеного циклу цієї моделі організації виробництва із визначенням новостворених конкурентних кластерів, високо ризикованих систем і неконкурентних формувань, які повинні або докорінно змінити свою спеціалізацію, або відмерти.

З огляду на вище зазначене, реалізація на теренах України кластерної політики дасть сильний поштовх для розвитку як основних, так і супутніх видів діяльності в регіонах.

Звичайно, існуючі в Євросоюзі кластери можуть зазнати серйозних змін унаслідок їх подальшої диференціації за розмірами та моделями регулювання. Адже еволюція розвитку кластера може бути прямо пов'язана з дією основних рушійних сил сучасної економіки (рис. 1).

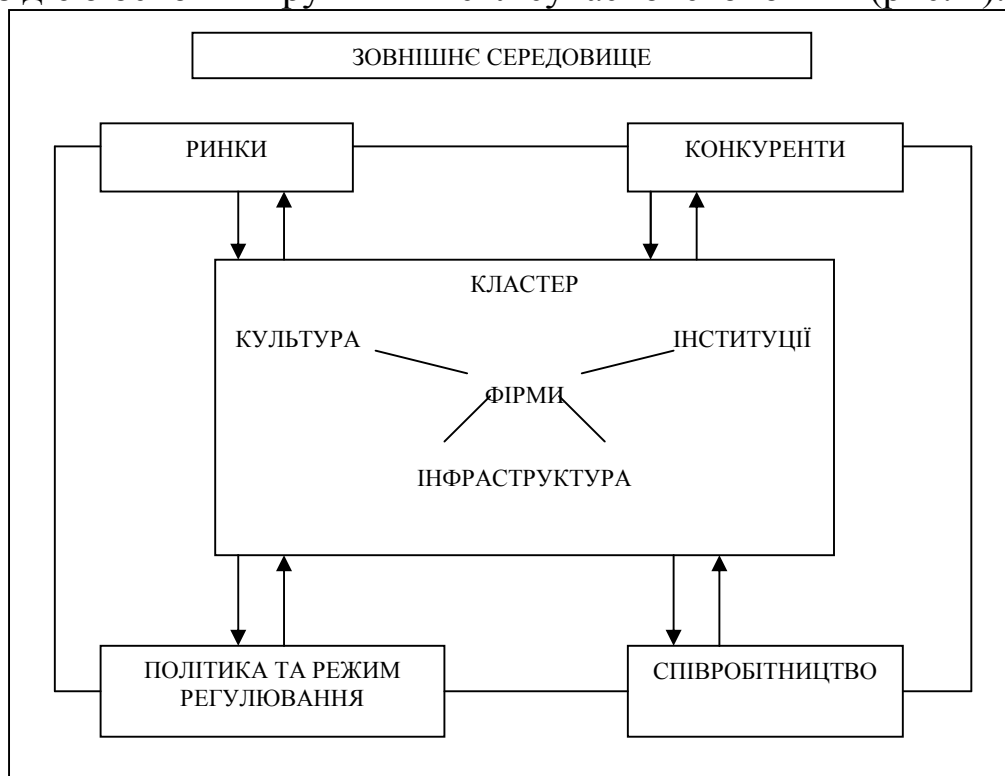

Рис.1. Двостороння взаємодія кластера та його зовнішнє середовище

Разом із тим кластеризація європейської економіки в цілому є доволі специфічним напрямом подальшого розвитку ЄС. Так, Єврокомісія прямо пов'язує появу цих форм інноваційного розвитку із зростанням зайнятості. За даними Європейської кластерної обсерваторії, на початку 2008 р. понад 38% сукупної робочої сили ЄС було задіяно на підприємствах, що входили до одного з майже 10 тис. існуючих тут кластерів, утім «регіональні» відмінності між ними були доволі значними – від 50% в державах-лідерах до 25% у країнах, які є новими членами Євросоюзу, що яскраво ілюструє наявність різних моделей. У відповідному документі Єврокомісії сказано, що кластерні програми урядів країн Співтовариства орієнтовані на зміцнення існуючих моделей та створення нових. Вони включають сукупність конкретних заходів, ініціатив та обсягів фінансування, скерованих на їх виконання разом із визначенням відповідальних за їх реалізацію.

Поряд із цим, упродовж фінансової кризи 2008-2009 рр. темпи падіння виробництва в харчовій промисловості Євросоюзу ідентифікувались на рівні 4%, проте вони не були настільки катастрофічними, як в інноваційних секторах виробництва (на 10-15%). При цьому слід зауважити, що найбільш активно скористались кластерними перевагами під час кризи такі гіганти європейського харчового бізнесу, як «Нестле», «Хейнекен», «Юнілевер», «Данон», «Лакталіс».

Реалізація ж кластерного підходу у розвитку регіонів України, на нашу думку, також може мати як позитивні, так і негативні тенденції. Серед основних специфічних рис української моделі кластиризації можна зазначити такі, що подано у таблиці 1.

Успішне функціонування сучасного кластера багато в чому залежить від адаптованості чи не адаптованості відповідних векторів розвитку, які можуть або посилювати синергетичний ефект, або призводити до руйнування хоча й інноваційної, але все ж доволі ризикової моделі господарювання. Ці нові моделі створюються за впливу і допомоги держави, а також численних місцевих громад. Адже, беручи участь у створенні кластера та підтримці його діяльності, держава може забезпечити соціально-економічну захищеність суспільства, знизити залежність галузі від зовнішніх чинників.

За умов посткризового розвитку України зусилля з боку держави відносно розвитку та підтримки кластера мають бути спрямовані на забезпечення певних преференцій, створення сприятливих умов кредитування учасників кластера, податкових пільг, а також послідовне підвищення фінансово-інвестиційної привабливості галузі, оскільки саме інноваційна продукція має значний експортний потенціал і довгострокові

перспективи реалізації для забезпечення гарантованого повернення інвестицій

Таблиця 1.

Переваги та недоліки створення кластерів

ПЕРЕВАГИ		НЕДОЛІКИ
Для учасників	Для регіону	Недоліки
1) Зниження трансакційних витрат. 2) Збільшення темпів інновацій. 3) Наявність спеціалізованих постачальників, кваліфікованих працівників. 4) Ефект синергії. 5) Удосконалення відносин між партнерами.	1) Активізація підприємницької діяльності. 2) Зміцнення власного конкурентного статусу. 3) Підвищення інвестиційної привабливості. 4) Удосконалення інноваційного середовища. 5) Зростання експортного потенціалу. 6) Оптиміальне використання ресурсів. 7) Забезпечення стійкого розвитку соціальних процесів.	1) Недостатність доступного капіталу. 2) Ієрархічність зв'язків. 3) Надлишкова «брендизація» кластера. 4) «Ефект блокування», самостійні суб'єкти ринку є більш конкурентними в порівнянні з кластерами. 5) Відсутність зацікавленості місцевих органів влади у реалізації кластерного підходу. 6) Недостатня розвиненість інфраструктури. 7) Недосконала правова база відносно створення та функціонування кластерів. 8) Переоцінка сприятливих умов господарювання. 9) Можливість втрати регіонів і державою закордонних інвесторів.

Таким чином, сучасний кластерний підхід, який пропонує ефективні засоби та інструменти стимулювання інноваційного регіонального розвитку, забезпечує концентрацію фінансових та інструментальних ресурсів, а також зайнятість, вирівнює територіальні соціально-економічні диспропорції за рахунок зростання відрахувань у місцеві бюджети, є актуальним і для вітчизняної економіки. Україна, маючи значний потенціал кластеризація у традиційних і новітніх напрямках науково-технологічного розвитку, демонструє порівняно з країнами ЄС низький рівень активності щодо створення новітніх форм організації інноваційного бізнесу. У контексті проблеми національної конкурентоспроможності і з точки зору глобальних умов розвитку вона потребує узагальнення адекватного досвіду ЄС стосовно реалізації його кластерної політики.

Список використаних джерел:

1. Портер М. Международная конкуренция. – М.: Международные отношения, 1993. – 869 с.

2. The Concept of Clusters and Cluster Policies and their Role for Competitiveness and Innovation [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ec/europe.en/enterprise/policies/innovation/files/clusters>.
3. Rarr J. The Spatial-Cycle Model Revisited // Regional Studies. – 2012. - №46 (2). – p. 217-228.
4. Martin R., Sunley P. Conceptualizing Cluster Evolution Beyond the Life Cycle Model // Regional Studies. – 2011. - №45 (10). – p. 1299-1318.

**ПРОБЛЕМЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ЦЕН
НА ПРОМЫШЛЕННУЮ ПРОДУКЦИЮ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ
И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ**

Галковский Сергей Васильевич

кандидат экономических наук, доцент, Полесский государственный университет

Чичко Татьяна Сергеевна

студентка факультета банковского дела, Полесский государственный университет

Важное место в экономических преобразованиях в условиях переходного периода занимают вопросы разумного сочетания свободного ценообразования с государственным регулированием цен.

Регулирование цен является одной из основных функций государства, именно поэтому практически во всех странах мира государственные органы в той или иной степени вмешиваются в процесс ценообразования. С помощью законодательных, административных и бюджетно-финансовых мероприятий обеспечивается стабильное развитие экономической системы.

Государственное регулирование цен осуществляется путем прямого и косвенного воздействия. Выбор способа регулирования зависит от конкретных направлений развития страны, отраслевых особенностей и финансового состояния субъектов экономики.

Ценообразование – один из важнейших механизмов, оказывающих влияние на все сферы жизни общества. Цена – денежное выражение стоимости товаров и услуг. Согласно трудовой теории стоимости цена – это денежное выражение овеществленного в товаре общественно необходимого труда товаропроизводителя, т.е. в основе формирования цены лежат связанные с выпуском товара производственные затраты (издержки производства) [2, с. 347].

Цены являются важным экономическим инструментом, отражающим все процессы, происходящие в сфере производства, обмена, распределения, накопления и потребления. В системе государственного регулирования экономики цены занимают одно из главных мест. Это связано с тем, что именно цены в условиях рыночных отношений существенно влияют на структуру и объем потребления благ и услуг,

расходы, уровень жизни, прожиточный минимум, потребительский бюджет семьи.

В условиях перехода Республики Беларусь к рыночным отношениям цены становятся центральной сферой экономических преобразований. Ценовая политика, принципы формирования и регулирования цен должны соответствовать современным требованиям развития демократического общества. В ценах перекрещиваются интересы государства, производителей и потребителей. Для оптимального сочетания этих интересов, стимулирования с помощью цен технического прогресса и повышения эффективности производства, достижения сбалансированности спроса и предложения необходимы постоянное совершенствование системы ценообразования, поиски путей и методов наиболее полного использования цен в решении социально-экономических задач, стоящих перед нашей республикой [1, с. 175].

Основные цели государственного регулирования цен заключаются в следующем:

- не допустить инфляционного роста цен в результате монополизма производителей;
- способствовать созданию нормальной конкуренции, ориентирующей на снижение затрат, не допустить разрушительной конкуренции;
- обеспечить относительный паритет цен во всех звеньях экономики;
- достигнуть определенных результатов, в частности обеспечить поддержание прожиточного минимума, возможность приобретения в достаточном количестве товаров первой необходимости.

В Республике Беларусь государственное регулирование цен используется для продукции и услуг, жизненно важных для населения, а также организаций-монополистов, продукции критического импорта. Сохраняется необходимость регулирования цен (тарифов) на продукцию, обеспечивающую национальную, продовольственную, экологическую безопасность [3, с. 15].

Однако существует ряд проблем, присущих государственному регулированию цен на промышленную продукцию в нашей стране. К ним относятся:

- существование монополий и монопольных цен;
- наличие межотраслевого и внутриотраслевого перекося в ценах на отдельные товары и услуги;
- низкий уровень конкурентоспособности товаров, производимых в стране;

- недостаточный контроль за уровнем и динамикой себестоимости товаров;
- наличие теневого сектора экономики;
- недостаточно эффективное и тесное соотношение ценообразования с налогово-бюджетной политикой;
- высокий уровень инфляции;
- неустойчивое развитие экономики;
- несоблюдение отдельными субъектами экономики законодательства о ценообразовании;
- переходный тип экономики;
- нестабильность национальной валюты;
- опережающие темпы роста цен на промышленную продукцию по сравнению с темпами роста цен на потребительские товары.

Для регулирования цен на товары, производимые фирмами-монополистами, необходимо создание прочной правовой базы, касающейся деятельности монополий (антимонопольное законодательство). Именно поэтому фиксирование цен или установление пределов их повышения имеет место при регулировании цен на продукцию естественных монополий (важнейший фактор поддержания низкого уровня инфляции и создания условий для экономического роста). Фиксирование цен используется в исключительных случаях в качестве средства ослабления социальной напряженности.

Для повышения эффективности работы реального сектора экономики необходимо ликвидировать отраслевые перекосы цен и тарифов, гармонизировать внутренний уровень цен с ценами стран-соседей. Улучшение качества производимой в стране продукции и снижение издержек при их производстве позволит увеличить общий объем выпуска товаров для нужд страны и на экспорт, а также снизить приток промышленной продукции из других стран.

Как и в любой другой стране, в Беларуси существует теневой сектор экономики, не подверженный государственному регулированию. Как следствие, товары в данной сфере имеют цену, установленную произвольно, и контроль за процессом ценообразования становится практически невыполнимой задачей.

При усилении контроля за уровнем и динамикой затрат, включаемых в себестоимость товаров, можно добиться снижения цен на продукцию, что позволит увеличить доступность товара разным по обеспеченности слоям населения.

Четкое фиксирование полномочий государственных органов по установлению цен позволит не допустить свободного ценообразования,

как следствие, будет сформирована прочная и устойчивая политика сочетания свободных и регулируемых цен.

Инфляция и нестабильность национальной валюты влияет на доверие населения к белорусскому рублю. В результате спрос на иностранную валюту увеличивается, цены на продукцию растут, резко возрастает необходимость вмешательства государства в экономику.

Составной частью общей системы ценового регулирования является контроль за соблюдением законодательства о ценообразовании. При определении общих правил и принципов ценообразования, введении ограничения цен, специальные государственные органы призваны обеспечить контроль за соблюдением их всеми субъектами хозяйствования.

За нарушение данных обязательных норм и правил субъекты хозяйствования несут ответственность. В республике действует порядок применения экономических санкций за нарушение дисциплины цен, направленный на строгое соблюдение всеми предприятиями правил, законов и норм ценообразования. Также необходимо проведение ценового мониторинга, который способствует повышению эффективности проводимой политики ценообразования в стране.

Необходимость вмешательства государства в экономику очевидна: правительство стремится стабилизировать и приспособить существующую социально-экономическую систему к изменяющимся условиям. Многие проблемы, возникающие и обостряющиеся по мере развития рыночного хозяйства, не могут быть решены на уровне частной собственности автоматически по причине ограниченности ресурсов, небольших масштабов и по ряду других причин.

Государственный сектор призван обеспечить стабильность развития экономики, снизить уровень инфляции, осуществить расширение отдельных отраслей, противодействовать спаду производства и росту безработицы [4, с. 87].

Суть вмешательства государства в процессы ценообразования состоит в целенаправленном воздействии государства с помощью различных экономических и организационных рычагов на уровни цен, а через них – на интересы потребителей и производителей товаров с целью достижения максимальной эффективности их использования при удовлетворении общественных потребностей. Государство устанавливает предельные и фиксированные цены, реализуя при этом такие управленческие функции, как планирование, регулирование, контроль и организация.

Вмешательство государства особенно необходимо в тех случаях, когда другие субъекты экономики не в состоянии самостоятельно организовать такую систему ценообразования, которая бы позволяла

эффективно функционировать национальной экономике и создавала бы благоприятные условия жизни общества в целом.

В условиях рыночной экономики механизм ценообразования гибко реагирует на изменение параметров, которые определяют денежное выражение общественной стоимости и ее движение: доходов, процентных ставок и налогов. Если они относительно стабильны, цены изменяются незначительно. Поэтому при росте доходов закономерен рост цен и повышение уровня инфляции.

По причине существования проблем регулирования цен на промышленные товары необходима разработка программ и механизмов, позволяющих усовершенствовать систему ценообразования. В Республике Беларусь основной программой, которая призвана обеспечить более эффективное развитие экономики, стабильность внутреннего рынка, увеличение объемов выпуска продукции и, как следствие, экспорта, является Национальная стратегия устойчивого социально-экономического развития Республики Беларусь на период до 2030 г.

Список использованной литературы:

1. Антонова Н.Б., Хорошко О.Б. Государственное регулирование национальной экономики: курс лекций / Н.Б. Антонова, О.Б. Хорошко. – Минск: Академия управления при Президенте Республики Беларусь, 2009. – 253 с.
2. Гацалов М.М. Современный экономический словарь-справочник / М.М. Гацалов. – Ухта: УГТУ. 2002. – 371 с.
3. Емельянова Т.В. Ценообразование: учебное пособие / Т.В. Емельянова. – Издание четвертое, исправленное. – Минск: Вышэйшая школа, 2008. – 304 с.
4. Орешин В.И. Государственное регулирование национальной экономики (в вопросах и ответах): учебное пособие / В.И. Орешин. – Москва: Издательство РАГС, 2001. – 311 с.

Підписано до друку 03.12.2014
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Умов.-друк. арк. 4,5. Обл.-вид. Арк 4,95.
Тираж 80 прим.

Віддруковано ФО-П Шпак В.Б.
Свідоцтво про державну реєстрацію № 073743
СПП № 465644
Тел. 097 299 38 99, 063 300 86 72
E-mail: tooums@ukr.net

